

PROJEM İSTANBUL

ARAŞTIRMA PROJESİ

STRATEJİK KENTSEL PLANLAMA VE GELECEK ÇALIŞMALARI

Dünya Örnekleri ve Yöntemler

Prof.Dr. Hülya Turgut Yıldız
Dr. Erdal Yıldız
Y.Mimar. Gökçe Ketizmen Önal

İstanbul Teknik Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi

© 2007-İstanbul. Bu araştırma projesi "Projem İstanbul" kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve araştırmacının yazılı izni olmadan çoğaltılamaz ve kopyalanamaz.

ÖNSÖZ

Bu çalışma İstanbul Büyükşehir Belediyesi *Akademik Araştırmaları Destekleme programı PROJEM İSTANBUL* çerçevesinde, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesinde 2007- Mayıs 2008 tarihleri arasında sürdürülen hazırlanan “*Stratejik Kentsel Planlama ve Gelecek Çalışmaları: Dünya Örnekleri ve Yöntemler*” isimli araştırma projesi raporudur.

Stratejik Kentsel Planlama çalışmaları ile ilgili yapılan araştırmaların ve bu araştırma kapsamında geliştirilecek kavramsal/kuramsal çerçeve ve yapılacak örnek incelemelerinin İstanbul kenti yenileme ve dönüşüm projelerine veri oluşturabileceği yaklaşımı, araştırmanın çıkış noktasıdır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesi imkanını verdikleri için İstanbul Büyükşehir Belediyesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Stratejik Planlama Müdürlüğü'ne, Akademik Araştırmaları Destekleme Programı grubuna ve İ.T.Ü. Rektörlüğü ve Mimarlık Fakültesi üyelerine çok teşekkür ederiz.

Hülya Turgut Yıldız, Erdal Yıldız, Gökçe Ketizmen Önal
İstanbul, Mayıs 2008

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
İçindekiler	ii
Tablo ve Şekil Listesi	iv
Özet	v

Bölüm 1: GİRİŞ	1
Amaç, problemin tanımlanması, yöntemler	

Bölüm 2: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Kent: Küreselleşme ve Küresel Kültür	5
2.2. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme	9
2.3. Kentsel Yaşam Kalitesi	19
2.4. Senaryo Teknik ve Yöntemleri	24

Bölüm 3: GENEL TANIM VE KAVRAMLAR

Literatür Analizi

3.1. Şehir Planlama, İmar, Sürdürülebilir Kent ve Gelişme	28
3.2. Kentsel Koruma ve Tarihi Çevrenin Korunması	38
3.3. Belediyecilik ve Yönetişim	40
3.4. Sosyal Hizmetler	44
3.5. Halk Sağlığı, Sağlıklı Kent Planlanması	48
3.6. Çevre , Çevresel Sorunlar, Çevre yönetimi	52
3.7. Altyapı	64
3.8. Ağlar: Ulaşım, İletişim	67
3.9. Kültür ve Turizm	73
3.10. Afet Ve Risk Yönetimi	77

Bölüm 4. ÖRNEK KENT VE BELEDİYELERİN PROJELERİ	
4.1 İrlanda'nın çevresinin korunması ve geliştirilmesi Projesi 'Dublin 2020 Vision'	81
4.2 Üçüncü bin yılda Lyon: '21. yy için 21 Öncelik" projesi 'Lyon Millenaire 3 – "21 priorities for the 21 st century'	85
4.3 Metropol Bilbao-30 projesi 'Revitalisation Plan for Metropolitan Bilbao - Bilbao-Metropoli-30'	89
4.4 Vancouver ve Toronto Uzun dönem Kentsel Sürdürülebilirlik için kentsel planlama Projesi The Long-term Plan for Greater Vancouver and Toronto ,Canada	93
4.5 İncelenen kentlerden elde edilen sonuçlar	98
<hr/>	
Bölüm 5. SONUÇ VE ÖNERİLER	100
<hr/>	
Okuma listeleri ve adresler	103
<hr/>	
Özgeçmiş	138
<hr/>	

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kentsel Koruma alanlarının planlanmasında sorumluluklar	39
---	----

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Araştırmanın Kavramsal çerçevesi: Küreselleşme sürecinde kent ,Sürdürülebilir kentsel gelişme, kentsel yaşam kalitesi etkileşim şeması	6
Şekil 2. İyi bir yaşam çevresi sağlamaya yönelik bileşenler	76
Şekil 3. 'Dublin 2020 Vision' Projesi tanıtımı	82
Şekil 4. Lyon kenti hava fotoğrafı	86
Şekil 5. Bilbao Nervion Nehri	91
Şekil 6 : Bilbao Abandoibarra bölgesi	92
Şekil 7. Euskalduna Konferans Müzik Salonu ve Guggenheim Müzesi	92
Şekil 8. Büyük Vancouver Bölgesi	94

ÖZET

Gelişmekte olan ülkelerde görülen mega-kentler ve dünya ekonomisi açısından odak oluşturan ve gelişmiş ülkelerde bulunan New York, Londra, Paris, Frankfurt, İstanbul, Tokyo gibi “**küresel kentler**”, ekonomik ve kültürel çekim noktaları, yeniliklerin yaşanması için merkezler, ve kaynakların verimli kullanımı için uygun alanlar olarak büyük bir birikime sahiptirler. Bununla birlikte, yoksulluk, eşitsizlik, işsizlik, altyapı ve hizmet sektöründeki yetersizlik, trafik karmaşası, suç, şiddet gibi birçok sorun içinde bir potansiyel merkez durumundadırlar. Bu durumun sonucu olarak, tüm dünyada karşılaşılan

- *sosyal dinamikler* (demografik konular, değerler, yaşam şekilleri, istekler, arzular),
- *ekonomik konular* (makro ekonomik trendler, mikroekonomik dinamikler),
- *politik konular* (yasal, jeopolitik) ve
- *teknolojik konulardaki değişimler*,

kentlerde geleceğe ait yeni oluşumlar ve stratejilerin oluşturulmasını gerekli kılmıştır.

Dünya literatüründe *Kentsel Planlama stratejileri* sürdürülebilir kentsel gelişme çerçevesinde ele alınmaktadır. Sürdürülebilir kentsel dönüşümü sağlamak için yapılan çalışmaların önemli bir bölümü geçmişten yararlanarak ve bugünkü durumu değerlendirerek gelecekle ilgili tahminlere dayanan yöntemlerle **stratejik kentsel planlama çalışmaları kapsamında** yapılmaktadır.

Kentsel strateji çalışmaları ise,Şehir Planlama, İmar, Sosyal Hizmetler, çevre yönetimi, halk sağlığı, ulaşım, iletişim, Enerji korunumu, Kültür ve Turizm, Afet ve risk Yönetimi, Arazi kullanımı ve gelişimi, yeşil alanların korunması konularında odaklanmakla beraber, önemli ve küresel dünya kentlerinde yapılan çalışmalar bütüncül bir bakış açısıyla kentsel sürdürülebilirlik ana başlığı altında yapılmaktadır.

Bütün bu çalışmalar kapsamında bu araştırmada,

- *İlk iki bölümde araştırmanın kuramsal tabanını oluşturmak üzere, öncelikle, konu ile ilgili içeriksel olarak genel tanım ve stratejileri açıklayan kaynaklar taranarak anahtar kavramlar, tanımlar analiz edilecek ;Gelecek ve Stratejik Planlama Çalışmaları’ çerçevesinde ‘senaryo’ tekniklerinin kullanıldığı ‘yerel yönetimler, sürdürülebilir gelişme ve kentsel çalışmalar’ ile ilgili konuların tanımlarını kapsayan kaynaklar analiz edilerek, konuyla ilgili genel tanımlar verilecek; sürdürülebilir gelişme ve Kentsel yaşam kalitesi üzerinde durulacaktır.*

- **Bölüm 3 de;** planlama stratejileri hazırlanırken dünya geleceğini bir bütün olarak ele alan senaryo teknik ve yöntemlerini kapsayan kaynaklar taranarak , yöntemsel açıklamalar yapıldıktan sonra, Sürdürülebilir gelişme ve kentsel çalışmalar başlığı altında incelenen strateji gelişimi çalışmalarında, dünya geleceğini bir bütün olarak ele alan bütüncül, **interdisipliner, küresel senaryolar** irdelenecektir. Stratejik kentsel planlama kapsamında '*visions and images of the future: gelecek*' çalışmaları yapılan kentlere ve konuyu farklı boyutlarıyla *bütüncül bakış açısıyla* inceleyen projelere örnek olarak; Göteborg 2050 ,Cities PLUS , ToolSust , Penrith Yerel Yönetim Projeleri ve Austin – ABD San Francisco – ABD Sao Paulo – Brezilya ,Mexico City – Meksika ,Perugia – İtalya Astana – Kazakistan örnekleri incelenecektir.
- **Bölüm 4 de;** konu ile ilgili dünyadaki teorik **ve uygulama örnekleri** analiz edilecektir. Dünyada stratejik planlamaları yapılmış ve başarılı olmuş kentlere örnek olarak **Bilbao, Dublin, Lyon and Vancouver,Toronto kent ve belediyelerinin** incelenecek ve ;
- **Bölüm 5de;** İstanbul kentsel dönüşüm projelerine katkı sağlayacak bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Bölüm1: GİRİŞ

amaç, problemin tanımlanması, yöntemler

Kentleşme modern dünyada geri dönüşü olmayan bir eğilim haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler HABITAT Programı¹ kentleşme oranındaki hızlı bir artışın yaşandığını ve yaşanacağını göstermektedir. Günümüzde kentler yeryüzü alanının sadece %2 sini kaplarken dünya nüfusunun yaklaşık yarısını barındırmaktadır. Dünya kentsel nüfusu ise her yıl yaklaşık 55 milyonluk bir artış göstermektedir ve 2020 yılında kentsel nüfusun dünya nüfusunun %75 ini oluşturacağı tahmin edilmektedir.²

1950'de nüfusu 10 milyonu aşan dünyadaki tek kent New York iken 2015'de mega-kent sayısının 26 olması beklenmektedir. Bunların 22'si de gelişmekte olan ülkelerde bulunacağı öngörüldürken, Dünyanın en büyük kenti olan Tokyo'da yaşayan insan sayısının 2015'de 27.2 milyona çıkması; Dakar, Mumbai, Sao Paulo, Delhi ve Meksiko City nüfusları da 20 milyon geçmesi beklenmektedir.

Kentleşme eğiliminde iki farklı kent tipolojisi üzerinde durulmaktadır. Bir yandan daha ziyade gelişmekte olan ülkelerde görülen **mega-kentler** diğer taraftan da dünya ekonomisi açısından odak oluşturan ve gelişmiş ülkelerde bulunan New York, Londra, Paris, Frankfurt, Tokyo gibi "**küresel kentler**".

Bu kentler, ekonomik ve kültürel çekim noktaları, yeniliklerin yaşanması için merkezler, ve kaynakların verimli kullanımı için uygun alanlar olarak büyük bir birikime sahiptirler. Bununla birlikte, yoksulluk, eşitsizlik, işsizlik, altyapı ve hizmet sektöründeki yetersizlik, trafik karmaşası, suç, şiddet gibi birçok sorun içinde bir potansiyel merkez durumundadırlar. Bu durumun sonucu olarak, tüm dünyada karşılaşılan **sosyal dinamikler**(demografik konular,değerler, yaşam şekilleri,istekler,arzular), **ekonomik konular** (makro ekonomik trendler, mikroekonomik dinamikler), **politik konular**(yasal,jeopolitik) ve **teknolojik konulardaki** değişimler, kentlerde geleceğe ait yeni oluşumlar ve stratejilerin oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Dünyadaki hızlı değişimin ve dönüşümün hızla arttığı bu dönemde gündeme gelmiş olan bu çalışmaların odağı ise "sürdürülebilirlik" olarak belirlenmiştir. Sürdürülebilirlik , *insanlar ve doğal kaynaklar arasındaki etkileşimin olumsuzluklarını*

¹ Kaynak: BM HABITAT, Kentsel Gelişim Tahminleri-kentleşme raporları

² Bunun yüzde 5'i ise nüfusu 10 milyonu aşmış mega-kentlerde ikamet ediyor. Gelişmiş ülkelerde kentleşme oranı yüzde 80'lere yaklaşırken, Latin Amerika'da yüzde 70'i geçti. Kentleşmenin en az olduğu Afrika'da bile kentlerde yaşayanların oranının önümüzdeki yıllarda toplam nüfusun yüzde 50'sine ulaşması bekleniyor. Türkiye'de de kentleşme oranı 2003 yılı itibarıyla yüzde 67.3'e ulaştı. 1960'da bir milyar insan kentlerde yaşarken bu rakam 1985'de iki milyara, 2002'de üç milyara çıktı. 2030'da ise beş milyarı (dünya nüfusunun yüzde 60'ı) bulması bekleniyor. Önümüzdeki 30 yıl boyunca kentleşmenin hızla arttığı az gelişmiş ülkelerde her yıl kent nüfusuna 60 milyon kişinin eklenmesi bekleniyor. Dolayısıyla dünya kentleri her yıl bir İngiltere kadar büyüyecek.

gidermek ve dünyanın ekolojik dengesinin korunmasını sağlayabilmek üzere fiziksel; ve toplumsal refah ve yaşanabilirlik için **sosyo-kültürel** boyutlarıyla **Kent çalışmaları**nda ele alınmaya başlanmıştır. Bu çalışmalarda, Sürdürülebilir kentsel gelişme fiziksel gereklilikleri;

- Yüksek yaşam kalitesi ,
- Yüksek yoğunluk,
- Minimum enerji ve kaynak tüketimi,

Sosyo-kültürel gereklilikler ise

- Gelişme ahlakı
- Çevre ve sürdürülebilirlik bilinci ve mesuliyeti
- Sürdürülebilirlik çalışmalarına katılım

bileşenleri altında ele alınmaktadır.

Bu gereklilikleri sağlamak için yapılan çalışmaların önemli bir bölümü geçmişten yararlanarak ve bugünkü durumu değerlendirerek gelecekle ilgili tahminlere dayanan yöntemlerle **stratejik kentsel planlama çalışmaları kapsamında** yapılmaktadır.Kentsel strateji çalışmaları ise ,

- Şehir Planlama, İmar,
- Sosyal Hizmetler,
- çevre yönetimi,
- halk sağlığı,
- ulaşım, iletişim,
- Enerji korunumu,
- Kültür ve Turizm ,
- Afet ve risk Yönetimi,
- arazi kullanımı ve gelişimi ,yeşil alanların korunması

konularında odaklanmakla beraber, önemli ve global dünya kentlerinde yapılan çalışmalar bütüncül bir bakış açısıyla **kentsel sürdürülebilirlik** ana başlığı altında yapılmaktadır.

Buradan hareketle yapılan **literatur analizi** bu alt başlıklar altında yapılırken ana konu olarak **Sürdürülebilir gelişme ve kentsel çalışmalar** analiz edilmiştir.Bu başlık altında incelenen strateji

gelişimi çalışmalarında, dünya geleceğini bir bütün olarak ele alan **bütüncül, interdisipliner, küresel / global senaryolar** kullanılmıştır.

Diğer bir önemli konu ise **yerel yönetimlerin artan sorumluluğudur**. Uluslararası düzeyde zengin bir kentsel gelişim deneyimi ve ciddi mali kaynaklar söz konusu olmasına rağmen, “iyi” bir yerel yönetimin tanımı ve dolayısıyla kriterleri üzerine bir anlaşma zemini oluşmuş değil. Literatürde bir dizi kent iyi veya kötü yönetilen kentler olarak değerlendirilirken, bunun kriterinin ne olduğu sorusuna çok farklı yanıtlar verilmektedir.

³Birleşmiş Milletler HABITAT Programı “evrensel olarak kabul edilen normlar”ın kabulü için bir kampanya yürütmektedir ve **iyi yerel “yönetişim”**e giden yolda bu ilkelerin zorunlu olduğunu ve performans değerlendirmelerin bunların etrafında yapılması gerektiği üzerine durmaktadır. :

Sürdürülebilirlik, Yerindenlik, Adalet, Verimlilik, Şeffaflık, Hesap verebilirlik, Katılımcılık, Güvenlik.....

Yine HABITAT yerel yönetim değil, **yerel “yönetişim”** üzerine durulduğunu vurgulamaktadır. . HABITAT’a göre ‘yönetişim’,

- yerel yönetim,
- sivil toplum ve
- özel sektör üçlüsünden oluşmaktadır. ⁴

“OECD Ülkelerinde Metropol Yönetişimi” başlıklı çalışmada Lamia Kamal ⁵ “Küreselleşme ile kentsel bölgeler dünya ekonomisinin anahtar oyuncularını belirliyorlar. Bu nedenle yerel ve ulusal politika kentsel bölgelerin rekabetçiliğini ilerletilme hedefini taşıyor. Kentler giderek daha fazla birbirleriyle ve diğer dünya kentleriyle rekabet ediyor.” diyor. Çalışma, tanım, ilke ve kriter belirleme iddiasına sahip olmamasına rağmen sorunun ekseninin “rekabet edebilen yerel yönetim” şeklinde kurulduğuna işaret etmektedir.

New York New School Üniversitesi’nden Michael A. Cohen, kentsel performans tanım ve kriterleri meselesinin sürekli projeler, yatırım programları ve konsept ve ilke tartışmalarına boğulup geçirildiğini öne sürmektedir. Cohen, şeffaflık vb üzerine yapılan “nasıl” tartışmalarının “neyin” başarılı olduğu veya başarılması gerektiğinden bağımsız olarak ele alınamayacağına dikkat çekerek ve

³ Daha detaylı bilgi için ana kaynak: www.tumbelsen.org/dokuman/ Dünyada Kentleşme Eğilimleri

⁴ Birleşmiş Milletler-HABITAT: *Kentleşme Raporları* (1999, 2001, 2004)

⁵ **Kamal, Lamia** (2003) *Metropolitan Governance in OECD Countries (OECD Ülkelerinde Büyükşehir Yönetişimi)*

“halkın maddi ve kültürel ihtiyaçlarını konaklama, altyapı, çevre, sosyal ve kültürel hizmet üretimi aracılığı ile gideren ve bunu sürdürülebilir kılan bir yerel yönetim” üzerine durmaktadır.⁶

“İyi yerel yönetim” tartışmasındaki yaklaşım farklılıklarının anlamı açısından Brezilya’nın Rio de Janeiro kenti iyi bir örnek oluşturmaktadır. Rio, Dünya Bankası Kongresi’nin yapıldığı yıl *Fortune* Dergisi tarafından dünyanın yatırım yapmaya değer rekabetçi kentleri arasında yer almıştı. Ancak rekabet gücü ile kentte artan yoksulluk, işsizlik, evsizlik, gelir adaletsizliği ve hızla kötüleşen hizmetlerle birlikte suç ve cinayet oranlarındaki tırmanış birer kriter olamamıştı.⁷

Bütün bu çalışmalar kapsamında bu araştırmada ,

- konu ile ilgili içeriksel olarak **genel tanım ve stratejileri açıklayan** kaynaklar taranarak anahtar kavramlar,
- planlama stratejileri hazırlanırken dünya geleceğini bir bütün olarak ele alan **senaryo teknik ve yöntemlerini kapsayan** kaynaklar taranarak , yöntemsel açıklamalar

yapıldıktan sonra konu ile ilgili dünyadaki teorik ve uygulama örneklerini kapsayan diğer kaynaklara geçilecektir..⁸

Geliştirilecek kavramsal/kuramsal çerçeve ve Yapılacak bu örnek incelemelerinin İstanbul kenti için veri oluşturması beklenmektedir.

⁶ Daha detaylı bilgi için kaynak: <http://www.newschool.edu/facultyexperts/subpage.aspx?id=23514>

⁷ **Yazar, Kadir Hakan** (2006) Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

⁸ *Konu ile ilgili önemli kaynaklar, enstitüler ve önemli projeler ise ekler bölümünde verilmiştir.*

Bölüm 2: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Dünya kentlerinde *Kentsel Planlama stratejileri* sürdürülebilir kentsel gelişme çerçevesinde ele alınmaktadır. Kentsel strateji çalışmaları ise, Şehir Planlama, İmar, Sosyal Hizmetler, çevre yönetimi, halk sağlığı, ulaşım, iletişim, Enerji korunumu, Kültür ve Turizm, Afet ve risk Yönetimi, Arazi kullanımı ve gelişimi, yeşil alanların korunması konularında odaklanmakla beraber, önemli ve küresel dünya kentlerinde yapılan çalışmalar bütüncül bir bakış açısıyla sürdürülebilir gelişme ana başlığı altında yapılmaktadır.

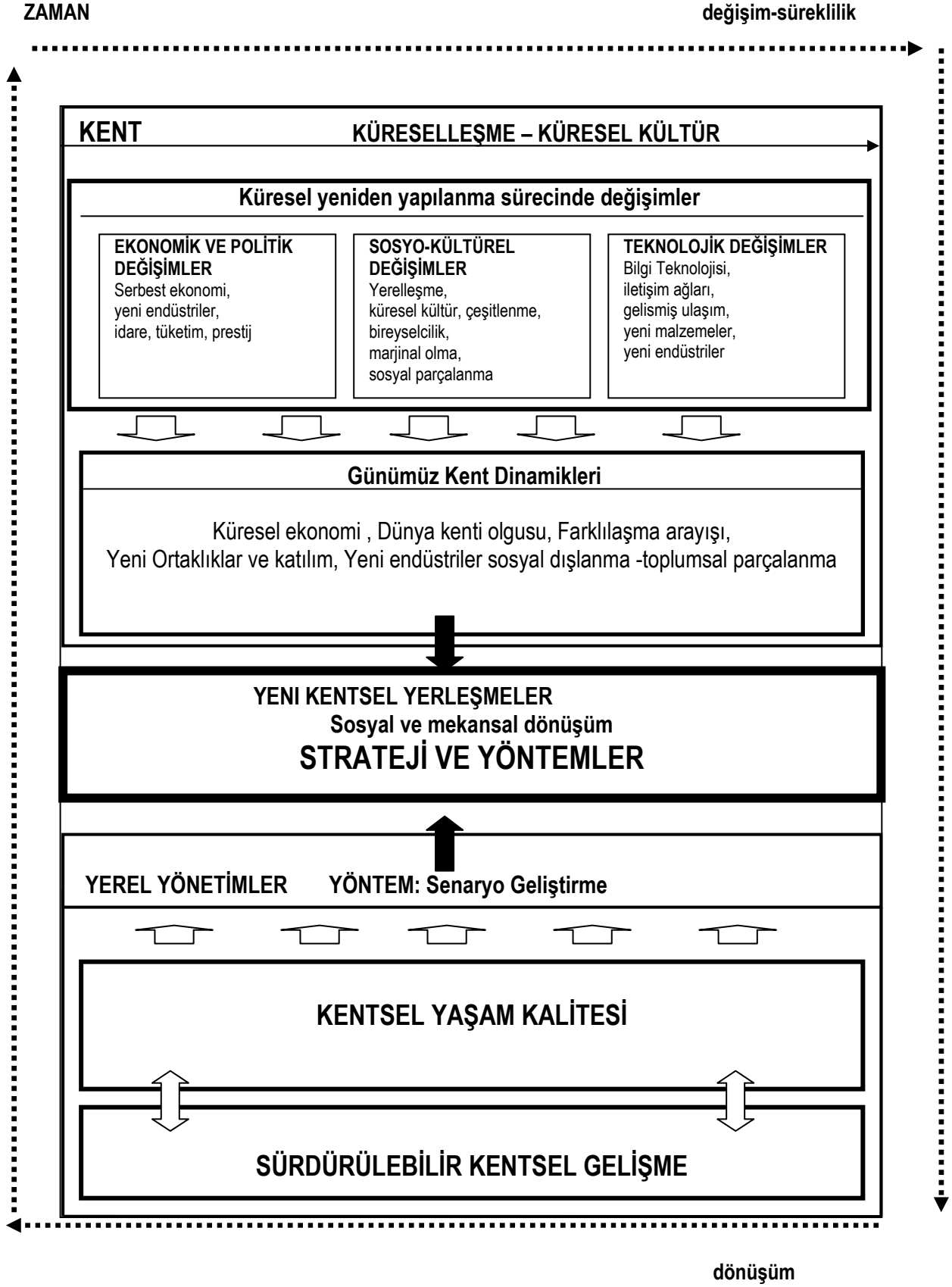
Bir kentin değişim ve dönüşümü zaman içinde süreklilik göstermektedir. Bu araştırma kapsamında bu sürecin ana bileşenleri **kent, sürdürülebilir kentsel gelişme ve kentsel yaşam** kalitesi olarak ele alınmaktadır. Şekil 1 de geliştirilen kavramsal çerçevede bu bileşenlerin birbiriyle etkileşimi açıklanmaktadır.

2.1 Kent: Küreselleşme ve Küresel Kültür

Dünya sürekli bir değişim içerisinde ve günümüzde kentsel alanlar bu değişimin yansıdığı mekanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Her dönemin kendine özgü ekonomik ve politik, sosyo-kültürel ve teknolojik süreçleri bu dönüşümün biçimini belirlemiştir. 1950 yılından günümüze kadar olan süreçte, kentlerde hızlı nüfus artışı beraberinde hızlı kentleşmeyi ve kentsel sorunları taşımıştır. Bunlar, işsizlik, yoksulluk, mekansal ve toplumsal kutuplaşma, kimliksizleşme, tarihi ve doğal değerlerin yok edilmesi, sağlıksız çevre koşulları vb... gibi bütün kentlerin ortak sorunları olmuşlardır. Aynı zamanda teknoloji ve bilgi çağının gelişmesi de yeni iletişim ve ulaşım teknolojileri kentlerde yeniden yapılanma ihtiyacının artmasına sebep olmuş ve kentin değişimini ve dönüşümünü tetiklemiştir.

20. yüzyılın sonlarından başlayarak dünyadaki ülkeler adına küreselleşme denilen yoğun bir etkileme ve etkilenme olgusuyla karşı karşıya kalmışlardır. Küreselleşme, devletlerarası siyasal ve coğrafi sınırların önemini azaltmış, gerçekte kapitalizmi yeryüzünün tek geçerli ekonomik sistemi yapmayı, kamunun ekonomi ve toplum yaşamındaki etkisini azaltmayı, piyasa güçlerini toplum yaşamına tümüyle egemen kılmayı amaçlamıştır (Keleş, 2006)⁹. Günümüzde küreselleşme sürecinin etkileri kentlerde büyük dönüşümlere sebep olmuştur. Bu dönüşümler ile ortaya çıkan problemler beraberinde kentsel alanlarda birçok yeni ihtiyaçları doğurmuş, dolayısıyla, kentlerde yeniden yapılanmalar ortaya çıkmıştır.

⁹ Keleş, Ruşen (2006) Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul

Şekil 1. Araştırmanın Kavramsal çerçevesi: Küreselleşme sürecinde kent ,Sürdürülebilir kentsel gelişme, kentsel yaşam kalitesi etkileşim şeması

Küreselleşme, uluslararası olma ve hızlı bilgi akışı tüm dünyada olduğu gibi İstanbul şehrini ve insanını değiştirmekte önemli bir rol oynamıştır. Son yıllarda İstanbul'un sosyo kültürel ve kentsel kimliği radikal bir dönüşüm içindedir. Her ne kadar İstanbul her zaman karışıklık, parçalanma ve kutupluluğun kenti olsa da, bu heterojen nitelikleri bugünkü kadar yoğunluk göstermemiştir. 1980'lerin başından beri şehir küreselleşme, liberal ekonomi, hızlı kentleşme ve teknolojik ilerlemeler dâhil olmak üzere dönüşümün karmaşık etkisi ile yönlendirilmiştir (Keyder, 1999).¹⁰ Ekonomik politikaların Türkiye'deki kentsel büyüme ve değişim üstünde her zaman kuvvetli bir etkisi olmuştur. Her devirde kentsel alanlar devletin ekonomi politikaları ile şekillenmiştir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'deki sosyal ve kültürel değişim ekonomik dalgalanmaları takip etmiştir (Uzun, 2001). Günümüz kenti küresel yeniden yapılanma süreçlerindeki değişimlerin etkisi içinde şekillenirken, planlı bir süreçte ele alınamayan kentsel konut olgusu da bu değişimlerle etkileşim içinde gelişmektedir.¹¹

Değişim ve dönüşüm kavramlarının kentle ilişkilendirilmesi kentleşme kavramını gündeme getirmektedir. Günümüzde kentleşmenin küresel etkilerden ayrı düşünülemez oluşu tüm dünyada ve Türkiye'de yeniden yapılanmalara sahne olan kentlerde önemli bir etkileşim sürecini başlatmıştır. Özellikle bu çalışmanın da odak noktası olan 1980 sonrası kentsel dönüşümler bu kentleşme sürecinin bir parçası olarak ortaya konmuştur.

Değişim kavramı sözlük anlamında bir zaman dilimi içindeki değişikliklerin bütünü olarak açıklanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk>). Değişimin bir zaman dilimine bağlı olması onun bir süreci olduğunu göstermektedir. Bu süreç değişim kavramının karakterini belirlemektedir. Günümüzde de değişimi kavramak, geleceği bilmek, denetlemek ve kontrol etmek için önemli bir unsur olmuştur. Var olanın özünü taşımak, iletmek ve geliştirmek de değişimin değerini göstermektedir. *Dönüşüm* kavramı ise sözlük anlamında olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, tahavvül, inkılap, transformasyon olarak açıklanmıştır (<http://www.tdkgov.tr/tdksozluk>). Olduğundan başka bir hale gelme durumu var olan canlı cansız her şey için geçerli olmuştur.

Değişim bir süreç boyunca devam etmekte ve ortaya çıkan olgu dönüşüm olarak nitelendirilmektedir. Bir önceki halinden farklı durum alması o şeyin dönüştüğünün göstergesi olmakta ve dönüşümün fiziksel olduğu kadar anlamsal içerik de taşımasını sağlamaktadır. İnsanoğlu yaşamda fiziksel çevre ile kuşatılmasının yanı sıra anlamsal bağlarla bu fiziksel çevreyle iletişim kurmaktadır. Bundan dolayı, fiziksel çevrenin değişmesi ile anlamsal bağların da değişmesi kaçınılmaz olduğu söylenebilir.

¹⁰ Keyder, Çağlar (1999), İstanbul: Between The Global and the Local, Rowman & Littlefield.

¹¹ Uzun, Türkan (2001), Cenova Günlüğü: Küresel Direniş, Anti-Kapitalizm ve Savaş, İstanbul: Stüdyo İmge.

Dolayısıyla, süreç içinde insan, etkileşim içinde olduğu çevresini değiştirmekte ve kendisi de bu süreç sonunda değişmektedir. Günümüzde dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun kentlerde yaşaması büyük bir değişimi simgelemektedir. Dolayısıyla, günümüz kentinin yeniden yapılanma sürecinde fiziksel dönüşümlerin yanı sıra toplumsal dönüşümler ön plana çıkmaktadır.

Günümüz kent dinamikleri küresel yeniden yapılanma sürecindeki değişimlerin sonucu olarak altı başlıkta kategorize edilebilir. Bütün süreçlerin analizi sonucunda ele alınan altı başlık altında toplanan kentsel dinamikler, **küresel ekonomi, dünya kenti olma olgusu, farklılaşma arayışı, yeni ortaklıklar ve katılım, yeni endüstriler, sosyal dışlanma-toplumsal parçalanma** olarak belirlenmiştir (Çakır,2007)¹² . Buna göre geliştirilen çerçevede değişim süreçleri günümüz kent dinamikleri ile etkileşim içindedir ve bu süreçte ortaya çıkan kavramlar günümüz **kentsel konut** oluşumlarında yansımalarını bulmuşlardır.

Küresel ekonomide avantaj sağlayabilmek için çeşitli kentsel olanaklar sunulmaya çalışılmaktadır. Kentsel dönüşüm projelerinin geliştirilmeleri de küresel ekonomik sisteme adapte olmak ve küresel rekabette yer edinebilmek kavramları ile gelişmektedir (Newman ve Thornley, 2005)¹³ . **Küresel ekonominin getirdiği kavramlar**; prestij, rekabet, yönetim, esneklik 'ekonomik' canlanma, ve yabancı sermaye olarak kentsel dönüşüme yansımaktadır. Küresel ekonominin açılımı ile ortaya konan bu kavramlar, ise kentsel dönüşümün '**yerin pazarlanması ve prestije yönelik**' oluşumlarında yansımalarını bulmuştur. Günümüzde özellikle küresel ekonominin yansımaları olarak İstanbul'da yeni merkezi iş alanları temelinde yabancı yatırımcılara yönelik, kentsel dönüşümler olarak ortaya çıkmıştır. Bu projeler yerel yönetimlerin gündeminde büyük yer edinmiştir.

'Dünya Kenti' olgusunun getirdiği kavramlar; yarışabilirlik, kent temsili kentsel kimlik, kentsel imaj, çevresel kalite, kentsel turizm, tüketim ve kültür endüstrisi olarak kentsel dönüşüme yansımaktadır.

Farklılaşma arayışının getirdiği kavramlar; kentsel hafıza, kültürel miras, sürdürülebilirlik, yerel kültür ve koruma olarak kentsel dönüşüme yansımaktadır.

Yeni ortaklıklar ve katılımın getirdiği kavramlar; organizasyon şeması, yönetim, katılım, etkinlik, verimlilik, sorumluluk ve stratejik çerçeve olarak kentsel dönüşüme yansımaktadır. bu kavramlar, gibi kentsel dönüşümün '**kentsel vizyon oluşturmaya yönelik**' oluşumlarında yansımalarını bulmuştur.

¹² **Nilgün Çakır**, Mayıs 2007, "Günümüz Kent Dinamiklerinin Kentsel Dönüşüme Etkileri", İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü-Kentsel Tasarım Programı(danışman: Prof.Dr.Hülya Turgut)

¹³ **Thornley, Andrew and Newman, P** (2005) Planning world cities : globalization and urban politics Planning, environment, cities. Palgrave/Macmillan, New York, USA.

Kentte yeni endüstriler dinamiğinin getirdiği kavramlar; bilgi üretimi, ileri teknoloji, etkinlik, profesyonellik, gelecek ve aktiflik olarak kentsel dönüşüme yansımaktadır.

Kentte sosyal-toplumsal dışlanma dinamiğinin getirdiği kavramlar; eşitlik, yaşanabilirlik, erişebilirlik, duyarlılık, denge, dahil etme, iyileştirme ve sağlıklılaştırma olarak kentsel dönüşüme yansımaktadır. Sosyal dışlanma-toplumsal parçalanmanın açılımı ile ortaya konan bu kavramlar, özellikle konut alanlarının iyileştirilmesi ve mahalle bazında yeniden ele alma üzerine geliştirilmektedir.

2.2 Sürdürülebilir Kentsel Gelişme

En genel tanımıyla, Sürdürülebilir Gelişme kavramı, **bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşaklarında kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak** olarak ifade edilmektedir. Kışlalıoğlu ve Berkes'e göre ekolojik açıdan sürdürülebilir özellikte olan bir ekonomik kalkınma; Yıldırım'a göre yalnızca ekolojik ve teknolojik değil, sosyo-kültürel boyutu olan bir kavramdır. Bu tanımlardan yola çıkarak tarihi çevre, arkeolojik miras, sosyo-kültürel ve ekonomik yapı, doğal kaynaklar mevcut yapı stoğu gibi kentsel değerlerin bir bütün olarak geleceğe aktarılması ile kentsel sürdürülebilirliğin mümkün olacağı söylenebilir(Özden, 2002)¹⁴

"Sürdürülebilirlik kavramı ilk olarak Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından 1982 yılında kabul edilen Dünya Doğa Şartı belgesinde yer almıştır. Sürdürülebilirlik kavramının küresel bağlamda ilk defa ele alındığı resmi belge olan bu şarta göre insanların yararlandığı ekosistem, organizmalar, kara, deniz ve atmosfer kaynaklarının optimum sürdürülebilirliğini başarabilecek biçimde yönetilmeleri gerektiği ancak bunun ekosistemlerin ve türlerin bütünlüğünü tehlikeye atmayacak biçimde yapılması öngörülmektedir."(Yazar,2006)¹⁵

"Sürdürülebilir gelişme", Kentbilim Terimleri Sözlüğü'nde ise "çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açamayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da gözönünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın, ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşü" biçiminde açıklanmaktadır. ¹⁶

¹⁴ **Özden, P.**(2002). Yasal ve Yönetimsel Çerçevesiyle Şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması : Türkiye Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, Eylül

¹⁵ **Yazar, Kadir Hakan** (2006) Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Doktora Tezi.sf.9

¹⁶ **Bozdoğan, Recep** (2010) Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı, <http://journals.istanbul.edu.tr/iusskd/article/download/1023000277/1023000261>

Sürdürülebilir Gelişme Kavramının Boyutları

Sürdürülebilir gelişmenin ekonomik sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik olarak tanımlanabilecek üç boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlardan birincisi, katılım ve güçlü bir sivil toplumu, ikincisi ekonomik sermayenin istikrarını, üçüncüsü ise insan gereksinimlerini karşılamayı, doğal kaynakların korunmasını sağlamayı ve insan refahını yükseltmeyi içermektedir.¹⁷

İlk olarak Dünya Koruma Stratejisi'nde kullanılan sürdürülebilir gelişme kavramı daha çok ekolojik bir yaklaşımı içermektedir. Buna yaklaşıma göre, gelişme politikalarının üç önceliği bulunmalıdır (Soussan, 1992¹⁸; aktarılan Bozdoğan, 2010)

- i. Ekolojik süreçlerin korunması.
- ii. Kaynakların sürdürülebilir kullanımı.
- iii. Genetik çeşitliliğin korunması.

Dünya Koruma Stratejisi ise "sürdürülebilir yararlanma" kavramını uluslararası siyasal gündeme sokmuştur. Dünya Koruma Stratejisi'de sürdürülebilirliğe üç düzeyli bir yaklaşım söz konusudur (O'Riordan, 1998¹⁹; aktarılan Bozdoğan, 2010)

- i. Temel ihtiyaçlar.
- ii. Ekokalkınma
- iii. Sürdürülebilir yararlanma.

*"Dünya Koruma Stratejisi, daha çok fiziksel çevre üzerinde durmuştur. Bu yaklaşım gelişme karşıtı bulunarak eleştirilmiştir. Dünya Koruma Stratejisi, tarafından benimsenen Sürdürülebilir Gelişme yaklaşımı, ekonomi-çevre ilişkisini ve insanın çevre üzerindeki etkisini bir statik nihai durum olarak görmekte, çevre üzerindeki her etkinin olumsuz sonuç vereceği eğilimini taşımaktadır."*²⁰

¹⁷ **Yazar, Kadir Hakan** (2006) Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Doktora Tezi.sf.9

¹⁸ **Soussan, J. G.** (1992), "Sustainable Development", Environmental Issues in the 1990's, A. M. Mannion and S. R. Bowlby (ed.), John Wiley & Sons, West Sussex, England, ss. 21-35.

¹⁹ **O' Riordan, Timothy** (1998), "The Politics of Sustainability" Sustainable Environmental Management Principles and Practice, R. Kerry Turner (ed.), Belhaven Press, London, ss. 29-50.

²⁰ **Bozdoğan, Recep** (2010) Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı, <http://journals.istanbul.edu.tr/iusskd/article/download/1023000277/1023000261>

Diğer yandan Milletler Topluluğu tarafından benimsenen sürdürülebilirliğin temel amaçları ise şöyle sıralanmaktadır:

- gelecek nesillerin refahını koruyan ekonomik gelişmeyi takip ederek bireysel ve toplumsal refahın artırılması
- nesiller arasında ve nesillerde eşitliğin sağlanması
- biyolojik farklılığın korunması, ekolojik aşamaların ve hayat destek sistemlerinin korunması (Industry Commission, 1997)²¹.

Bu amaçlar, plancılar için kolay anlaşılabilen tasarım çözümleri önererek; önerilen ve önemle altı çizilen sürdürülebilirliğin **ekonomik, sosyal ve çevresel bileşenlerini** ortaya çıkarır. Örneğin farklılaşmış arazi yoğunlukları; ekonomik dönüşü maksimize edecek, konut aracılığı ile sosyal eşitliğin artırılmasını sağlayacak ve çevresel etkilerin azaltmasına neden olabilecek potansiyele sahiptir.

Sonuçta, Sürdürülebilir Gelişme toplumsal, çevresel ekonomik ve kültürel boyutları olan bir kavramdır. Bu boyutlar içerisinde bahsedilen diğer konular ise; ekolojik dengelerin korunması, kaynak kullanımları, ekokalkınma, genetik çeşitlilik, üretim ve kültürel miraslar olarak sıralanmaktadır. Sürdürülebilirlik düşüncesinin sürdürülebilir bir gelişmeye dönüşebilmesi için ise bütün bu boyutların birlikte ele alınması gerekmektedir.

Kentsel tasarımdaki sürdürülebilirlik:

Bu bölümde anlatılacak olan kriterler pratik bir mantıkla ortaya konulmuş ve “tasarım aşamasında sürdürülebilir kentsel gelişme nasıl bir yer alır” sorusuna da yanıt aranılmaya çalışılmıştır.

İyi bir kentsel tasarım:

- kentsel gelişme ve mimarlıkta tasarım mükemmeliğini gösterir,
- nüfustaki yaraları geniş bir biçimde düzenler,
- çevresel yararlar üretir,
- yerel faydalara ve ihtiyaçlara cevap verir,
- çağdaş dünya ile ilişkilidir,
- adaptasyon ve değişim için açık imkanlar bırakır,

²¹ Industry Commission (1997) A Full Repairing Lease: Inquiry into Ecologically Sustainable Land Management. Industry Commission, Canberra, Aust.

- geçmişle olan bağların devamlılığını sağlar,
- fonksiyonel etkinliğin görsel anlamı ve kentlerdeki değişime yönelik temel geçiş ile ilgilidir,
- birçok alanda kendini gösterir ama özellikle toplumsal alanların kalitesine odaklıdır,
- kamu arazisinin iyi idare edilmesini sağlar,
- toplumsal mekanın kalitesi, yeni bina projeleri ve de plazalarla ilişkilidir,
- özel mülkün karşılıklı desteğinin olasılıklarını araştırırken toplumsal mekanın yararı adına bütün bu strüktürlerin tasarımını yönlendirir,
- toplumsal mekanın dayanma gücü ile özel egemenlik sınırının kalitesinin artırılmasını sağlar,

Aslında iyi bir kentsel tasarım veya kentsel tasarımdaki sürdürülebilirlik kentsel alanın değerinin artırılması ile iyi bir mekan anlayışının geliştirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu belki de etkili bir toplumsal ulaşım ağı, güvenli sokaklar, parklar gibi geleneksel ortak alanlar gibi servislere ulaşım eşitliği ile kanıtlanabilir. Kentsel sürdürülebilirlik ;

- ulaşım ağı
- kentsel tasarım
- perakende satış sektörü
- açık alan ağı
- yerel istihdam temeline

konularıyla etkili bir biçimde ilgilidir.

Dünyadan Örnekler ve Uygulamalar²²:

Bir önceki bölümde geliştirilen kavramsal çerçevede sürdürülebilir kentsel gelişme ve kentsel yaşam kalitesi etkileşim şemasının daha iyi anlaşılabilmesi ve tartışabilmesi için bu bölümde Dünyadan Sürdürülebilir Kentsel tasarım alanlarında önemli örneklere yer verilmiştir Örneklerin seçiminde son 15 yılda dünya da ciddi sıçrama yapmış kentleri (*Austin-Teksas-Minnesota -Amerika; Toronto-Kanada; Mikkeli-Finlandiya; Astana-Kazakistan*) inceleyen Ercoşkun'un çalışması esas alınmıştır (Ercoşkun ,2005).

²² Amerika, Kanada, Finlandiya ve Astana kentlerindeki tüm örnekler **Ercoşkun, Özge Yalçın**er (2005), G.U. J. Sci., 18(3):529-544, [http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18\(3\)/20.pdf](http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18(3)/20.pdf) çalışmasından derlenmiştir.

1. Amerikan Kentlerinde Sürdürülebilirlik

Amerika 1992 yılına kadar Kyoto İklim Değişikliği sözleşmesini imzalamamasından dolayı çevre ve çevre ile ilgili söylemlere uzak olduğu, fakat daha sonra 1992 ABD başkanlık seçimleri ve Chicago'da yapılan Dünya Mimarlar Birliği 19. Genel Kurul çalışmaları ile çevreye olan tutumunda önemli değişikliklerin olmasına neden olduğu bilinmektedir. Bu tür bir atılımla ABD'de kent planlamasında sürdürülebilirlik konuları ve yeni kentleşme ve smart growth (ussal büyüme) gibi söylemlere sıklıkla rastlanmaya başlanmıştır.²³

*"Ussal büyüme, kentsel yayılmanın (urban sprawl) karşıt alternatifi olarak ele alınmakta ve bu büyüme biçiminin ekonomik duyarlı, çevre ile dost ve yaşam kalitesini geliştirmeyi öngören toplumsal yaşanabilirliği desteklediği vurgulanmaktadır."*²⁴

Bunun yanında Amerika'da Sürdürülebilir Kalkınma üzerine Başkanlık Konseyinin İstanbul-HABITAT II için hazırladığı raporda ilk 25 yıl içinde sağlıklı ekosistemler için (ormanlar, sulak alanlar ve kıyıları içeren) etkili planlamalar yapılacağı, kentlerde park ve rekreasyon alanları artırılarak nüfus yoğunlukları kontrol edileceği, içme suyu standartları yükseltilecek ve atıkların dönüşümü yapılacağı ve de sosyal adalet ve eşitlik sağlanarak yoksulluk ile mücadele edilecek, herkese barınma sağlanacağına dair kararlar alınmıştır.²⁵

Bu kararlar doğrultusunda birçok kuruluş ve üniversitede Ar-Ge çalışmalarına ağırlık verilmiş ve bu çalışmalarında kamu yönetimlerine yansımaları hızla sağlanmaya başlamıştır. Bu anlamdaki etkilerini incelemek için çalışmada Austin ve Minnesota kentleri örnek olarak seçilmiştir.

Austin-Teksas-Amerika

Amerika'nın Teksas eyaletinde bulunan 400.000 kişilik nüfusa sahip olan Austin kentinin Ekonomik ve Sürdürülebilir kent planı "Birleşmiş Milletler Ajanda 21" kapsamında, Austin Kent Konseyince hazırlanmıştır. Bu kent planında; yeşil iş, ekolojik endüstri sistemleri, karma kullanımlı kentsel fonksiyonlar, yenilenen, dönüşen, sıfır kirletici kaynaklar ve Sürdürülebilir Austin'liler gibi kavramlar bu planın anahtar kelimelerini oluşturmaktadır.²⁶ Ancak bununla birlikte belirtilmesi gereken durum bu kentte de temel kavram olarak ussal büyüme olgusu ele alınmış olması ve

²³ **Yazar, Kadir Hakan** (2006) Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

²⁴ **Yazar, Kadir Hakan** (2006) , Age, sf. 166

²⁵ **Ercoskun, Özge Yalçiner** (2005), G.U. J. Sci., 18(3):529-544, [http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18\(3\)/20.pdf](http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18(3)/20.pdf).

²⁶ **Ercoskun, Özge Yalçiner** (2005) , Age, sf. 533

sürdürülebilirlik doğrultusunda halkın eğitimine büyük önem verilmesidir. Bu çerçevede, kentin resmi internet sayfasında birçok el kitabı yayınlanarak halkın eğitilmesi amaçlanmıştır. Bu dokümanlar , yeşil dönüşüm için gerekenler, belediye ile ağ erişimi yöntemi, evlerde enerji tasarrufu sağlama yolları, sürdürülebilir besin ve organik tarım bahçede nasıl yetiştirilir?, evsel atıkların dönüşümü, bahçede ve evin içindeki hava kalitesini artırmanın yolları, su ve para tasarruflu tuvaletler , temiz ve sürdürülebilir alışveriş, bisikletin yaygın kullanımı, organik tarım ile ilgili bilgilerden oluşmaktadır. Bu bilgilendirme, eğitim ve bilinçlendirme çabaları Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu'nun katılım, kişisel bütünlük ve eşitlik gibi ilkelere uygun olarak yapılmış, etkileşimli planlama çalışmalarından biridir.²⁷

Minnesota-Amerika

ABD'nin orta batı bölümünün en büyük eyaleti olan Minnesota, 5 milyon nüfusu ile ABD'deki en kalabalık 21. eyalettir. Eyalet nüfusunun yarıdan fazlası, bölgenin sanayi, endüstri ve ulaştırma merkezi olan Twin Cities olarak da anılan Minneapolis-St.Paul bölgesinde yaşar.²⁸ Sürdürülebilir kent planlaması ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapılan kentte 1997 yılında Minnesota "*Community-Based Planning*" yasası çıkarılmış ve bu rehber o yasaya göre düzenlenmiş ve Minnesota Planlama Ofisi sürdürülebilir kalkınma modeli oluşturmak için 300 sayfalık bir rehber hazırlamıştır. Bu rehberin 5 ana hedefi vardır: ²⁹

- Halkın katılımı ve kamu kurumlarıyla kolektif çalışması
- Tarım alanlarını, ormanları, arkeolojik alanları koruma
- Yaşanabilir tasarımlar- halkın rahat yaşaması için tasarım, onarım, her gelir ve yaş
- grubunun entegrasyonu, karma arazi kullanımı, kompakt gelişim, bisiklet ve yaya öncelikli planlama
- Doğaya saygılı, enerjisini kendisi üreten konutlar
- Sürdürülebilir kalkınma

Bu uygulamalar resmi kurumlar tarafından halka aktarılmış, halkın önce kendi evini, sonra sokak ve mahallelerini ekolojik anlamda yenilemeleri istenmiştir. Bu bilgiler ise Sürdürülebilir Şehir Merkezi

²⁷ Ercoşkun, Özge Yalçiner (2005) ,Age, sf. 534

²⁸ <http://www.50states.com/minnesot.htm#.VHnkPzGUdIU>

²⁹ Ercoşkun, Özge Yalçiner (2005) , G.U. J. Sci., 18(3):529-544 (2005), [http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18\(3\)/20.pdf](http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18(3)/20.pdf)

Projesi başlığında hazırlanan bir rehberle haklın bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Proje içeriği temel olarak şu ana başlıklarla düzenlenmiştir.³⁰

- Arazi kullanım kararlarını değiştirmek
- Ekolojik dönüşümler
- Ulaşım opsiyonları
- Toplu taşıma seçenekleri
- Otomobil trafiğini azaltıcı yollar ve parketme seçenekleri

Kentsel tasarımla ilgili olarak;

- Bahçe kapıları ve caddeler ve kimlikleri
- Ağaçlandırma
- Cephe düzenlemeleri

Her türlü kirliliği önleme çalışmaları ile ilgili olarak;

- Atık yönetimi
- Yenilenebilir enerji kanallarının evlerde kullanımı

Bu proje ile Minnesota halkının bilinçlendirilerek sürdürülebilir kent planları kapsamında katılımcı ve koruma esaslı bir yaklaşıma sahiptir. Halen bu çalışmalar "Minnesota Pollution Control Agency" adlı resmi bir kuruluş tarafından sürdürülmektedir. Kuruluşun amacı, çevresel kaliteye önem vererek, çevresel yönetmelikleri uygulamak için teknik ve finansal destek vermektir. Sağlığı ve çevreyi tehdit eden unsurları saptayıp ortadan kaldırmayı hedefleyen kuruluş, bunu yerel halk, iş dünyası ve bazı resmi kuruluşların desteği ile gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda düzenli eğitim programları ile de bu bilincin yayılması sağlanmaktadır.³¹

2. Kanada Kentlerinde Sürdürülebilirlik

Kanada, sanayileşmiş ülkeler içinde, sürdürülebilir kalkınmayı kamu politikası hedefi olarak gören ilk ülkelerden biridir. Stockholm'den dört yıl sonra 1976 yılında Kanada'nın Vancouver kentinde ilk Habitat Konferansı gerçekleştirilmiş ve bu konferans ile yerleşmeye dayalı sorunların önemini dünya

³⁰ Ercoskun, Özge Yalçiner (2005) , ,Age, sf. 534

³¹ <http://www.pca.state.mn.us/index.php/about-mpca/index.html>

gündemine taşımıştır.³² Kanada hükümetinin sürdürülebilirlik ile ilgili hazırladığı raporlara bakıldığında ilk olarak 1997 tarihli toplam dört adet sürdürülebilir gelişme stratejisi adı altında rapor hazırlanmıştır. Bunlardan ilki SDS 1 (1997-2000) 'ın temel konsepti " öğrenme ve keşfetme" olarak seçilmiştir. Bu gelişme stratejisinin temel amacı sürdürülebilir gelişme kavramının kurumsallaştırılmasıdır. İkinci strateji SDS II (2000-2003)'nin temel konsepti de " önderlik ve ortaklık" olarak belirlenmiştir. Üçüncü stratejik plan ise SDS III(2003-2006) 'daki konsept ise "yaratıcılık ve sonuçlar olarak belirlenmiş, yaratıcı sürdürülebilir araçlar ve teknolojilerin hem geliştirilmesinde hem adaptasyonunda hem de ticaretinde önder bir ülke konuma getirilmesi temel hedef olarak belirlenmiştir. Son olarak SDS IV stratejisinin temel konsepti" sürdürülebilirlik değerinin satılması" olarak belirlenmiştir. Bu stratejinin diğer üç stratejinin kazanımları üzerine geliştirilmiş ve sürdürülebilirlikteki zorluklar ve olasılıklar üzerinde odaklanılmıştır. ³³

Toronto-Kanada

Toronto, 30 yıldan az bir süre içinde Amerikan kentlerindeki gibi otomobile odaklı bir kent iken, uygulanan geliştirme programları ile bugün transit ulaşımı temel alan, kent merkezi canlandırılmış, kentsel yayılması yoğunluk artırılarak denetim altına alınmış ve dünyanın çok çeşitli kültürlerinden farklı etnik gruplara mutlu bir yaşam çevresi sunan yaşanılabilir bir kent haline gelmiştir.

Toronto'da yaşanan bu önemli değişimler, kentsel tasarım kuramı ve kentsel ekoloji üzerinde en büyük etkiyi yapan ve The Death and Life of Great American Cities başlıklı yapının (1961) yazarı olan Jane Jacobs'ın yönlendirmeleriyle gerçekleşmiştir. Jacobs Toronto'nun geliştirilmesi ile ilgili olarak, kent halkının kentin organik bütünlüğüne saygı göstermesi gerektiğini, kentsel karakterin - yapısal ve işlevsel yoğunluğa bağlı olarak - artırılmasının önemini, kent merkezinin ve kamusal mekânların yeniden keşfedilmesi gerektiğini, otomobili temel alan planlamanın tehlikelerini ve transit-yönelimli ulaşımın yararlarını ve kentsel topluluk (urban community) kavramının önemini vurgulamış ve bu hedeflere yönelik kamu hareketleri başlatmıştır. Toronto bugün kuzey Amerika'daki en yaşanabilir ve en dinamik kentlerden biri olup, kıtadaki diğer büyük kentlere örnek gösterilmektedir. (Oktay,2007) ³⁴

Toronto, temiz, yeşil ve sürdürülebilir bir kenttir. Sürdürülebilirlik projelerinin ilk adımı olarak kabul edilen Jacky Kennedy ve Rita Banach tarafından kurulan North Toronto Green Community (Kuzey

³²**Tekeli, İlhan** (1995) Habitat II' nin Gündemini Oluşturan Temel Kavramların İrdelenmesi, Mimarlık 262, 1995, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/441/6372.pdf>

³³ https://www.ic.gc.ca/eic/site/sd-dd.nsf/eng/h_sd00311.html

³⁴ **Oktay, Derya** (2007) DOSYA: KENTSEL YAŞAM KALİTESİ, Sürdürülebilirlik, Yaşanılabilirlik ve Kentsel Yaşam Kalitesi, Mimarlık 335, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&RecID=1329>

Toronto Yeşil Komitesi) 1997'de ilk defa karsız olarak çalışmalarına başlamıştır. Gönüllülerden oluşan bu topluluk, yenilenebilir enerji kaynakları ve ulaşım ile ilgili önemli çalışmalara sahiptir³⁵.

3. Finlandiya ve Çevreye Duyarlı Planlama

1995 yılında halkın yoğun isteği doğrultusunda Finlandiya Avrupa Birliğine girmiş Avrupa para birliğine dahil olan tek İskandinav ülkesidir. Başkenti Helsinki olan ülkenin nüfusu 2007 tarihi itibari ile 5.288.720'dir. Köklü bir modern planlama geleneğine sahip Finlandiya'da kentsel mekan ve altyapı üretimi her dönem toplumsal politikaların en önemli gündem maddesidir. ³⁶ Sürdürülebilir kentsel gelişme ile ilgili çalışmalar 1990 yılında ağırlık verilmeye başlanmış, "küresel ve yerel anlamda sürdürülebilir Finlandiya" kavramı ise tam anlamı ile 2006 yılında uygulanmaya başlanmıştır.³⁷ Bu gelişmenin bir parçası olarak Finlandiya hükümeti sürdürülebilir üretim ve tüketim ile ilgili ulusal bir program hazırlayarak dünyada bir ilki gerçekleştirmiştir.³⁸ Sürdürülebilir kalkınma için etkili politikalar uygulamış, arazi kullanımı ve yapılaşma ile ilgili önemli çalışmalar yaparak, nüfus yoğunluğu zaten düşük olan ülkede yapılaşmayı kontrol altına almıştır.³⁹

Mikkeli-Finlandiya

Mikkeli Finlandiya'nın en eski ve köklü pilot eko-kentidir. Sürdürülebilir turizm ve ormancılık alanında öncü olan kent, trafikte düşük enerji kullanımı ve su kaynaklarındaki yüksek kalite açısından da iyi bir örnektir. Bunların yanısıra beslenme için sürdürülebilir hedefleri ile de örnek oluşturan kentte doğanın kendi ürünü olan balık, çeşitli özler ve aromalar, bal, mantar ve böğürtlen sürdürülebilir beslenme için ön plandadır. Biyolojik çeşitlilik ve vahşi hayat habitatına da öncelik verilmektedir. ⁴⁰ Bu anlamda EKONEUM isimli ekolojik besin üretim ve araştırma merkezi ile tüm halkın katıldığı organik ürünlerin sergilendiği fuar, odunla çalışan elektrik üreten ekolojik etiketli Pursiala güç istasyonu bulunmaktadır. EKONEUM üç araştırma ve geliştirme kuruluşu olan MTT Agrifood Research Finland, Ruralia Institute and YTI Research Center tarafından kurulmuş yemek endüstrisi merkezidir. Yeni bilimsel bilgi çerçevesinde yemek endüstrisinde yeni girişimlerde bulunmayı hedeflemektedir. ⁴¹

³⁵ <http://www.torontogreen.ca/who-we-are/our-history/>

³⁶ **Çalışkan, Olgu** (2005) Fin [Suomi1] "Şehirciliği" Mekan, Planlama ve Tasarım, Planlama, 3

³⁷ <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=67419&contentlan=2&culture=en-US>

³⁸ <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=67419&contentlan=2&culture=en-US>

³⁹ **Ercoskun, Özge Yalçiner** (2005) , ,Age, sf. 538

⁴⁰ **Ercoskun, Özge Yalçiner** (2005) , ,Age, sf. 539

⁴¹ <http://www.helsinki.fi/ruralia/fields/consultant.htm>

Mikkeli'de uygulanan bir diğere önemli projede Ajanda 21 kapsamındaki atık kağıt projesidir. Ajanda 21 bağlayıcılığı olmayan, gönüllülük esasına dayalı birleşmiş milletler tarafından geliştirilen sürdürülebilir gelişme hareket planıdır. ⁴² Bu anlamda sivil bilinç ve kamu politikaları ile şekillenen "bu proje 1500 evi ve 8 posta dağıtım rotasını içermektedir. Kağıtlar toplanıp postanelere götürülerek geri dönüşüm sağlamıştır. Bu dönüşümden müthiş bir kar sağlanmıştır. Şu anda Mikkeli'de oturanlar posta servisleri için para ödememektedirler. " ⁴³

4. Astana-Kazakistan

Kazakistan'ın başkenti Astana'nın 2001 yılında kent planını hazırlayan Kurokova, Cumhuriyet başlangıç dönemi Ankara'sı benzeri, yeni başkentini planlama işini yarışmayla kazanıp çalışmalarına başlamıştır. Tasarlanan kentsel planlama, Eko-plan araçlarının tamamını kullanan Kurokova, toplumda egemen olan ejderha öykülerini planlamasında kullanacak kadar da kültür değerleriyle bağlantılı bir yaklaşıma sahiptir.⁴⁴

"Varolan 34 dereyi canlandırıp gri suları varolan balık havuzlarına bağlayarak 700 hec. lık bir iç deniz oluşturarak yeşil bitki örtü yardımıyla eko koridorlar yaratmayı planlamıştır. Bu eko koridorlar aracılığıyla yalıtılmış sistemlerin birbirine bağlanması simbio kent -kavramında çok önemli yer tutmuştur. " ⁴⁵

Ekolojik planlamanın ulaşabileceği en uç noktası sayılabilecek devrim niteliğindeki bu örnek kentin ortasından geçen Ishim nehrinin taşkınlara karşı setleri oluşturularak her iki yanı yeşillendirilmiştir. Kışın sert esen rüzgarlardan korunmak için kentin güneybatısındaki eko-orman ile kentin içine giren yeşil ağ 8 ayrı akstan oluşmaktadır. ⁴⁶

"2005'de ise 400.000 nüfusa ulaşacağı düşünülen kentte lineer bölgeler oluşturulmuştur (sanayi, konut, kamu, ticari, orman bölgeleri gibi). Dengeli gelişen kentsel fonksiyonlarla simbiyotik bir kent yaratılmaya çalışılmıştır. 2 ana kentsel ulaşım aksı ticaret yapıları ve kamu alanlarını bağlar. 3 ayrı çevre yolu arasında tarım alanları ve rüzgarla çalışan elektrik santralleri planlanmıştır. İç çevre yolu içinde ise teknoparklar önerilmiştir. " ⁴⁷

⁴² <http://www.icleiusa.org/about-iclei/faqs/faq-iclei-the-united-nations-and-agenda-21#what-is-agenda-21>

⁴³ Ercoşkun, Özge Yalçiner (2005), Age, sf. 540

⁴⁴ Eryıldız, Demet İrklı (2003) Çevreci Mimarlık, <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/cevrecimimar.pdf>

⁴⁵ Eryıldız, Demet İrklı (2003), Age, sf.6

⁴⁶ Eryıldız, Demet İrklı (2003), Age, sf.6

⁴⁷ Ercoşkun, Özge Yalçiner (2005) ,Age, sf. 540

Ercoskun (2005)'a göre; sürdürülebilirlik kavramının kentsel planlamada etkin bir biçimde uygulanabilmesi için belli başlı karar ve politikalara ihtiyaç vardır ve sırayla şöyle özetlenebilir:⁴⁸

- kamu politikalarıyla çalışmaların desteklenmesi,
- toplumsal bilincin sürdürülebilirlik politikaları ile doğrudan ilişkisinin kurulması,
- kentlerin master planlarının ekolojik bir bilinçle yapılmış stratejik master planlar olması gerektiği ve temalı master planların yapılması,
- kentsel tasarım ve mimari rehberlerle toplumsal bilincin artırılması,
- besinden atığa, altyapıya ve ulaşımaya kadar ekolojik dönüşüm merkezlerinin ve laboratuvarların oluşturulması,
- yönetimlerin, arazi kullanım kontrolleri ve gözlem ağıları, yaya öncelikli ulaşım sistemleri ve yenilebilir enerji uygulamaları gibi ilke kararlarını halkla paylaşması,ve çeşitli, özel projelerle uygulamaya sokması,
- parçacıl değil bütüncül bir yaklaşımla kentli sağlığını korumaya çalışırken doğayla işbirliktelik yapması.

2.3 Kentsel Yaşam Kalitesi

Kentsel yaşam kalitesi, mimarlar, kent plancıları ile kentleşme, çevre sorunları ve yerel yönetimler konusunda uzman kişilerce geliştirilmiş bir kavramdır.

“Kentsel Yaşam Kalitesi, dar anlamıyla, toplumsal, ekonomik ve mekânsal öğeler açısından kent tanımına giren yerlerde, kentsel alt yapı, iletişim, ulaşım, konut ve benzeri olanakların sunulma düzeyinin önceden belirlenen ölçülerin üstünde olması durumudur. Geniş anlamıyla, “kentsel yaşam kalitesi” kavramı, toplumsal, kültürel, siyasal öge ve süreçleri de içerir. Kentin sunduğu olanak ve fırsatlardan örgütler, katmanlar içinde yaşayan bireylerin eşit, dengeli, gereksinimleri oranında yararlanması, eğitsel, sanatsal, ekinsel, siyasal etkinliklere, süreçlere etkin biçimde katılabilme olanaklarına sahip olabilmesi söz konusudur.” (Geray, 1998).

Kalite kavramı kullanıldığı bilim mekanlarına ya da konuya göre farklı ve değişik algılanabilen çok katmanlı bir kavramdır. Burt (1978)'un,⁴⁹ tanımına göre daha geniş anlamda *"kalite, ihtiyaçların karşılanmasına imkân veren toplam özelliklerdir. Bunlar, bireysel özelliklerle de ilişkilidir "* (akt.İnceoğlu ve Aytuğ, 2009)⁵⁰. Bu ilişkilerin bina içinde veya dışında da tümleşik ve dengeli olması

⁴⁸ Ercoskun, Özge Yalçın (2005) , Age, sf. 541

⁴⁹ Burt, M. E., (1978) A Survey of Quality and Value in Building. Building Research Establishment, Watford, UK

⁵⁰ İnceoğlu, Mehmet, AYTUĞ, Ayfer (2009) Kentsel Mekânda Kalite Kavramı, MEGARON ,4(3):131-146

gerekmektedir. Juran (1974)⁵¹, ise kaliteyi, bir ürün veya hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamı olarak tanımlamaktadır. Kalite yapısal özellikler takımının şartları yerine getirme derecesi ve kullanıma uygunluktur (akt. İnceoglu ve Aytuğ, 2009).

Yaşanılabilirlik kavramı ile bağlantılı olarak son yarım yüzyıl içinde gelişmiş ülkelerde araştırmacıların ve kent yöneticilerinin gündemine giren bir diğer kavram "kentsel yaşam kalitesi"dir. Kentsel yaşam kalitesi, ilk olarak 1960'larda Sosyal Göstergeler Hareketi (Social Indicators Movement) içinde ortaya çıkmış ve ekonomik ve sosyal iyilik ile bireysel ve toplumsal iyilik arasındaki ilişkilere dair varsayımları sorgulamayı hedeflemiştir. (4) Burada söz konusu olan kalite, hem doğal hem de yapılı çevre özellikleriyle ilgilidir ve sürdürülebilirlik arayışına odaklanan kaliteden farklı olarak, doğal kaynakların korunması, iklim, ekoloji vb. gibi değişmez öğelerle değil, kentsel donanım ve konfor (amenities) öğeleri ile ilişkilidir; ve yer ve aidiyet duygusu (sense of place and belonging), okunaklılık (legibility), ortak bellek (collective memory) vb. gibi kolay ölçülemeyen öznel yanları vardır. Bunların dışında, doğal olarak, kentsel ekonominin belirlediği yaşam standartları kentteki yaşam kalitesine yansır (Perloff, 1969; Tekeli ve diğerleri, 2004.; aktarılan Oktay, 2007) ⁵²

Yaşam kalitesi kavramının kentsel anlamdaki karşılığı ise kentin karakteristiğini ortaya çıkaran özellikler olarak yorumlanmaktadır. *Kentsel yaşam kalitesi, kente yeni nüfus grupları çekmede bir anlamda kentin reklâmında, önemli bir yer tutar. Pek çok yerel yönetim, internet yoluyla kenti tanıtırken, öncelikle doğal güzelliklerinden ve insanlara sunduğu kentsel yaşam kalitesinden bahsetmektedir.* ⁵³ Kent mekanı üzerinde, ekonomik ve sosyal bağlamda kentsel çevre fonksiyonel olarak tanımlanması gereken kavram; yaşama, çalışma, ulaşım ve rehabilitasyon olanakları en iyi şekilde sağlandığı ortamlar olarak da ele alınmaktadır. Yaşam kalitesinin artırılması da birey ve grup ölçeğinde, tercihleri doğrultusunda gelişimlerini sağlayıcı mekanların yaratılması ve bu farklılıkların ortaya koyulduğu alanlar, zaman içerisinde, tarihsel ve teknolojik olarak yenilenme ve değişim için temel altyapıyı oluşturması ile mümkün olabilmektedir⁵⁴

Kentsel mekanda yaşam kalitesinin sağlanması konusundaki tarihsel gelişime bakıldığında "1890'lı yıllardan sonraki dönemde kent estetiğini öne çıkartan, Güzel Kent akımı, kent estetiğinin ortaçağ ya da feodal kent yapısıyla sağlanabileceğini savunan Camillo Sitte akımı, kentle kırın üstünlüklerini

⁵¹ Juran, J.M., (1974) Quality Control Handbook, McGrawHill, New York, Third Edition.

⁵² Oktay, Derya (2007) DOSYA: KENTSEL YAŞAM KALİTESİ, Sürdürülebilirlik, Yaşanılabilirlik ve Kentsel Yaşam Kalitesi, Mimarlık 335, , <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&RecID=1329>

⁵³ Türksever , Nilay Evcil (2001). Türkiye'de Büyükşehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, (Basılmamış Doktora Tezi), İTÜ, s. 61.

⁵⁴ Ünal, Cem Bülent (2004) Kentsel yaşam kalitesi ölçütleri ile İstanbul analizi ve toplam kentsel yaşam kalitesi yönetim yaklaşımı, (Basılmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

birleştiren Ebenezer Howard'ın Bahçe Kent akımı alt ve orta sınıfa yönelik planlama şeklini savunan Berlage akımı, Tony Garnier'in polis, mahkeme, kilise gibi kurumlara ihtiyaç duymayan, farklı kullanımların yeşil kusaklarla ayrıldığı Endüstri Kenti akımı gibi bir çok akım ortaya çıktığı, 1930'larda ise, gelisen ideal kent yaklaşımları ise genelde otomobil öncelikli olduğu görülmektedir".

55

1933 yılında gerçekleştirilen Atina'da Milletlerarası Modern Mimari Kongresi'nde ise ;"*modern kent planlama ilkelerini belirleyen uluslararası düzeydeki bu çalışmanın ikinci bölümünde; Kentlerin Bugünkü Durumu Tenkitler ve Çareler* başlıklı, mesken, bos zamanların değerlendirilmesi, çalışma, gidis gelis imkânları, kentlerin tarihi serveti konuları ayrıntılı olarak, ele alınmıştır. Güneş, yeşillik ve mekan sehircilikte birinci derecede rol oynayan üç unsur olarak kabul edilmiş, planlamada göz önüne alınması gerekenler, ekolojik bir yaklaşımla yasanabilirlik düzeyinde belirlenmiştir." ⁵⁶

Daha sonraları 1972 'de Stockholm'de düzenlenen Birleşmiş Milletler Birinci Çevre Konferansı'nda ise, insan çevresinin korunması ve geliştirilmesini göz önünde bulundurarak, yurttaşlarla devletlerin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen bir bildirge benimsenmesi önerisinde bulunmuştur.

"Devletlerin, daha iyi bir çevre için dünya insanlarının arzularını yansıtacak ya da bu arzuların gereklerini yerine getirecek olan, ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiş yükümlülüklerini belirlemek yerine, siyasal ve ahlaki açıdan söz vermelerini yansıtan, bağlayıcılığı olmayan ilkeler bildirgesini yeğledi. Yine de, bağlayıcı olmayan bir belge olmasına karşın, Stockholm Bildirgesi, genellikle çağcıl uluslararası çevre hukukunun temeli olarak ele alınmaktadır". ⁵⁷

Bazı belirsizliklerine karşın bildirge yalnızca siyasi ve ahlaki bir metin olarak kalmayıp türlü ilkeleri bugün genel uluslararası hukuk içerisinde değerlendirilmeye başlandı; bunların içinde kimileri de devletleri bağlayıcı konuma geldi. Özellikle Stockholm Bildirgesi'nin 21. ilkesi zamanla katı hukuk (hard law) niteliğini kazandı. ⁵⁸ 1976 yılında Habitat I, Vancouver'da yapılan toplantı ise İnsan Yerleşimleri Bildirgesi ve Eylem Planı hazırlanarak, çevreye ilişkin önemli ilkeler yer almıştır. Daha sonraları 1994 Kahire'de gerçekleşen Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansına 180 ülke ve 1500'ü aşkın sivil toplum kuruluşu katılmıştır. BM Nüfus Fonu ve BM Ekonomik ve Sosyal Bilgi ve Politika Analizi Nüfus Birimi'nin hazırladığı konferansta, 2015 yılına kadar ulusal ve uluslararası nüfus ve kalkınma politikaları eylem planı oluşturulmuştur.

⁵⁵ **Yavuzçehre, Pınar Savas ve Torlak, Sülün Evinç** (2006), Kentsel Yaşam Kalitesi Ve Belediyeler: Denizli Karsiyaka Mahallesi Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl/Volume:2 Sayı/Issue 4, Güz

⁵⁶ **Yavuzçehre, Pınar Savas ve Torlak, Sülün Evinç** (2006), A.g.e. , sf. 188

⁵⁷ **Pallemaerts, Marc** (1993) Stockholm'den Rio'ya Uluslararası Çevre Hukuku: Geleceğe Doğru Geri Adım mı? Çeviren: Bülent DURU, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/480/5594.pdf>

⁵⁸ **Pallemaerts, Marc** (1993) A.g.e, sf. 2

3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen ikinci BM İnsan Yerleşimleri Konferansı , 1976'da Vancouver'dan sonra düzenlenen ikinci Habitat konferansıdır. Bu konferansta, kentsel ve kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliği ve yeterli barınak ve konut sorunları global düzeyde sorgulanmıştır. Ülkelerin bu tür sorunlarla baş edebilmesi için yönetsel, toplumsal ve ekonomik bir dizi çağdaş politika ve reforma işaret ederek "Herkes Yeterli Konut" ve "Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri"ni temel amaç edinmiştir.⁵⁹

2001 İstanbul+5, kongresinde ise kentsel fakirliğin önlenmesi konusunda, ülkelerin, Birleşmiş Milletler'in ve diğer ilgili uluslararası kuruluşların işbirliğini artırması ve yeni kaynaklar yaratma konusunda gayretlerini artırmaları gerekliliği vurgulanmıştır. ⁶⁰

Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Yaşam kalitesi göstergelerinin oluşumunda sosyal göstergelerin rolü büyüktür. Sosyal göstergeler bir araştırma alanı olarak 1960'ların ortasında ortaya çıkmıştır. 1970'ler boyunca da sosyal göstergeler araştırmalarında önemli artışlar olmuştur. Bu dönemde, Yaşam Kalitesi Araştırmaları, Yaşam Düzeyi Araştırmaları, Genel Sosyal Araştırmalar ve Hane halkı Profilleri vb. sosyal raporlardan altyapı oluşturmak amacıyla veri toplanmaya başlanmış, birçok ülkede periyodik olarak sosyal raporlar hazırlanmaya başlanmıştır.⁶¹

1990'ların ortasına gelindiğinde ise merkezi Amerika Birleşik Devletlerinde olan Uluslararası Yaşam Kalitesi Çalışmaları Topluluğu/International Society for Quality of Life Studies, ISQOLS kurulmuştur. Öncelikle ekonomik göstergelere alternatif olarak ortaya çıkan sosyal göstergeler, yaşam kalitesi araştırmalarını etkilemiş ve zaman içinde yaşam kalitesi konusunda araştırmaların artmasıyla kullanılan göstergeler daha da çeşitlenmiş ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri adını almıştır. ⁶²

Yaşam kalitesi göstergelerinin oluşturulmasında genel kabul gören Maslow'un Gereksinimler Kademelenmesi Kuramı, 1960'lı yıllarda gelişmiştir. Bu kuram insanın işlevlerini yerine getirmeleri ve yaşamlarını sürdürmedeki gereksinimleri arasında zorunluluk derecesi bakımından beşli bir kademelenme önermektedir:

- fizyolojik gereksinimlerdir (Hava, su, yemek, vs.).
- Güvenlik gereksinimleri

⁵⁹ **Yavuzçehre, Pınar Savas ve Torlak, Sülün Evinç** (2006), A.g.e. , sf. 189

⁶⁰ **Yavuzçehre, Pınar Savas ve Torlak, Sülün Evinç** (2006), A.g.e. , sf. 189

⁶¹ **Ersin, Gökür Ören** , 2012, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Büyükçekmece Örneğinde İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Şehir Bölge Planlama, İstanbul

⁶² **Türksever , Nilay Evcil** (2001) A.g.e sf. 61

- sevgi ve ait olma gereksinimleri yer alır.
- saygınlık gereksinimleri ve
- kendisini gerçekleştirme gereksinmesi vardır.⁶³

Yaşam kalitesinin ölçülmesinde göstergelerin belirlenmesi önem taşımaktadır. Son 25 yılda yapılmış çalışmalar; kent, semt ve mahalle ölçeğinde yaşam kalitesini yansıtan özellik ve göstergelerin belirlenmesini içermektedir. Yerleşke ölçeğinde yapılan çalışmalar, her bir aynı grup ölçütleri içermektedir. Ölçütler, iklimsel koşullar (hava kirliliği), demografik özellikler (mahallelere göre ortalama yoğunluk, hanehalkı sayısı, hane geliri, yapı sahipliliği oranı, işsizlik oranı, mahalle/ilçelere göre öğrenci-öğretmen oranı, okul sayısı, öğrenci sayısı, suçluluk istatistikleri), kullanım ve ulaşım (kullanım türü oranları, park alanına uzaklık, alışveriş alanına uzaklık, hastaneye uzaklık, ulaşım hattına ve durağına uzaklık), ekolojik (çevrede yer alan orman, göl, nehir ve deniz gibi doğal kaynakların boyutu, bitki örtüsü) ve kentsel doku özellikleri, gibi ölçütleri içermektedir.⁶⁴

*"Tekeli ve diğerleri,⁶⁵ ise yaşam kalitesi göstergelerini iki farklı boyutta sınıflamaktadır. Nesnel ölçütler, kaliteli bir yaşam için gerekli ve nesnel olarak ölçülebilen maddi koşullar üzerinde durmaktadır. İkincisi olan öznel ölçütler ise, bu koşullar konusunda insanların duygularına, yani öznel değerlendirmelerine dayanmaktadır."*⁶⁶

Benzer nesnel koşullara sahip toplumlarda öznel yaşam kalitesi ölçümlerinde farklı sonuçlar verebilir. Bu anlamda dört tür yaşam kalitesi ölçütü ortaya çıkmaktadır.⁶⁷

- Bireysel Düzeyde Yaşam Kalitesi Nesnel Ölçütleri; bu ölçütlerin tanımlanmasında zorluklar vardır. Bu konuda genellikle izlenen yol ; bireylerin işlevlerini yerine getirmesinde kullanabileceği kapasitelerin eksikliklerinin ölçülmesine gitmektir.
- Topluluk Düzeyinde Yaşam Kalitesinin Nesnel Ölçütleri; bir bireyin kaliteli bir yaşam gerçekleştirebilmesi için, içinde bulunduğu topluluğun hangi nitelikte olması gerektiğine ilişkin koşulları belirlemektedir. Bunlar ekonomik, sosyal, çevresel, insani gelişme, yönetim kalitesi vb. konulardaki göstergelerden oluşmaktadır.
- Bireysel Düzeyde Yaşam Kalitesi Öznel Ölçütleri; yaşamda tatmin olma (memnuniyet), mutluluk, iyilik hali duygumu vb.

⁶³ Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Odtülüler Bülteni, Aralık 2004, http://www.odtumd.org.tr/bulten/136/orj/006_007_yasam%20kalitesi_gos.pdf

⁶⁴ **Marans, Robert** (2007) DOSYA: KENTSEL YAŞAM KALİTESİ, Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi, çev. Handan Dülger Türkoğlu, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&ReclD=1326>

⁶⁵ Çalışmanın ayrıntıları için bkz. TEKELİ, İlhan ve diğ. "Yerleşme Bilimleri/Çalışmaları İçin Öngörüler" TÜBA (Türkiye Bilimler Akademisi Raporları) Sayı:14 2006, Ankara.

⁶⁶ **Ersin, Göknur Ören** (2012) A.g.e. sf. 36

⁶⁷ **Ersin, Göknur Ören** (2012) A.g.e. sf. 36

- Topluluk Düzeyinde Yaşam Kalitesi Öznel Ölçütleri; insanların içinde yaşadıkları topluluk hakkındaki duyguları ve bu toplulukta yaşam kalitesini etkileyecek kararlara katılma derecesini ortaya koyma.

Nesnel ve öznel bu göstergeler yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir yere sahipken 2002 yılında UNESCO'nun hazırladığı ankette daha birçok göstergelerin bulunduğu saptanmıştır bunlar; ⁶⁸

- Politik ve sosyal ortam (politik istikrar, suç oranı, yasal zorlamalar)
- Ekonomi (ortalama alım gücü, döviz bozdurma düzenlemeleri...)
- Sosyo-kültürel çevre (sansür uygulamaları, özgürlük kısıtlamaları)
- Sağlık (sağlık hizmetleri, salgın hastalıklar, atık kontrolü, hava ve çevre temizliği)
- Okullar ve eğitim (olanaklar ve eğitim düzeyi)
- Altyapı ve ulaşım hizmetleri (yol,su,elektrik, toplu taşıma, trafik)
- Kültürel etkinlikler (sinema, tiyatro, restoranlar, spor ve kente renk katan diğer etkinlikler)
- Tüketim ürünleri (gıda gibi günlük tüketim ürünlerinin bulunabilirliği)
- Konut (konut kalitesi)
- Doğal çevre (iklim,doğal felaketlerin sıklığı, doğal güzellikler.)
- Politik ve sosyal ortam (politik istikrar, suç işleme oranı, yasal zorlamalar.)

Kentsel yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için kentin fiziki durumunun iyileştirilmesinin yanısıra kentlerin bireysel ve toplumsal düzeyde ihtiyaçlarına da cevap bulunmalıdır.Bütün bunların yanında idare ile kentli arasında iyi bir diyalog kurulması çok önemlidir.

2.4 Senaryo Teknik Ve Yöntemleri

Daha öncede açıkladığı gibi araştırmada; ‘ *Gelecek ve Stratejik Planlama Çalışmaları*’ çerçevesinde ‘senaryo’ tekniklerinin kullanıldığı ‘**yerel yönetimler, sürdürülebilir gelişme ve kentsel çalışmalar**’analiz edilecektir. Bu bölümde , Planlama stratejileri hazırlanırken dünya geleceğini bir bütün olarak ele alan senaryo teknik ve yöntemleri ile ilgili açıklamalar yapılacaktır.

Senaryolarla ilgili olarak literatürde çok farklı tanımlamalara rastlamak mümkündür. Senaryolarla ilgili olarak yapılmış olan en kapsamlı tanımlama ,1967 yılında Kahnve Wiener isimli araştırmacılara aittir. Yaptıkları tanıma göre “*senaryolar belirli aşamalarına ve karar noktalarına odaklanmayı amaçlayan kuramsal bağlantılardır.*” (Kahn et al., 1967) ⁶⁹

⁶⁸ **Çolakoğlu, Yonca** (2005) Kentleşme Sürecinde Kentsel Yaşamda Kalite Antalya Yeşilbahçe Mahallesi Örneği, *Y.Lisans Tezi*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Anabilimdalı, Antalya

⁶⁹ **H. Kahn, A.Wiener** (1967) *The year 2000* MacMillan, New York,

Bir yandan Rotmans, senaryoları “geçmişte, bugünde ve gelecekteki gelişmelerin farklı perspektiflerinden etkilenen zihinsel haritalardan ve modellerden üretilmiş geleceğin alternatif imajlarının orjinal tanımlamalarıdır.” olarak açıklamıştır (Rotmans et al., 1998) ⁷⁰

Senaryoların Fonksiyonları

Senaryoların çok farklı fonksiyonları olabilir. Karmaşıklığı anlamada,, uyumsuzlukları, uygunsuzlukları tanımlamada ve yeni olasılıkları farketmek ve araştırmakta kullanılabilecek temel varsayımları ve düşünceleri birleştirmek için yardımcı olurlar. (EC DG XI, 1996; Rotmans et al., 1998).⁷¹ Senaryoların üretilmesindeki ana fonksiyon **karar-vericileri bilgilendirmek ve önerilerde bulunulabilmesi için bir çerçeve yaratmaya** yardımcı olmaktadır.

Aslında senaryolar olayları tahmin etmede değil, olabilecek bir geleceği tanımlamada , belirli bir zaman dilimi için olayların akışını tanımlamak ve ne- nasıl sorunlarına yanıt bulabilmek için farklı sonuçları bulmada yardımcı olurlar. (Jungermann, 1985)⁷²; bu da senaryoları karar vericiler için çok kullanışlı bir araç karakterinde olduğunu göstermektedir. Özellikle de hızlı bir değişim yaşandığı bir dönemde gelecek hakkında birçok belirsizlikler olabilecektir. (IAF, 2000).⁷³

Senaryoların gelişmesi ve planlanması gelecekte kesin olarak yeri belirlenmemiş olaylardır ama bugünün terndleri ile belirlenmiş dinamiklerin tanımlanması ve araştırılmasıdır. Farklı yönlerde geleceğin büyük ölçekteki güçlerine dikkat çekmek ile ilgilidir.

Senaryoların Sınıflandırılması

Eğer amaç, gelecekteki olasılıkların araştırılması ve asıl hedef belirli bir amaca ulaşmak için farklı stratejilerin kullanılması ise, senaryoları kendi aralarında ayırmak mümkündür:

Forecasting (gelecek tahmini senaryolar) scenarios: Tahmin edilen istenilen politik güçlerle ya da bu güçler olmaksızın belirli bir durumdan başlayarak alternatif gelişmeler önermektir.

Backcasting (geri beslemeli senaryolar) scenarios: istenilen geleceğe ulaşmak için farklı sayıda stratejiler önermektir.

⁷⁰ J. Rotmans, M. Van Asselt (1998) Integrated Assessment: Current practices and challenges for the future, Ecological economics and Integrated Assessment: A participatory process for including equity, efficiency and scale in decision-making for sustainability' , Constanza, R. and Tognetti, S. (ed.) SCOPE, Paris

⁷¹ European Commission DGXI Vision 2020, Scenarios for a Sustainable Europe Final draft Brussels, 1996.

⁷² H. Jungermann (1985) Psychological aspects of scenarios , NATO ASI Series, Vol G4, Environmental Risk Assessment, Technology Assessment and Risk Analysis Springer- Verlag Berlin Heidelberg,

⁷³ Institute for Alternative Future (IAF) How do scenarios help explore the future Alexandria, VA, USA. <http://www.altfutures.com/svcs/scenario.htm>

Senaryolarla ilgili olarak diğerk bazı ayrımlar ;

- Değerlerin ve ilgi alanlarının dikkate alınması durumunda yapılabilir: Kuralcı/normatif (normative) senaryolar veya
- Tanımlayıcı (descriptive) senaryolar,
- Muhtemel olmayan ve sıradışı olayların önerilebileceği senaryolar: ikincil (peripheral) senaryolar veya
- Mevcut trendlerin/eğilimlerin sunulduğu dış değer biçimde kullanılacak senaryolar: Trend senaryolar

Anastasi (1997)⁷⁴ ise senaryolarda şu tür ayrımlar yapmıştır:

- Küresel Senaryo Yaklaşımı (global scenario approach): bütün olarak dünyanın geleceğinin tahmin edilmesi üzerine kurulmuş senaryolardır
- Odaklanmış Senaryo Yaklaşımı (focused scenario approach): belirli coğrafi alanlara yönelmiş senaryolardır.
- Tek-konulu Senaryolar (single-issue scenario approach): enerji veya ulaşım gibi tek konuya yönelmiş senaryolardır.

Senaryoların Gelişim Aşaması

Senaryolar geleceği etkileyen dinamiklerin tercih edilen bir gelecek yaratma amacı ile anlaşılma yoludur. Böylece, yönlenecek olan konunun çok iyi tanımlanması gerekir. Bir sonraki aşama olarak yönlendiricilerin iyi bir şekilde tanımlanmış olması gerekmektedir. Bu yönlendiriciler 4 ana gruba ayrılmıştır (Wilkinson, 2000)⁷⁵:

1. *Sosyal Dinamikler*: demografik konular , değerler, yaşam stilleri, talepler
2. *Ekonomik Konular*: Makroekonomik trendler, mikroekonomik dinamikler
3. *Politik Konular*: Seçim, yasama, düzenleme
4. *Teknolojik Konular*

⁷⁴ **Anastasi, C.** (1997). *Lessons Learned from Two Decades Scenario Development*. Open meeting of the Human Dimensions of Global Environmental Change Research Community, Laxenburg, Austria.

⁷⁵ **L. Wilkinson**, How to Build Scenarios, <http://www.wired.com/wired/scenarios/build.htm>

Bu güçler *önceden belirlenmiş ve belirli olmayan* olarak bölümlere ayrılabilir. Wilkinson'ın dediği gibi *“odak olan konular için belirsizlikler anahtardır”* (Wilkinson, 2000). Belirsizliklerin “kritik belirsizler” olmamaları açısından değerlendirmeleri ve tanımlanmaları önemlidir. Gerçekte senaryolar “elemanlar önemlilik, arzu edilirlilik ve/veya olasılık konularına saygı ile değerlendirmelidirler” kavramını içermelidir. (Jungermann, 1985).

Senaryo geliştirme aşamasında farklı metodlar bulunmaktadır:

- Modelleme Metodları (modelling methods), hem belirli tahminlerin gelecek bağlantılarının araştırılması hem de geliştirilmiş senaryoların tutarlılığının kontrol edilmesi için bir araç olarak bilgisayar modellerini içerir.
- Öyküsel Metod (narrative methods) : Nitel olarak gelecekteki yönleri, zayıf ve kaybolmuş verilerin kullanılmasını içerir.
- Katılımcı Metod(participatory methods): Politik insanlar ve/veya jüri üyeleri, aktif rol oynayan gibi bilimsel olmayan yaklaşımlara referans verir.

İlk iki sınıflandırma; küçük ana grupları söz konusu olduğunda kullanılmaktadır. Katılımcı metod heterojenlik, bilgi ve uzmanlık isteyen “zenginliği” garanti edecek bir methoddur. (Anastasi, 1997). Bütün senaryo gelişimlerinde deliller ve göstergeler ana merkezi oluşturmaktadır. (Rotmans et al., 1998).⁷⁶

Sonuç olarak *“senaryolar her zaman ,hem üstü kapalı olarak hemde açıkca , tasarımcılarının tahminlerini şekillendirirler”* (Rotmans et al., 1998)⁷⁷ ve böylece, varsayımların, belirsizliklerin ve seçimlerin hepsini daha net hale getirmek tercih nedenidir. Netliğe, geçirgenlikle ilgili olarak farklı perspektiflerin daha net hale gelmesi önemlidir. Çünkü senaryolar “ toplumsal çatışmayı oluşturan ve kolaylaştıran birçok perspektifi kapsar” (Rotmans et al., 1998).

⁷⁶ **J. Rotmans, M. Van Asselt** (1998) Integrated Assessment: Current practices and challenges for the future, Ecological economics and Integrated Assessment: A participatory process for including equity, efficiency and scale in decision-making for sustainability', Constanza, R. and Tognetti, S. (ed.) SCOPE, Paris

⁷⁷ **J. Rotmans, M. Van Asselt** (1998) Integrated Assessment: Current practices and challenges for the future, Ecological economics and Integrated Assessment: A participatory process for including equity, efficiency and scale in decision-making for sustainability', Constanza, R. and Tognetti, S. (ed.) SCOPE, Paris

Bölüm 3: Genel Tanım ve Kavramlar

LİTERATÜR ANALİZİ

Giriş Bölümünde de açıklandığı gibi dünya literatüründe **Kentsel Planlama stratejileri** sürdürülebilir kentsel gelişme çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu nedenle, bu bölümde ‘ **Gelecek ve Stratejik Planlama Çalışmaları**’ çerçevesinde ‘senaryo’ tekniklerinin kullanıldığı **Sürdürülebilir gelişme ve kentsel çalışmalar** ile ilgili konuların tanımlarını kapsayan kaynaklar analiz edilecek ve Genel olarak konuyla ilgili genel tanımlar ülke örnekleri analiz edilerek irdelenecektir.

Sürdürülebilir gelişme ve kentsel çalışmalar başlığı altında incelenen strateji gelişimi çalışmalarında, dünya geleceğini bir bütün olarak ele alan bütüncül, **interdisipliner, küresel senaryolar** irdelenecektir.

3.1 Şehir Planlama, İmar, Sürdürülebilir Kent ve Gelişme

City Planning, City Development, Improvement,
Sustainable Development ⁷⁸

Tüm dünyada uygulanan **Şehir Planlama sistemleri** ülkeden ülkeye farklılık gösterse de “Geleceğe Yönelik Modellemenin yapılması” amacını taşımaktadır. Bu çerçevede, planlar iki grupta ele alınmaktadır :

- Üst düzey sosyo-ekonomik planlar
- Fiziki planlar.

Fiziki planlar da üst düzey ve yerel fiziki planlardan oluşmaktadır. Yerel fiziki planların yapılma amaçları ise bugün ve gelecek için *yerleşme yerlerinde yaşayan insanların temel gereksinimlerinin karşılanması ile birlikte, sağlıklı ve çevre şartlarına uygun olarak yaşanabilir mekanların oluşturulmasıdır.*⁷⁹ Tüm dünyadaki gelişme, değişim ve dönüşümler **Şehir planlama ve imar konularının** Sürdürülebilir kentsel gelişme çerçevesinde ele alınmasına neden olmuştur. *Sürdürülebilir kentler, planlama çalışmalarının temel ilkelerinden biri olarak görülmekte ve sürdürülebilirlik ışığında benimsenmeyen planlama stratejilerinin uygulanabilirliği olmamaktadır.*(Yalkı, 1997).⁸⁰ Bu nedenlerle, Sürdürülebilir kentsel gelişme ve devamını sağlamak için geleceğe ait **stratejik kentsel planlama çalışmaları** tüm dünyada hızla artmaktadır.1996

⁷⁸ Anahtar kelimeler: *city, urban, sustainability, sustainable development, urban structure, scenario, backcasting methodology*

⁷⁹ **Türk, Ş.** (2003). Türkiye’de İmar planı uygulamalarında Yeni bir sistem Yaklaşımı. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, Şubat.

⁸⁰ **Yalkı T.** (1997).Sürdürülebilir kent ve Bursa 2020 Çevre Düzeni strateji Planı,Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması tartışma Toplantısı, Ankara.

yınlıdalanan Sürdürülebilir Şehirler raporuna göre de sürdürülebilirlik paylaşılan bir sorumluluktur ve rol alan örgüt ve kurumlar arasında birlik ve ortaklık bulunmalıdır. (Özden, 2002)⁸¹. Özellikle **belediyelerin örgüt modelleri ve yönetsel sistemleri** sürdürülebilirlik düşüncesini benimsemelidir. Brundtland Rapor'unda⁸², özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu stratejiler beş temel başlık altında toplanmaktadır.

- Ulusal şehir stratejileri
- Yerel yönetimleri güçlendirmek
- Kendi kendine yeterli olabilme ve vatandaş katılımı
- Yosullar için konut ve hizmetler
- Kaynakların daha çoğundan yararlanmak

Başka bir bakış açısı ile sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir kentsel planlama, bir kaynak olarak çevrenin tüketilmesi ve yitirilmesine önem vermeden kullanımına karşı geliştirilen bir planlama anlayışı olarak da tanımlanmaktadır. Böylece çevrenin sadece o dönem kullanıcılarına hitap edecek ve en çok yarar sağlayacak değil, fakat aynı zamanda çevresel kaynakların gelecek nesiller tarafından da kullanım hakkını gözeten çağdaş bir değerlendirmedir. Sürdürülebilirlik, ekolojik boyutunun yanı sıra ekonomik ve toplumsal boyutlara sahip bir olgudur.

Stratejik kentsel planlama kapsamında '**visions and images of the future: gelecek**' çalışmaları yapılan kentlere ve konuyu farklı boyutlarıyla **bütüncül bakış açısıyla** inceleyen projelere örnek olarak;

- Göteborg 2050 projesi
- Cities ^{PLUS} projesi
- ToolSust projesi
- Penrith Yerel Yönetim Projesi
- Austin – ABD örneği
- San Francisco – ABD örneği
- Sao Paulo – Brezilya örneği
- Mexico City – Meksika örneği
- Perugia – İtalya örneği
- Astana – Kazakistan örneği

verilebilir.

⁸¹ Özden, P.(2002). Yasal ve Yönetsel Çerçevesiyle Şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması : Türkiye Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, Eylül

⁸² **Brundtland Raporu** : http://www.un.org/wcm/webdav/site/climatechange/shared/gsp/docs/GSP1-6_Background%20on%20Sustainable%20Devt.pdf

Göteborg 2050 projesi⁸³: Göteborg şehri ve çevresi için; Projede Stratejik ve eylem planları için ‘Geleceğe Ait Kent Vizyonları’ oluşturulmuş ve ‘senaryo yazımı’ yöntemi kullanılmıştır. Proje, Yerel ve merkezi Kentsel Planlama ofisi tarafından, ‘Chalmers University of Technology’ ve ‘Göteborg’ Üniversitesi, Göteborg Enerji Müdürlüğü, ve Göteborg Belediyesi ortaklığı ile yürütülmüştür. (*Bkn.Ek.7*)⁸⁴

Göteborg 2050,

- araştırma,
- senaryo gelişimi,
- stratejik planlama,
- yaşayanlar ile görüşme,
- görselleştirme, ve sunum projeleri

gibi adımları ve

- karma fonksiyonlu binalar
- enerji korunumu
- kent meydanlarına ve önemli noktalar ulaşım, raylı sistem

konularını kapsamaktadır.

cities PLUS projesi:⁸⁵ Bu proje dünyadaki dokuz büyük kentin uzun süreli kentsel sürdürülebilirliği için yapılmış bir çalışmanın **Canada- Vancouver kentini** kapsamaktadır. Projedeki temel amaç *kentte yaşayanların ve fiziksel çevrenin 100 yıl içinde oluşacak ekonomik, sosyal, ekolojik değişimlere adaptasyonunu sağlayacak stratejileri geliştirmektir. (Bkn.Ek.6)*⁸⁶ Projeye göre, esneklik, sürdürülebilirlik ve yaşanabilirlik kavramları birbirinin yerine geçebilecek kavramlar değildir. Bir kent sürdürülebilir olabilir ama bu yaşanabilir olması anlamına gelmez, aynı zamanda esnek bir yapıya

⁸³ * Proje için iletişim adresi: Tel: +46 (0) 31 61 26 37

ann-marie.ramnero@miljo.goteborg.se

⁸⁴ Visions and Scenarios for a Sustainable Urban Design in the Göteborg Region, Urban Design Göteborg 2050 , Urban Struktur Göteborg 2050

- <http://www.goteborg2050.nu/pdf/Urbanstrukturfoldereng.pdf>
- <http://www.goteborg2050.nu/pdf/Urbanstrukturfoldereng.pdf>
- www.goteborg2050.se
- northsea.org/nsc/documents/general_assembly/ga2004_sweden/study_tours/goteborg2050infoa4eng.pdf

For further reading see “Urban struktur Göteborg 2050” (Swedish only), available at www.goteborg2050.

⁸⁵ Çalışmanın çok daha geniş kapsamlı raporları için bkz. <http://www.citiesplus.ca/>.

⁸⁶ cities PLUS Planning for Long-Term Urban Sustainability: Vancouver Working Group Discussion Paper: *Creating the 100-year Plan* http://www.wd.gc.ca/ced/wuf/livable/4a_e.asp

sahip olabilir fakat yaşamak için çok kötü bir yer olabilir. Yaşanabilirliğin temel kavramı diğer kavramlardan biraz farklı olarak ele alınmıştır.

100 yıllık Cities PLUS projesi uzun dönem planlama alanında model oluşturacak türdedir. Politik senaryolar, gözlemler ve GVRD (Great Vancouver Regional District) alanını desteklemek için belirlenmiş olan amaçlar ile diğer kentlere yaşanabilirlik, sürdürülebilirlik ve esneklik kavramları açısından ulaşılabilirlik konularını kapsamaktadır. Bu proje için hazırlanmış olan kavramsal çalışma üç aşamayı içermektedir.

Birinci aşamada; kullanıcılar gelecek için öngörülerde bulunmuş ve insanların, mekanların, yeraltı sistemlerinin ve yönetimin birbiri ile bağlantılı alanlar tanımlamışlardır. Bu bakış açısının temelini de sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik ve esneklik kavramları oluşturmuştur. Kentsel sistemin bileşenleri her bir sistemde sürdürülebilirliğin çekirdekleri sayılan kısıtlamalar, varlıklar ve tarihsel bağlam kavramları geniş kapsamlı analizler sistemine dahil edilmiştir. Burada bahsedilen bileşenler ise şöyledir:⁸⁷

- *Tarımsal yiyecek sistemi*
- *İletişim Sistemi*
- *Kültürel Sistemler*
- *Karar Destekleme Sistemleri*
- *Ekonomik Gelişme Sistemleri*
- *Enerji Sistemleri*
- *Politik Sistemler*
- *Sağlık Sistemleri*
- *Konut ve bina Sistemleri*
- *Toplum Güvenlik Sistemleri*
- *Arazi Kullanımı Sistemleri*
- *Malzeme Sistemleri*
- *Hareket Sistemleri*
- *Doğal Çevre ve Yeşil alan Sistemleri*
- *Sosyal Adalet Sistemleri*
- *Su sistemleri*

⁸⁷ Bilgi için <http://www.wd.gc.ca/ced/wuf/livable/4a>

Çalışmanın ikinci aşaması olasılıkların araştırılmasına odaklıdır. “**Forecasting and back-casting**” yöntemi kullanılarak kullanıcılar gelecek yüzyılı şekillendirecek güçleri belirlemiştir. 100 yıl hedefleri herbiri yukarıda bahsedilen bileşenler için tanımlanmıştır. Kullanıcılar bu hedefleri, gerekli olan değişiklikleri belirlemek için tespit edilmiş hedefleri şu an buldukları durumla karşılaştırmışlar. En iyi pratikler ve backcasting teknikleri “çözüm mekanlar” (solution spaces) ına ulaşmak için kullanılmıştır.

Üçüncü aşamada planlama ve uygulama konularına odaklanılmıştır. Farklı kentsel sistem bileşenleri ile bina inşaa etme prensiplerini yönlendirecek olan sekiz katalizör stratejisi saptanmıştır. Buradaki katalizörlerin tasarımı ise çok dikkat gerektiren bir aşamadır. Nicel göstergeler kent için oluşan bakış açıları hakkında bilgiler edinilmesini sağlar. ⁸⁸

ToolSust projesi : Bu proje ise, Avrupa Birliği 5. Çerçeve programının ana konularından “Enerji , çevre ve Sürdürülebilir gelişme” “ geleceğin Kenti ve kültürel Miras” eylem kapsamında yapılmış bir proje-araştırmadır. Araştırma, **Fredrikstad -Norveç, Groningen -Hollanda, Guildford -İngiltere, Padua -İtalya ve Stockholm İsveç** kentlerini kapsamaktadır. (Bkn. Ek.4) Ayrıca bu projenin amacı; geleceğin kentindeki sürdürülebilir gelişme ile ilgili farklı kurumsal yatırımcıları için çevresel araçları test etmek, geliştirmek ve tamamlamaktır. Proje kapsamında değişimler için geçerli olan potansiyeller hem kısa hem de uzun dönemde analiz edilmiştir. Projedeki yenilikçi bakış açısı, tüketimin sürdürülebilir gelişmesi için bir araç oluşturmak ve bu aşamadaki yatırımcıların bağlılığıdır. Bu aşamada amaçların belirlenmesi, sürdürülebilir tüketim için farklı araçların test edilmesi ve geliştirilmesi ve de günlük yaşam için bu araçların gerçekleştirilmesi projenin genel çalışma çerçevesini oluşturmaktadır. ⁸⁹

Araştırmanın (WP) 4 adındaki aşamalarından birinde uzun dönem değişikliklerinde back-casting yaklaşımı yatırımcılarla işbirliğinde kullanılmıştır. ToolSust projesindeki yatırımcıların ilgisi yerel politik otoriteler, tüketici organizasyonları, çevresel organizasyonlar, perakende satış işi, bireyler konularınadır.

Penrith Yerel Yönetim Projesi⁹⁰: 170,000 nüfuslu, yıllık 1.0% büyüme oranına sahip olan ve 2021’de 206,200 (PCC, 1998) oranında bir nüfusa sahip olacağı düşünülen Penrith İdari Teşkilat

⁸⁸ cities PLUS . 2003. A Sustainable Urban System: The Long-term Plan for Greater Vancouver.

⁸⁹ www.toolsust.org.

⁹⁰ Sustainability Design Guidelines for Urban Release Areas , A Masterplan Approach for Developers, Prepared by Institute for Sustainable Futures , On behalf of Penrith City Council, Scott Woodcock, September 2000, <http://www.isf.uts.edu.au/whatwedo/SDGURA.pdf>

Alanı, 75%'i kırsal olan 407 km² alana sahip, Sidney İş Merkezinin 50 km batısında bulunmaktadır. Bununla beraber bu kentsel alan bugün 1960 'taki (25km² -75km²) durumunun tam olarak üç katı büyüklüğündedir ve de bu kentsel gelişmenin de nüfusun büyümesine orantılı olarak devam edeceği düşünülmektedir.

Penrith'in tarımsal sektörü Sidney'in en önemli temel üretim kaynaklarından biri olup Sidney'in şu andaki ekonomisinden daha büyüktür. Artan nüfus yoğunluğunun baskısını dengelemek için Penrith'in kentsel ve kırsal ihtiyaçlarına cevap verecek iki ayrı **Yerel Çevresel Planlama** önerisi resmi gazetede yayınlamıştır. **Yerel Çevresel Planlamada bir sonraki 25 yılda nüfusu yerleştirmek için kurulacak yeni yerleşim alanlarını** tanımlar. Bunun da kırsal sektördeki baskıyı azaltmak için kentsel alanda bulunan arazilerin kullanılması ile yapılacak olan bir gelişme olacağı öngörülmüştür. Bununla beraber, Ekolojik Sürdürülebilir Gelişme İlkeleri (ESD), yeni tahliye (release) alanlarının mevcut ulaşım, sosyal altyapı ve çevresel korumayı içeren kent ile ilişkisini sağlayan planlama aşamalarını içerir.

Penrith Projesi kapsamında ortaya konan raporlar, Penrith Kent Konseyi ve Sürdürülebilir Gelecek Enstitüsü (Institute for Sustainable Futures (ISF)) arasında İkinci Araştırma Projesi olarak adlandırılan bir işbirliğini içerir. Penrith Kent Konseyi araştırma başlığını "**yeni kentsel tahliye alanları için Ekolojik Sürdürülebilir Gelişme İlkeleri ve prensipleri**" olarak seçmiştir. Bu proje Penrith'in daha geniş "Sürdürülebilir Penrith Stratejileri"nin bir parçasıdır ve şu anabашlıkları içermektedir:

- Çevresel Durum raporları, (State of Environment reporting (SoE))
- SoE raporlarının Yönetim planı ile olan ilişkisi,
- Konsey'in sistemlerinin ve aşamalarının yıllık hesap denetimlerinin yeniden gözden geçirilmesi
- Eğitim programları
- Koruma Stratejileri
- Atık Yönetimi ve kanalizasyon stratejileri
- Sosyal planlar
- Alan yardım şemaları (area assistance scheme;)
- İş grupları ile ortaklaşa ekonomik stratejiler ve
- Alansal çevre tepkileri.

-
- Penrith City Council (1995) *Penrith City Centre Discussion Paper*. Penrith City Council, Penrith, Australia.
 - Penrith City Council (1998) *State of the Environment Report*. Penrith City Council, Penrith, Australia.

Bu ESD yönergesi, yeni kentsel alanlar için tasarım çözümleri öneren, iyi kensel tasarımlar yapılması için plancılar tarafından kolayca anlaşılabilen bir yapıdadır. Bu yönergenin başarılı uygulaması plancıların özelliklerine ve de Konseyin mülkiyetine dayanmaktadır.⁹¹

Austin – ABD örneği: Austin kentinde, Austin Sürdürülebilir Toplum İnisiyatifi, sürdürülebilirlik ile ilgili pek çok uygulamaya öncülük etmiştir. **Austin için belirlenmiş genel stratejiler ve objektifler** aşağıdaki başlıklar altında belirtilmiştir⁹²

- Adalet konuları; bölgenin ekonomik ve sosyal açıdan avantajlı alanlarına yatırım yapmak,
- Ekonomik konular; mevcut altyapının kullanımının optimizasyonunu ve devamlılığını sağlamak,
- Çevresel konular; ekolojik duyarlı alanlarla ilgili uygun stratejik kararlar almak ve bu süreçte ekolojik duyarlı alanlar üzerindeki etkiyi minimize etmek,
- Yayılmayı ve genişlemeyi azaltmak; uzun vadeli kent planları kapsamında belirlenmiş, büyümeye uygun alanları stratejik olarak desteklemek,
- Ulaşım yollarını ve kullanımını geliştirmek; bölgeler arası (intermodal) ulaşımı vurgulayan bölgesel ulaşım planlarını desteklemek,
- Austin Sürdürülebilir Bina Rehberi'ni kullanmak (rehberin içinde yer alan konulardaki temel yaklaşım, dönüşebilir içerikli ve çevresel açıdan tercih edilebilir malzeme kullanımını); bu rehberin kullanımı ile ilgili olarak mimari yönetim birimlerini, proje müdürlerini ve danışmanları bilgilendirmek,
- Kentsel ısı adası etkisini azaltmak; geçirimsiz yüzeylerde mümkün olduğunca açık renk kullanmak ve bu yüzeyleri gölgelemek için çevresini mümkün olduğunca ağaçlandırmak,
- İnsan sağlığına, ekosistemin işleyişine ve iklim dengesine zarar verecek olan emisyonları azaltmak; alternatif – yenilenebilir enerji kaynakları planlamak ve geliştirilmiş malzemeleri kullanmak,
- Projelerin tasarımında estetik kalite ve miras değerini dikkate almak; proje konseptleri ile bütünleşik sanatsal çalışmaların kullanılmasını.

Yukarıda bahsedilen tüm bu stratejiler ve objektifler

⁹¹ Penrith City Council (1995) *Penrith City Centre Discussion Paper*. Penrith City Council, Penrith, Australia.

Penrith City Council (1998) *State of the Environment Report*. Penrith City Council, Penrith, Australia.

⁹² ci.austin.tx.us/sustainable/matrixintro.htm

- **ekonomi,**
- **adalet ve**
- **çevre**

ile ilgili konuların farklı derecelerdeki harmanıdır.

Sürdürülebilirlik hareketine halkın katılımını direkt olarak sağlayabilmek amacıyla halkı her konuda bilgilendirmek öncelikli hedefler arasındadır. Günlük hayattaki kullanımlarla ilgili temel konulara kentle ilgili internet sayfasında geniş kapsamlı olarak yer verilmiştir. Bu tür bilgilere her tür iletişim aracıyla ulaşmak veya direkt olarak ilgili birimlerden dokümanları almak mümkündür. Bu konular şu başlıklar altında açıklanmıştır :

- Bina ve inşaat; ev yapımı, onarımı veya bir odanın boyanması, projenin büyüklüğü ne olursa olsun, insan sağlığı ve çevre için daha uygun malzeme (dönüştürülebilen – yeniden kullanılabilen) seçimi yapılması,
- Gıda; Böcek ilacı kullanılmayan ve toprağı koruyan yerel çiftçiliğın desteklenmesi ile kendi ürününü yetiştiren, taze ve besleyici gıda sağlayan bir kent yaratılması,
- Mahalle ve bölgeyle ilgilenmek; sürdürülebilir toplumun temel karakteristiğı olan gerçek demokrasi anlayışına sahip, güçlü sosyal bağlarla desteklenen, her konuda adil, barışçıl mahalleler oluşturmak için herkesin gayret ve katkısını gerektiren sorumlu politik sistemler geliştirilmesi,
- Evdeki enerji kullanımı; Enerji etkin beyaz eşyaların tercih edilmesi ve yenilenebilir enerji üretimi (bölge; rüzgar, güneş ve biyokütle açısından avantajlıdır),
- İç hava kalitesi; bina içinde yer alan yanıcı kaynaklar, eskimiş ve bozulmuş yapı malzemeleri, döşemeler ve mobilyalar, asbest içeren izolasyonlar, ıslak ve nemli halılar, sıkıştırılmış ahşaptan yapılmış mobilya ve dolaplar, ev temizliğı ve bakımı için kullanılan ürünler, kişisel bakım ürünleri, hobiler için kullanılan ürünler, merkezi ısıtma – soğutma sistemleri, nemlendirme aletleri, dışarıdan gelen radon, böcek ilaçları ve dış hava kirliliğı başlıkları altında pratik bilgiler yer almaktadır.
- Peyzaj; avlu ve bahçeler için, çevresel kaynakları koruyan ve çevreyi güzelleştiren, ekonomik seçimler yapılması,
- Yerel ekonomi; yerel iş sahalarının desteklendiğı ve yerel para döngüsünün gerçekleştiğı, yeşil sermayeyi (green money) hedefleyen sistemdir.

- Sorumluluk sahibi yatırım; sosyal ve çevresel anlamda duyarlı yatırımlar,
- Akıllı alışveriş; sürdürülebilirlik adına doğru firmanın ve ürünün seçilmesi (insanların paralarıyla oy kullanması),
- Sürdürülebilir yaşam tarzı; sürdürülebilir bir yaşam için nelerin yapılması gerektiği,
- Ulaşım; düşük etkili ulaşım seçeneklerinin kullanılması (yeşil araçlar, bisiklet, metro, otobüs vb.),
- Atık azaltımını içermektedir.

Sürdürülebilir Austin hedefine başarıyla ulaşmanın ancak sürdürülebilir toplum ve sürdürülebilir komşulukla mümkün olabileceğine değinilmiştir. Yerelliğin ön planda olduğu sürdürülebilir komşuluk kapsamındaki uygulama ilkeleri ⁹³

- Yereldeki iş sahalarını korumak, geliştirmek ve yerel ürünleri satın almak,
- İnşaa faaliyetlerinde; daha ekonomik olan, toksik malzemelerden kaçınan, enerji kullanım ve su tüketimini azaltan bilgiler içeren sürdürülebilir bina rehberini takipte ısrarcı olmak,
- Konut ve iş alanlarını bütünleştirerek, çevreyi, yayalar ve bisikletliler için daha elverişli bir hale getirmek, otomobil trafiğini azaltmak,
- Şehir birimleri (polis, planlama, kamu işleri, kamu kuruluşları vb.) ile iyi iletişime sahip aktif mahalleler oluşturmak,
- Özel ya da kamuya ait alanlarda bahçeciliği geliştirerek yöre sakinlerine daha besleyici ve lezzetli ürünler sağlamak, komşularla etkileşimi arttırmak, çevresel eğitime ve evsel gelire katkıda bulunmak,
- Çevre sakinlerinin ziyaret edebileceği ve çocukların güvenle oynayabileceği çekici kamu alanlarının muhafazasının yanı sıra yerel girişimcilere uygun yerlerde ev ofisleri ve atölye (workshop) alanlarına izin vermek,
- Pahalı, bakımı zor, su kullanımı yüksek ve masraflı çim alanların yerine yenilebilir peyzajı getirmek,
- Kamu alanlarında ve evlerin ön bahçelerinde vakit geçirilecek mekanlar tasarlayarak komşu çocukları olası problemlerden uzak tutmak,
- Yerel ağaç türleri ile ağaçlandırma yaparak havayı temiz ve güzel tutmak,

⁹³ ci.austin.tx.us/sustainable/neighborhoods.htm

- Yerel okulların çalışmalarına halkın gönüllü katılımını sağlamak,
- Ev tercihlerinde çeşitliliğe teşvik etmek,
- Transit koridorlardaki yoğunluğu makul seviyede tutarak, otobüs ve tren hizmetlerinin daha verimli ve kullanıcı dostu ulaşım araçları haline getirilmesini desteklemek,
- Bulunulan çevreyi ve verilen oyları etkileyecek hükümet politikaları ve faaliyetleri hakkında sürekli olarak güncel bilgiye sahip olmak,

Farklı gruplar arasındaki karşıtlığı azaltmak ve zor durumdaki komşulara yardım etmek için kaynaklarını ve zamanını harcamak'dır.

Sao Paulo – Brezilya: Sao Paulo Metropolitan Alanı içinde yer alan Guarapiranga Havzası, nüfus patlaması ve hızlı kentsel büyümenin bir sonucu olarak gecekondular ve standardın altında olan iskânlar, tarımsal ve endüstriyel aktiviteler nedeniyle ciddi düzeyde bir kirlilik ve çevresel bozulma ile karşı karşıya kalmıştır. Sao Paulo Metropolitan Alanı için yapılan havza koruma planı, çok özel anlamda **kentsel çevre yönetim stratejisine** iyi bir örnek olarak gösterilmiştir. Plan kısa ve orta vadede sektörel eylem planları ve yatırımları ile bütünlüklü bir tavır içindedir. Havza Koruma Planı kapsamında, ilk aşamada öncelikler belirlenmiş, fikir birliğine varılmış ve çok sayıda sektörel eylem planları ve yatırımları tasarlanmıştır. Ana stratejiler; kentsel alan için uzun vadeli çevresel hedefleri belirlemek, yatırımları yönlendirecek geçici çevresel hedefleri belirlemek, çevresel kaliteyi yükseltmekte etkili kirlilik kontrolü ve diğer araçları düzenlemek, yatırımları yönlendiren öncelikli sektörleri tanımlamak, çevresel yönetim stratejilerinin uygulanmasında ihtiyaç duyulacak politika reformlarını, araçlarını ve kurumsal gelişmeyi gerçekleştirmek olarak belirlenmiştir⁹⁴

Su meselesi ile ilgili birimler, çevre ile ilgili birimler, Metropolitan Planlama Otoritesi ve **4 ayrı belediyenin işbirliği** ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Planla ilgili tüm finansal desteği Dünya Bankası sağlamaktadır. Eylem planının içeriği; parsel düzenlemeleri ile kentsel iyileştirmeyi de içeren arazi kullanım rasyonelasyonu ve kontrolü, jeolojik risk taşıyan alanlardaki düşük gelirli aileleri başka yerlere yerleştirmek, yollara ve kentsel altyapıya erişimi sağlamak, su temini, kanalizasyon, drenaj, teraslama ve katı atık depolama gibi hizmetler alamayan alanlara bu hizmetleri götürmek, alana direkt atık boşaltımını engellemek ve atık su arıtma tesisinin yapılacağı komşu havzaya bu atık suları pompalamak şeklindedir. Üst havza alanı ile ilgili eylem planının içeriğinde; belediyenin atık su arıtma ve katı atık bertarafı ile ilgili tesisini kurmak, arazi kullanım yönetimini geliştirmek, su havzası kıyı bandı çevresinde tampon bir bölge olarak rekreasyonel parkları ve

⁹⁴ **Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen** (1996), Toward Environmental Strategies for Cities: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries, Urban Management Programme Publication

ekolojik alanları geliştirmek, tarımsal gıdayı kontrol etmek, erozyon kontrolü sağlamak, maden ve endüstriyel aktiviteleri sınırlamak yer almaktadır⁹⁵

Plan uygulanmaya başlandığında, bu havza alanının Sao Paulo için önem kazanacağı, alandaki arazi değerlerinin yükseleceği, havza içindeki kaynaklar ve hizmetlerle ilgili uygun fiyat politikalarının belirleneceği, emlak vergilerinin artacağı, özel yönetim politikaları yardımıyla gecekonduların alanı gelecekte işgalinin önleneyeceği ve zarar görmüş kritik alanları korumak için rekreasyonel parkların geliştirileceği, yerel ve merkezi yönetim birimlerinin kirlilik kontrolü eylemlerinde birlikte hareket edeceği, belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının teknik ve mali olarak destekleyeceği havza yönetimi eğitim programlarının oluşturulacağı belirtilmiştir. Orta vadeli kurumsal reformlardan biri, Guarapiranga Su Havzası Yönetim Birimi oluşturma ve eylem planı için bu birimin oluşturulması gerekli görülmüştür. Bu birim, havza ile ilgili çevresel planlama, denetleme ve yaptırım işlevlerini yüklenen yapı olarak tanımlanmıştır. Projenin dolaylı etkisi olarak, nehir havza yönetiminin modern şeklinin gelişmesi ve ileride diğer önemli havzalar gibi ulusal ölçekte hizmet verebilen bir değer olabilmesi gösterilmiřtir⁹⁶

3.2 Kentsel Koruma ve Tarihi Çevrenin Korunması

Urban Heritage & Conservation of historical environment⁹⁷

Türkiye’de kentsel koruma ve koruma planlaması konusunda teknik yönden önemli gelişmeler olmasına rağmen, **yönetmel açıdan** önemli eksiklik ve sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorun **kentsel alanlar** ile **kentsel koruma alanlarının** farklı örgütsel yapı içinde ele alınmasından gelmektedir. Kentsel alanların planlama çalışmaları yerel yönetimler tarafından yapılırken, koruma alanlarında yerel yönetimlerin rolü ve etkinliği önemli ölçüde azalmaktadır. Bu da, yerleşik bir alanda koruma ve imar planı olarak iki ayrı plan türünün aynı anda uygulanması sonucunu çıkarmaktadır. Yapılan birçok araştırmada ise, stratejik planlama yaklaşımlarında yerel yönetimlerin planlama ve koruma sürecinde daha etkin rol almaları gerektiği vurgulanmaktadır.(Yücel,2004).⁹⁸

⁹⁵ **Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen** (1996) Toward Environmental Strategies for Cities: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries, Urban Management Programme Publication

⁹⁶ **Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen**, (1996) Toward Environmental Strategies for Cities: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries, Urban Management Programme Publication

⁹⁷ **Anahtar kelimeler:** Conservation of historical environment , preservation of historical environment, Scenarios, backcasting approach, forecasting, Sustainable Scenarios by a backcasting approach, preservation of historical environment by backcasting approach, historical heritage futures historical heritage,

⁹⁸ *Bu bölüm için ana kaynak: Yücel,C., (2004). Türkiye’de kentsel Koruma Alanlarının planlanmasına Yönelik Bir Sistem Önerisi, Doktora Tezi, İTÜ.*

Dış ülkelerde uygulanmakta olan yerel yönetim-merkezi yönetim işbirliği ve halkın katılımı daha iyi işlerken Türkiye'de gereken uygulama alanı bulamamıştır. Dünya üzerinde yaşanan gelişim ve değişimler, koruma anlayışını da değiştirmiştir. **Koruma, sadece fiziksel boyutuyla değil , her ölçekte planlama sürecinin önemli bir parçası olarak ideolojik, politik, toplumsal, ekonomik, kültürel ve yasal boyutlarıyla** ele alınmaya başlamıştır. Merkezi yönetimin rolü ana ilke ve politikaların belirlenmesi ve farklı aktörler arasında koordinasyonun sağlanması üzerinde yoğunlaşırken, uygulamaya dönük faaliyetler giderek yerel yönetimlere aktarılmaya başlanmıştır. Aşağıdaki tabloda Yücel tarafından hazırlanan Kentsel Koruma alanlarının planlanmasında ülkelere göre değişen sorumluluklar verilmektedir.

Tablo 1: Kentsel Koruma alanlarının planlanmasında sorumluluklar(Kaynak: Yücel,2004)

	<i>Merkezi yönetim</i>	<i>Eyalet yönetimi</i>	<i>Yerel yönetim</i>	<i>Bağımsız Uzmanlık kuruluşu</i>	<i>S. Toplum kuruluşları</i>
Almanya	-	<i>Plan haz./onay</i>	Plan .uygulaması .değişikliği	-	-
ABD	-	-	Plan .haz./onay .uygulaması .değişikliği	<i>Plan haz./onay .uygulaması .değişikliği</i>	-
Avustralya	-	<i>Plan haz./onay</i>	Plan .haz./onay .uygulaması .değişikliği	<i>Plan haz./onay .uygulaması .değişikliği</i>	-
Fransa	<i>Plan haz./onay Uygulanması .değişikliği</i>	-	-	<i>Plan haz./onay .uygulaması .değişikliği</i>	<i>Plan uygulaması</i>
İngiltere	-	-	Plan .haz./onay .uygulaması .değişikliği	<i>Plan haz./onay .uygulaması .değişikliği</i>	<i>Plan uygulaması</i>
İtalya	<i>Plan haz./onay .değişikliği</i>	-	Plan .haz./onay .uygulaması .değişikliği	-	<i>Plan uygulaması</i>
Japonya	<i>Plan haz./onay .değişikliği</i>	-	Plan .haz./onay .uygulaması .değişikliği	-	-
Kanada	-	-	Plan .haz./onay .uygulaması .değişikliği	<i>Plan haz./onay .uygulaması .değişikliği</i>	<i>Plan uygulaması</i>

Kentsel korumada merkezi görünüm özellikle Üiter devletlerde daha ön plana çıkmaktadır. Ancak merkezi hükümetin görevi daha çok genel koruma ilkelerini belirlemek, yasal çerçeveyi oluşturmak, koruma planlarını onaylamak, envanter çalışmalarını yönetmek ve katılım ile finansal kaynaklarla ilgili düzenlemeleri yapmak şeklinde olmaktadır. **Yerel yönetimlerin** planlamadaki etkinliği ön plandadır. Bunun yanı sıra uygulamaya dönük işlemler ve envanter/ döküm çalışmalarında da yerel yönetimler oldukça etkindir. Ülkelerde yerel yönetimlerin koruma konusunda kendi yasal

düzenlemelerini yapma olanaklıdır. Ancak yine ulusal düzeydeki yasa, politika ve hedeflere uygunluk ön koşuldur.

Tarihi çevrenin korunması ile ilgili olarak dünya çapında yapılmış olan çalışmalardan biri Penrith bölgesindeki uygulamadır. Bu alanda yapılan çalışmada sürdürülebilirlik amacı olarak; tarihi binaların bahçelerin ve Etnoğrafik bölgelerin korunması olarak belirlenmiştir. Burada kullanılmış olan ölçme sistemleri ise, var olan binaların yıkımının azaltılmasıdır. Uygulama alanı olarak da bina korunumu mirası ve Yerli Miras alanlarının listesinin artırılması olarak belirlenmiştir. Bu örnekte sürdürülebilirlik çözümleri için var olan binaların, Yerli Miras ve etnografik alanlarının korunmasıdır. Eski binalar zamanın geçişini gösteren simge ve kentin karakterini yansıtan unsurlardır.

Tarihi çevrenin korunmasına dair belirlenmiş bu çözümlerde sonuç olarak bu alanların kanun çerçevesinde korunması gerekliliği ve de mevcut olan tarihi binaların korunmasının da kentsel tasarımın sürdürülebilirliği sağlanacağı sonucuna varılmıştır.⁹⁹

*Bu konu başlığı altında 'senaryo' çalışmaları kapsamında ise yapılmış özel bir çalışmaya, kaynağa ulaşamamıştır. Konu **sürdürülebilir kent ve stratejik planlama çalışmaları** kapsamında diğer bölümler altında ele alınmıştır.*

3.3 Belediyecilik ve Yönetişim

Municipal works, Governance ,¹⁰⁰

Bu bölümde; **Belediye çalışmaları, ve yönetişim olmak üzere** iki başlık altında kaynak taraması yapılmıştır. Bu kaynaklara göre, belediyelerin planlama stratejilerindeki davranış biçimleri ve anlayışları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

21. yüzyılda, İnsan aktivitelerinin ve ekonomik büyümenin merkezleri olan ve gittikçe daha karmaşıklaşan kentler, önce olduklarından daha çok birbirleriyle yarışır hale geldiler (Ratcliffe 2002).¹⁰¹ Hızlı teknolojik değişimler, küreselleşme, kültürel değişimler ve ekonomik eğilimler yeni yaklaşımlar oluşturdular. Kentleşme kaynağı ve karakteri açısından belediyecilik açısından kritik bir öneme sahip olmaya başladı Küreselleşme süreci ile birlikte sorumluluk giderek yerel yönetimlere

⁹⁹ Sustainability Design Guidelines for Urban Release Areas , A Masterplan Approach for Developers, Prepared by Institute for Sustainable Futures , On behalf of Penrith City Council, Scott Woodcock, September 2000, <http://www.isf.uts.edu.au/whatwedo/SDGURA.pdf>

¹⁰⁰ **Anahtar kelimeler:** Municipality, public work, scenario, backcasting methodology, backcasting approach, forecasting, municipal works in scenario and backcasting methodology, Forecasting Methods for Business Decisions, forecasting methods in environmental governance

¹⁰¹ **Ratcliffe J.** (2002a) *Imagining Cities: creating future 'Prospectives' for present planning*, conference paper presented at Turkish Real Estate Seminar III, 2 – 4 May, Istanbul.

devredilmeye başlandı. Ve Küreselleşme sürecinde, yeni konseptler ve tanımlar ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda hizmette yerellik, yeni dünya düzenindeki en önemli konseptlerden biridir. Böylece Kentlerin yönetilmeleri ve planlanmalarıyla ilgili geleneksel yöntemlerin yerini daha etkili, sürdürülebilir ve uzun vadeli çözümler üreten yaklaşımlar aldılar. Kentli, iş camiası ve ziyaretçiler/ turistler için üretici kentsel çevreler oluşturmak belediyelerin ana görevleri haline geldi. Bu bakış açısıyla;

- *Kentliyi ve yaşayarı önemseme,*
- *Kentleri küresel ölçekte ele alma,*
- *Geleği tahmin edebilme*

çağdaş belediyeciler, karar vericiler ve kent plancılarının ilkesi haline geldi.

Bu ilkeler çerçevesinde, belediyeler

- Kamusal politikalar
- Bütçe ve yönetim,
- sürdürülebilir uygulama konularına, kısa dönemli değil uzun dönemli hedefler çerçevesinde, odaklandılar. Stratejik planlamalarda ise
- finansal ve ekonomik sürdürülebilirlik
- toplumsal sürdürülebilirlik
- çevresel sürdürülebilirlik

konuları öncelik kazandılar.

Dünyada stratejik planlamaları yapılmış ve başarılı olmuş kentlere örnek olarak bakılırsa belediyeler üç önemli noktaya önem vermiştir.

- **Liderlik:** Belediye Başkanlarının bireysel olarak kent planlamalarında sorumluluk almaları ve belediyelerin açık, okunabilir bir finans sistemine sahip olmaları ve merkezi hükümetler tarafından desteklenmeleri önemlidir. Belediye başkanlarının 'Lider' olarak çok büyük rol aldığı iki kent örneği verilebilir. Raymond Barre (Lyon Belediye Başkanı) ve Josu Ortuondo (Bilbao Belediye Başkanı) kentin geleceği ile ilgili çalışmalarda ve kararlarda bireysel olarak sorumluluklar almışlardır.

- **Tüm aktörlerin işbirliği:** Belediyelerin karar vericiler olarak merkezi yönetim, işverenler, yatırımcı, girişimci, yapımcı, kentli, sivil toplum örgütleri, gönüllüler ve bilim adamları ile ortak çalışmaları önemlidir.
- **Kenti Bütüncül bir yaklaşımla ele almak:** kent mekanı ve *kent çalışmaları çok boyutlu ve disiplinlerarası bir konu olarak ele alınmalıdır.* Çözümüne yönelik politika ve stratejilerin saptanması, ancak köklü ve geniş kapsamlı araştırma, inceleme ve irdeleme çalışmalarından sonra gerçekleştirilebilir. Böylesi karmaşık bir yapıya sahip olan **kent stratejileri parasal, teknolojik, yasal kaynakların nasıl, hangi ölçekte, niçin, kim tarafından kullanılacağını da tanımlamalıdır.** (Turgut, 1991)¹⁰². Örneğin, Bir gecekondu sağıklaştırma girişimi, merkezi idarenin alt yapı; yerel idarenin sıhhileştirme çalışmaları; kullanıcıların binaların tamiri ve yatırımcıların yenileme çabaları gibi yerleşmenin bütünündeki kolektif uygulamaları kapsayabilmelidir.

Günümüz bilgi çağında elektronik sistemlerin kullanılmaya başlanması ve özellikle de internetin yaygın kullanımı ile Elektronik Belediyecilik kavramı ortaya çıkmıştır. Elektronik Belediye (E-Belediye)¹⁰³, belediye yönetimi ile yerel yönetim hizmet ve faaliyetlerinde enformasyon teknolojilerinin kullanımı, vatandaş ve işletmelere internet üzerinden etkin bir biçimde hizmet sunumu, kurum içi birimlerin bilgisayar ağları ile entegrasyonu ve ilgili dış birimlerle ağ üzerinden iletişimin sağlanmasıdır. ¹⁰⁴Belediye sadece internet üzerinde bir web sitesinin faaliyete geçmesi değil bütünsel bir dönüşüm hareketidir. Bu dönüşüm hareketinin merkezinde belediye bünyesindeki tüm departman ve daire başkanlıklarının enformasyon teknolojileri ile bütünleştirilmeleri yer almaktadır. E-Belediye çalışmalarının başarısı, belediyenin bütün birimlerinde “teknoloji kültürü”nün özümsemesi, çalışanlar ve bölümler tarafından sahiplenilmesinden geçmektedir. Belediye için gerekli yazılım ve donanım ihtiyaçlarının temini, vatandaş ve işletmelerle internet üzerinden etkileşimin sağlanabilmesi, kamu bilgi işlem teknolojilerinin etkin bir biçimde kullanılması, personelin yeni duruma adaptasyonu ve eğitim gereksinimlerinin karşılanması, hukuki ve teknik altyapıların yeniden planlanması, belediyecilik yasa ve düzenlemelerinin değişimi yani e-belediye içeriğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Başka bir tanımla, E-Belediyecilik yani Interaktif Belediyecilik, belediyenin vatandaşa verdiği hizmetleri aynı zamanda on-line olarak da sunmasıdır. Belediyenin websitesine giren vatandaşın, belediye hakkında istediği bilgiye ulaşması, verilen kararları görmesi, belediyede gerçekleştireceği

¹⁰² Turgut, H., (1991) Türkiye'de Gecekondu Sorununun Yapısal Analizi ve Bir Sağıklaştırma Modeli Önerisi (Türkiye'nin sorunları konulu Milliyet Gazetesi Ödülleri için hazırlanmış makale), Nisan, İstanbul

¹⁰³ Daha geniş bilgi için bkz. : http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=161

¹⁰⁴ Murat Erdal (2002) Elektronik Bilgi Çağında Kamu Yönetimi: E-Devlet, Yayınlanmamış Ders Notları, İstanbul., s.:14.

işlemleri yapması, öneri, istek ve şikayetlerini iletmesidir. Belediyelerin kentliye daha kaliteli, hızlı ve sürekli hizmet sunması, bilgilendirmesi ve kentlinin belediyelerdeki karar süreçlerine katılımını sağlayan çağdaş uygulamalar bütünüdür. Daha öz bir ifade ile yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik somut bir uygulamadır, yeni bir demokrasi anlayışıdır.¹⁰⁵

E-belediye, zaman ve mekan sınırı olmadan belediyenin internet üzerinden sunduğu hizmetlere erişimdir. Örneğin; beyan vermek, vergi borcunu öğrenmek ve ödemek, su endeks bilgilerini girip tahakkuk ettirmek ve ödemek gibi.. Bununla birlikte vatandaş için en önemli kazanımı, erişimin kolaylaşması yani açıklık ve katılımcılıktır. Ülkemizdeki demokrasi kültürünün de gelişmesine katkıda bulunacak bu uygulama ile kentliler artık vergilerinin nereye ve ne şekilde harcandığını kontrol edebilecek encümen ve meclis kararlarını yakından izleyebileceklerdir. Interaktif Belediyecilik ile herkes bilgisayarının başından emlak ve çöp vergisi borcunu öğrenebilir, Internet üzerinden ödeme yapabilir, ihaleler hakkında bilgi edinebilir, yerel yönetimlerin işleyişini daha yakından ve hızlı takip edebilir.

E-belediyecilik, vatandaşın aldığı hizmetin kalitesi ve süresi anlamında belediyeye yüzeysel bir geri dönüş sağlamaktadır. Ancak arka planda iyi kurgulanmış bir uygulama ile belediyeler kaynaklarını çok daha verimli kullanabilmektedirler. Örneğin; personel performanslarını takip edebilir yani müdahale edebilir hale gelebilirler ki, yeni yasalarda bu yaklaşımı içermektedir. Ya da stok takiplerini doğru düzgün yapıp, zaten mevcut bulunan bir malın ihalesine çıkmadan, israfa engel olabilirler. Bilinçli veya yanlışlıkla yapılan eksik vergi ödemelerini engelleyerek, hem kaynaklarını arttırarak, karşılığında verecekleri hizmetin miktarını arttırabilirler, hem de vergi adaleti sağlayabilirler. E-belediyecilik sadece yönetim mekanizmasını değiştirmekle kalmayıp, çevrenin korunmasını da sağlamaktadır. Bu sistem ile dijital ortamlarda saklanan bilgi, kağıt kullanımının yerine geçmektedir. Dijital ortamlarda tekrarlı kullanım imkanı olması maliyet açısından da ciddi bir verimlilik yaratmaktadır.

E-belediyecilik uygulaması ile belediyelerde çağın gerektirdiği teknolojik altyapının kullanılması ile klasik belediyecilik anlayışının dışına çıkmış olunacak ve gerçek anlamda sorunlar çözümlenebilecektir. Aynı zamanda şeffaflık sağlanacak hata ve riskler minimum seviyeye indirilecektir. Belediye işlemlerinin azaltılması ve hızlı işlem yapılabilmesi ancak bu uygulama ile mümkün olacaktır.¹⁰⁶

¹⁰⁵ http://www.uni-yaz.com/interaktif_belediye.htm

¹⁰⁶ http://www.uni-yaz.com/interaktif_belediye.htm

3.4 Sosyal Hizmetler

Social Services, Public Work, Community Survey

Sosyal hizmetler, insanların sağlık ve iyilik halinin geliştirilmesinde; insanların kendilerine daha yeterli hale gelmelerinde ve başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesinde; aile bağlarının güçlendirilmesinde; bireylerin, ailelerin, grupların veya toplulukların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek mensupları tarafından gerçekleştirilen etkinlik ve programlar bütünüdür.¹⁰⁷ Tanımdan da anlaşılacağı üzere, sosyal hizmetler geniş bir uygulama alanına sahip olup, birey, grup ve toplulukların gelişmesini, refah ve mutluluklarının sağlanmasını temel olarak amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde sosyal hizmetler, aileler, çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler (özürlüler), güç koşullardaki kadınlar, sığınmacı ve göçmenler, tıbbi ve psikiyatrik yönden yardıma muhtaç hastalar, sosyal sapma gösteren gruplar (alkolikler, uyuşturucu madde kullananlar v.b), suçlular, yoksullar gibi birey ve gruplar ile yerel düzeydeki toplumları gelişme ve değişmesi yönündeki hizmet ve yardım programlarını içermektedir.

Sosyal kalkınmanın önemli araçlarından biri de sosyal hizmetlerdir. Sosyal yapının gelişmesi ve değişmesinde birinci derecede rolü olan sosyal hizmetler günümüzde artık sadece muhtaç bireylere, yoksullara, marjinal gruplara hizmet götürme görevi ile sınırlı olmayıp, insan kaynaklarının geliştirilmesi, yaşam kalitesinin artırılması ve yerel toplumların kalkınmasının gerçekleştirilmesinde de önemli görevlere sahip bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, sosyal hizmetlerin gelir dağılımının düzenlenmesinde ve eşitsizliklerin giderilmesindeki rolünü de vurgulamak gerekir.¹⁰⁸

Bir başka tanım olarak sosyal hizmetler; bir ülkenin gelecek projeksiyonudur. Nasıl bir ülke nasıl bir toplum sorusuna verilen yanıttır¹⁰⁹.

Sosyal hizmet alanları:

- Çocuk refahı
- Gençlik sorunları
- Yaşlılık ve sorunları
- Aile sorunları
- Sosyal sorunlar

¹⁰⁷ Barker, Robert L. (1991) The Social Work Dictionary, Silver Spring, Maryland NASW Press.

¹⁰⁸ Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyonu Raporu ,Ankara 2001, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, <http://ekutup.dpt.gov.tr/sosyalhi/oik605.pdf>

¹⁰⁹ <http://www.sodav.org/sosyalhizmetlernereye.doc>

- Engelliler ve sorunları
- Tıbbi sosyal hizmet

konularını içermektedir. Sosyal hizmetlerin yerel yönetimlere bağlı olduğu ülkelerin çoğunda demokratik bir kültür, güçlü bir işçi sınıfı ve hukuk devleti mevcuttur. Sosyal hukuk devletinin gereklerinin yerine getirilmediği, demokratik işleyişin olgunlaşmadığı ülkelerde, sosyal hizmetleri yerel yönetimlere devretmek, sosyal hizmetlerin siyasallaşmasına, tarikat, ticaret girdabına girmesine, yetişmiş kadroların uzaklaşmasıyla hizmet niteliğinin düşmesine ve çalışanların özlük haklarının kaybına yol açabilmektedir. Dışa bağımlı, işsizliğin, dolayısıyla yoksulluğun egemen olduğu ülkelerde sosyal hizmet politika ve uygulamaları bütüncül bir anlayışla değerlendirilmelidir.

Sosyal hizmetlerin toplumun kendi inisiyatifi ile özel kesimce yerine getirilmesi yönündeki önerilerin günümüzde özellikle devletin küçülmesi doğrultusundaki savlarla birlikte dile getirildiği görülmektedir. Ancak, bu hizmetlerin tümüyle topluma bırakılması ve özel kesimce oluşturulmasının beklenmesi halinde bunun sosyal bir maliyetinin olacağı bir gerçektir. Çünkü, bu hizmetlerin özel kesim tarafından karşılanması sonucu özellikle muhtaçlık düzeyindeki birey ve gruplar için adil olmayan bir dağılım meydana gelir ki, bu da toplumda sağlıklı bir yapının oluşmasına yol açar. Aslında, bir kısım sosyal hizmetlerin özel kesim tarafından yerine getirilmesi söz konusu olabilir. Ancak, toplum içinde bu hizmetleri, maliyeti ya da yetersizlikleri nedeniyle alamayanların olacağı hiçbir zaman göz ardı edilmemeli, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak bu hizmetlerin ihtiyacı olanlara sunulması üzerinde önemle durulmalıdır.

Sosyal hizmetler dahilinde Toronto'da yapılmış olan çalışmalarda ana amaç; kıymet, değer ve saygı kavramlarına dayalı olarak bina servisleri ilişkilerinin düzenlenmesidir. Yapılan çalışmanın en önemli noktası bu ilişkilerinin kalitesi ve etkisi olmuştur. Toronto Sosyal Servislerinin özellikle üzerinde durduğu nota vergi ödeyenler olmuştur. Bu amaçla ;

- Oluşturulan sistemi toplumsal açıdan desteklemek
- Topluma kendi yükümlülüklerini, önerilen programlar ve kendi çıkarları doğrultusunda kendileri için yeterli olabilecek şekilde düzenlemek,
- Var olan performansı daha da ileriye götürmek, sonuçları ölçmek ve kendi toplumsal yapılarını bağlamak

gibi belirli hedefler belirlenmiştir. İşsizlik oranını azaltmak, sosyal ve ekonomik desteklerle toplumu refaha ulaştırmak bu amaçlar çerçevesinde belirlenmiş olan faaliyetlerdir.

Toplumsal ölçüm (community survey) konusunda dünyada yapılmış örneklerden biri Amerika'daki "The Social Capital Community Benchmark Survey"¹¹⁰ adında, yaklaşık 30.000 insan üzerinde yapılmış olan çalışmalardır. Harvard Üniversitesi John F. Kennedy Hukuk Okulunun katılmış olduğu çalışmadaki temel nokta; insanların ailelerine, komşularına ve sivil örgütlere, yerel ve ulusal anlamda nasıl bağlı olduklarının araştırılmasıdır. Bu proje; yerel toplulukların daha güçlü ve dayanıklı toplumsal bağları oluşturabilmesi için yardımcı olabileceği hedeflenmiştir.¹¹¹

Çalışmanın ana başlığı: Amerikalılar birbirlerine nasıl bağlıdır? Burada yer alan sorular ise;

- Komşularınızdan kaç tanesinin isimlerini biliyorsunuz?
- Festivallere ve gösterilere ne kadar sıklıkla katılıyorsunuz?
- Çocuğunun okulunda gönüllü olarak çalışıyormusunuz?
- Kendi yerel polisimize güveniyormusunuz?
- Birleşmiş Milletler senatosunu tanıyormusunuz?
- Dini servislere katılıyormusunuz?
- Komşu toplantılarına katılıyormusunuz?
- Toplumunuzda bulunan insanların sizin için endişe duyduğunu düşünüyormusunuz?
- Arkadaşlarınızı ve ailenizi ne kadar sıklıkla ziyaret ediyorsunuz?

Yapılan anket sonuçlarında **sosyal sermaye**¹¹² oluşturmadaki ciddi mücadelede toplumun etnik olarak farklılaştığı açıkça görülmüştür. Çalışmada, toplumdaki bu farklılıktan dolayı birbirine benzemeyen yerleşkelerin olduğu görülmüştür. Bu anket çalışması sonucunda ortaya çıkan belirli başlıklar ve tespitler ise şöyledir :¹¹³

- **Diğer insanlara güven:** Hızlı değişimle birlikte etnik farklılıkların olduğu bölgelerde ırkarası etnik tansiyonlar daha azdır ama bulunan sonuçlar daha geniş bir modelin varlığını göstermiştir. Etnik farklılıkların olduğu toplumdaki yerleşkelerde komşularına, alışveriş yaptıkları yerlerdeki insanlara, kendi etnik gruplarında bile bulunan insanlara olan güvenlerinin daha az olduğu görülmüştür.

¹¹⁰ http://www.cfsv.org/communitysurvey/docs/exec_summ.pdf

¹¹¹ <http://www.cfsv.org/communitysurvey/>

¹¹² **sosyal sermaye**; grup içinde yada gruplar arasında işbirliğini kolaylaştıran normlar ve ağları açıklamaktadır. (http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=551#_ftn9)

¹¹³ <http://www.cfsv.org/communitysurvey/results3.html>

- **Diğer insanlarla olan iletişim:** Farklı topluluklardaki yerleşkelerin kişisel olarak daha izole edilmiş alanlar olduğu, daha az miktarda arkadaşlar talep ettikleri ve daha az sosyalleştikleri görülmüştür.
- **Politikada yer almak:** Farklı etnik gruptaki insanların genel düşüncesinin ‘ benim toplumumda olan insanlar bana birşey olsa da umrunda olmaz’ olduğu görülmüştür. Bu yüzden oy kullanma potansiyelinin çok az olduğu saptanmıştır. Sosyo-ekonomik anlamda çok düşük seviyede olan insanların ise politika konusundan çok serbest olduğu ortaya çıkmıştır.
- **Sınıflararası iletişim:** Farklı etnik gruptaki insanlar; refah içinde yaşayanlar, işçiler, iş sahipleri gibi nitelikleri olan insanları çok fazla tanımamaktadırlar. Bununla birlikte farklı yaşam koşullarında bulunan insanlarla ilişkide oldukları ve farklı ırktan olan insanları da evlerine kabul etmedikleri ortadadır. Sosyal sermayenin aşamalarındaki sınıf farklılıkları etnik farklılıklar olan toplumlarda daha fazla olduğu da sonuç olarak saptanmıştır.

Bu ölçme çalışmasındaki asıl amaç; farklı topluluklardaki sosyal sermaye miktarının ölçülmesidir. Ama veriler aynı zamanda aynı topluluklardaki sosyal dağılımın saptanmasına da yardımcı olmuştur. Sosyal katılımın herhangi aşamasındaki sosyal dağılımda ise farklılıklar vardır. Katılımcıların %30’u “eşitlikçi”(“egalitarian”) olarak adlandırılan dağılımın farklı gelir, ırk, eğitim kategorilerden olan insanlarda az veya çok olacak şekilde orantılıdır. Çalışmanın sonucunda ise;

- Sıradan olmayan farklılıktaki yerleşkelerde, toplumda rol oynayan kişilerin inançlarını kazanmak, sosyal izolasyonu azaltmak, politik alanda yer alabilme alanlarını genişletmek ve sınıf bariyerlerini kurmak için iki katı güç sarfetmeleri gerektiği ortaya çıkmıştır.
- Kanun koyucular ya da belediyelerce yapılması gerekenin ise “**etnik farklılığın fazla olduğu bölgelerde sosyal iletişimin daha yoğun şekilde inşaa edilmesi gerekliliği**” ortaya çıkmıştır.¹¹⁴

Bu örnekten de anlaşılacağı üzere bu raporda ortaya konulan diğer husuların dışında sürdürülebilir kent tasarımı için önemli kriterlerden biri de sosyal sermayedir. Sosyal anlamda çok farklı etnik kültür ve kökenden insanların yaşadığı, özellikle de İstanbul gibi metropolitan bir şehirde, etnik ırklar arasında var olan kopukluğun giderilmesi ve bunun içinde bu topluluktaki insanların beklentilerinin ve isteklerin tespit edilip sosyal bir bütünlük ve sosyal refah adına çalışmaların yapılması gerekliliği açıktır. Bu çalışma ile de bir kentin sürdürülebilir olmasının en önemli yanlarından birinin ise sosyal sermayenin iyi kurulabilmesi ve açıklanabilmesidir.

¹¹⁴ <http://www.cfsv.org/communitysurvey/results3.html>

3.5 Halk Sağlığı, Sağlıklı Kent Planlanması

Environmental Health Care, Public Health & Social Policies ¹¹⁵

Sağlıklı kent planlaması **insanlar için planlama** anlamına gelmektedir. Sağlıklı kent planlaması – WHO insanlar için planlama rehberi (Spon Press, 2000) sağlıklı kent planlamasının konsept ve prensiplerini ortaya koymaktadır.¹¹⁶ Bu kitap WHO Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağına bağlı bir şehir grubunun kent planlama uygulamalarına sağlığı dahil etme çalışmalarını anlatmaktadır. Geniş bir yaklaşım aralığını kapsayan altı şehir durum çalışması sunulmakta ve analiz edilmektedir. Bazıları planlama ve sağlık konusunda ilk basamakta iken diğerleri ilgi çekecek bir hayli çok deneyime sahiptir. Bazıları spesifik politika alanları ya da projelere yoğunlaşmış iken diğerleri plan yapma prosesi konusunda odaklanmışlardır. Analiz sadece her bir şehirden yazılı materyallere değil ayrıca önemli liderlerle yapılmış kapsamlı röportajlara ve bu çalışmaya katılmış en geniş şehir grubunun seminer tartışmalarına dikkat çekmektedir. Bu kitap sonuçları ve alınan dersleri özetlemekte ve daha büyük ölçüde sağlıklı kent planlaması uygulaması için tavsiyelerde bulunmaktadır.

WHO sağlıklı kent planlaması girişiminin temelleri 1990'ların ortasında WHO Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağının Avrupa Güçlendirilebilir Şehir & Kasabalar kampanyasına dahil olmasıyla atılmıştır. Kampanya sağlık ve sürdürülebilir gelişim⁶ arasındaki ara bağlantıyı fark etmiş ve sağlık ve planlama politikası arasındaki ilişki konusunda artan bir ilgiye yol açmıştır. Toplum sağlık stratejileri ve kent planlaması arasındaki tarihsel bağ özellikle sağlıklı egzersiz ve yol güvenliği açısından insanların hayatı pahasına birçok şehirde koparılmıştır. Aynı zamanda 1992 yılında Rio de Janeiro'daki Birleşmiş Milletler Çevre ve Gelişim Konferansı sonrasında yerel yetkililere **Yerel Gündem 21** stratejileri üretmeleri sorulmuştur. Kent planlamacıları yaşam kalitesi ve sürdürülebilir gelişim için açık olarak plan yapma ihtiyacı bilincine gitmişlerdir.

Ekim 1999'daki Avrupa şehirlerinden kent planlamacıları WHO teşviki ile Sağlıklı Kent Planlaması Şehir Faaliyet Grubunun kurmuşlardır. Milan Şehri WHO Sağlıklı Kent Planlaması Şehir Faaliyet Grubu çalışmalarına liderlik etmek ve desteklemek için gönüllü olmuştur. Haziran 2001'de ilk toplantıda Avrupa'nın 11 şehrinden kent planlamacıları ve sağlıklı şehir koordinatörleri perspektif ve bilgilerini incelemişlerdir. İlk üyeler kuzey, güney, doğu ve batı Avrupa şehirlerinden oluşmakta idi:

- Gotenburg (İsveç),
- Horsens (Danimarka),

¹¹⁵ **Anahtar Kelimeler:** environmental health care ,public health &social policies , health and safety , Forecasting Methods in Health Administration and policy , forecasting methods in environmental health care

¹¹⁶ **Ana kaynak:** Uygulamalı Sağlıklı Kent Planlaması:Avrupa Şehirleri Deneyimleri, Yayına hazırlayanlar: Hugh Barton, Claire Mitcham ve Catherine Tsourou , www.ozgurbelediyecilik.com

- Sandnes (Norveç),
- Turku (Finlandiya),
- Sheffield ve Belfast (Birleşik Krallık),
- Milan (İtalya),
- Seixal (Portekiz),
- Viyana (Avusturya),
- Cenova (İsviçre),
- Pécs (Macaristan)
- ve Zagreb (Hırvatistan). 2001 yılından beri bu şehirler grubu WHO'nun sağlıklı kent planlamasında gelişen çalışması için odak noktasıdır.¹¹⁷

WHO insanlar için planlama rehberi geliştirerek planlama için anlaşılmış ve müzakere edilmiş bir önemli sağlık hedefleri listesini oluşturmuştur. Ele alınan **Planlama politikaları ve tasarılar** ise şu şekilde sıralanmıştır.

1. sağlıklı egzersiz
2. sosyal uyum
3. barınma kalitesi
4. istihdam olanaklarına erişim
5. sosyal ve piyasa imkanlarına erişim
6. yerel düşük-etkili gıda üretimi ve dağıtımı
7. toplum ve yol güvenliği
8. eşitlik ve yoksulluğun azaltılması
9. iyi hava kalitesi ve aşırı gürültünün önlenmesi
10. iyi su ve sağlık önlemleri
11. toprağın korunması ve arındırılması? konularını destekliyor ve iyileştiriyor mu?

Ele alınan Planlama politikaları ve tasarıların yanı sıra günümüzdeki teknolojik değişimlerin iki alanda sağlık politikalarını etkilediği saptanmıştır: bilgi ve tıp teknolojileri . Bilgi teknolojisinin gelişimi ile birlikte hükümetlerin sağlık politikalarında çok farklı yöntemlerin kullanılabileceği açıktır. Sağlık hizmetleri günümüzde çok hızlı bir şekilde yeni medikal teknolojilere uyum sağlamış ve bilgi

¹¹⁷ **Örnekler için Ana kaynak:** Uygulamalı Sağlıklı Kent Planlaması: Avrupa Şehirleri Deneyimleri, Yayına hazırlayanlar: Hugh Barton, Claire Mitcham ve Catherine Tsourou , www.ozgurbelediyecilik.com

teknolojilerinin sağladığı avantajlarla yeni teknolojilerin kullanılması durumu ortaya çıkmıştır. Amerika'da yapılmış **Health and Health Care 2010** adlı araştırmalar sonucunda ¹¹⁸ sağlık planlamasına yönelik olarak 5 yıllık bir süreci kapsayan 4 ana konu belirlenmiştir:

- **Temel iş aşamalarının mekanikleştirilmesi:** İş standartları 1996'daki Sağlık Sigortası Nakli yasası planları değiştirilmiş ve hasta seçilme nitelikleri, faydaların koordinasyonu ve sağlık başvuruları gibi konularda ilerlemeler kaydedilmiştir.
- **Klinik bilgi arayüzleri:** Gelecek yüzyıl ile birlikte bilgisayar kullanım kolaylığı, karar alma sistemleri ve sesli tanıma sistemleri geliştirilecektir. Düşük alet fiyatları, daha genç doktorlar ve fizikçilerin bir gruba kaydırılması ile bilgisayar destekli medikal raporlar oluşturulmasına neden olacaktır.
- **Veri Analizleri:** Gelecek 5 yıl içinde idari veri grubu sayesinde nüfusun gelecekteki hastalıkların algılamasında ve sağlık planlamalarında risklere uyarlanabilen bir ödeme sistemi geliştirilecektir. 2005'ten sonra klinik kayıtlarla direk ilişkili veri sağlanabilecektir. Gerçek zamanlı olarak kayıtların analitik aşamaları takip edilebilecek, ve bu bilgilerde sağlık alanında her anlamda kullanılabilir.
- **Tele-sağlık:** Bilgisayar destekli yönetim kombinasyonu, uzaktan kumandalı telemetriler ve daha iyi bilgilendirilmiş hastalar sağlık politikalarında yeni yollar açacaktır. Kronik olan hastalar video kameralar, kan basıç monitörleri, smart pil kutuları gibi farklı sensör araçları sayesinde uzaktan izlenebilecektir. Bu sensörler bilgisayar sistemlerine bağlı olacak ve neredeyse hastalık durumu ortaya çıkmadan önce durum tespit edilebilecektir. Evlere kullanılabilen internet, interaktif televizyon ve diğer iletişim sistemleri hakkındaki bilgilerdeki büyük ilerlemelerde sağlık sistemini doğrudan etkileyecektir. Hastalar bu teknolojiler sayesinde hastalıkları hakkında kolayca bilgi edinebilecekler ve bilgilerini paylaşabilir duruma geleceklerdir. Medikal teknolojilerin etkileri önemini kazanmaya başlayacaktır.

Health and Health Care 2010 ¹¹⁹ çalışmasında da görüldüğü üzere gelecek 5 yıl için sağlık uygulamaları adına gelişen bilgi teknolojilerinin kullanılarak öngörülen gelişmeler, sürdürülebilir bir kent tasarımı dahilindedir. Ayrıca bu çalışmada öngörülen **toplum sağlığı** konusunda sunulan raporlar sürdürülebilir kent tasarımı dahilinde dikkate alınması gereken husuları içermektedir. Günümüzde HIV/AIDS gibi hastalıklar ve çevresel kirlilik toplum sağlığını tehdit edici, güçlü bir liderliğe ve nüfus

¹¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. media.wiley.com/product_data/excerpt

¹¹⁹ http://www.iff.org/docs/SR-794_Health_&_Health_Care_2010.pdf

tabanlı bir yaklaşımın oluşturulmasına ihtiyaç duyulan konulardır. Bu yüzyılın sonunda geliştirilmemiş sosyal vizyonlar hükümetleri tekrar şekillendirecek, gelecekteki toplum sağlığı konularında kaynakları ve kişileri belirleyecektir. Bununla birlikte, yeni kullanıcıların artması aynı zamanda toplum sağlığı ölçümlerini de arttıracaktır. Kişisel ve umumi sağlık servislerine geçişi temin eden toplumsal koalisyon daha genel olacaktır. Toplum sağlık servislerinin geleceği yerel toplum sağlığı grupları, toplumun özel sağlık kuruluşları ve toplum tabanlı organizasyonlar tarafından paylaşılacaktır.

Health and Health Care 2010 araştırmalarında backcasting yöntemi kullanılmış, üç farklı seneryo oluşturulmuş ve bu seneryolar sağlık hizmet alanlarının (*health care landscape*) nasıl gelişeceği konularını içermektedir.

1. **senaryo: Fırtınalı Hava (Stormy Weather)** : Bu senaryo artan fiatlar, memnun olmayan hastalar, sağlık konularındaki eşitsizlikler, aç kazanç sağlayıcıları ve 2005 yılı boyunca tekrarlayan sağlık skandalları konuları çerçevesinde ele alınmıştır. Bu senaryo 30 yıllık harcama büyümesini etkilemiştir.

2. **senaryo: Uzun ve Rüzgarlı Yol (The Long and Winding Road)**: Sağlık sisteminin oranının tekrar gözden geçirilmesindeki başarılı deneme olarak yorumlanmaktadır. Bu senaryonun dinamikleri ise şöyle tanımlanmıştır : 1. Sağlık ücretlerini ödemeye dikkat edenler; sağlık planlarında önemli fiat baskısı yaparlar ve ticari anlamda yılda yüzde 3 ten 4 e kadar artışları kısarlar. 2. Sağlık planları yaptırımcılar üzerinde büyük baskı kurarlar. Çalışanları daha kapalı şebeke içinde sadece faydayı kontrol edebilecekleri konusunda ikna ederler böylece 1990'ların sonlarındaki pahalı şebekelerin kaybolması sağlanacaktır. 3. Sağlık sigortası ve harcamalarını yöneten 1998'in federal bütçesi; 4. özel sektörle dinamik bir karşılaşma ile birleşecek toplum sağlık sistemi. Bu senaryoda federal ve tüketim fiatlarında çoğu çalışan için yeterli miktarda sigorta sağlanması uğraşmıştır.

3. **senaryo : Yolun Güneşli Tarafı (The Sunny Side of the Street)**: 2005'e kadar ve sonrasında etkili vesürdürebilir sağlık sistemindeki bütün ağır çalışmalar ve yatırımları içerir. Sağlık planları ve destekleyiciler, bilgi ve yönetim sistemlerini sağlık sistemlerini birsonraki iki yüzyıla taşıyacak şekilde düzenlemişlerdir. Bu senaryodaki dinamikler ise şöyle tanımlanmıştır: 1. sağlık sisteminin her aşamasında fiatların düşmesine yardımcı olacak şekilde özellikle destekleyiciler arasındaki rekabet 2. Birleşme: Kendi seçmenlerinin en iyi pratiklerini özümseyen etkili sağlık hizmetlerinin oluşturulması . Bu birleşme aynı zamanda aşırı kapasiteye ihtiyaç duymaktadır; özellikle hastane yerine hastanede bulunan yatak sayılarının arttırılmasına. 3. Sağlık sigortası kontratı oluşturmak için servis ağlarının oluşturulması (PSNs). Bu sağlık sigortası kentin belirli yerlerindeki işverenlerle yapılır. Etkili bir risk-düzenleme metodu ile geliştirilen sağlık

sigortası daha fazla bir gelişme gösterir. 4. Sağlık hizmetler sistemi dahilinde yenilikçi ödeme yaklaşımları: ayakta tedavi gören hasta için öncelikle sağlık sigortası ile daha sonra da ticari sağlık planlamaları ile beklenen ödeme şekillerinin belirlenmesi. 5. Kendi yönetsel fonksiyonları ötesinde önemli aşamalar kaydeden sağlık sistemi bilgi teknolojisi : hizmet aşamalarını ve sonuçlarını başarılı bir şekilde ayarlanana klinik bilgi sistemleri. 6. Sonuçların iyi şekilde olmasını ve fiyatların düşürülmesine odaklanan medikal teknolojilerin geliştirilmesi.

İkinci ve üçüncü senaryo son günlerdeki harcama büyümesini etkilemiştir. Sağlık sigorta risk planları insanların pahalı geleneksel tazminat planlarında düşük fiyatların kullanılmasında etkilidir. Risk düzenlemedeki her bir deneme stratejileri ile sağlık sigortasına teşvik konusu ile ilgilidir.

3.6 Çevre , Çevresel Sorunlar, Çevre yönetimi

Environmental Issues& environmental management ¹²⁰

Genel olarak çevresel problemler; hava, su, toprak kirlenmesi ile katı atıklar, gürültü, enerji sağlamada ortaya çıkan problemler ve ozon tabakasının incelmeye, global (küresel) ısınma, sera etkisi, asit yağmurları, erozyon ile doğal ve biyolojik zenginliklerin yitilmesinden oluşmaktadır. Avrupa Yerel Yönetimleri Birliği-CEMR- Çevresel sorunlar kavramını, çevre kaynaklarının hızlı ve bilinçsiz tüketimi sonucu oluşan olumsuz koşullara dayandığını söyleyerek:

- *Hava, su, gürültü kirliliğinin önlenmesi,*
- *Kullanma ve içme suyunun sağlanması,*
- *Kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin sağlanması,*
- *Enerjinin uygun şekilde dağıtılması konularında odaklanmaktadır.(CEMR) ¹²¹*

Çevresel sorunlar ise, çevrenin korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi faaliyetlerini kapsayan çevre yönetimi kavramını ortaya çıkarmıştır.

Çevresel yönetim/environmental management:

Kentleşme ve sürdürülebilirlik kapsamında Çevresel yönetim için yerel yöneticileri dört önemli konu baskı altında tutmaktadır:

¹²⁰ **Anahtar kelimeler:** *environment , environmental management, forecasting method in Environmental Management Systems,*

¹²¹ **CEMR:** http://www.ccre.org/publications_en.htm

- Halkın baskısı: Yerel yönetimler vatandaşlar tarafından hızla artan bir çevresel kalite isteği ile karşı karşıyadırlar.
- Ulusal ve uluslararası baskılar:
- Çevre konularındaki karmaşıklık:
- Hızlı nüfus artışı ve kentsel büyüme:

Bu baskılar konunun sistematik bir organizasyon tarafından yönetilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Kentler ve yerel yöneticiler için çevresel Yönetim sistemleri (ÇYS)-*Environmental Management System (EMS)* bu konuda yerel yönetimlere destek olmaktadır. Çevresel Yönetim sistemleri; özellikle sosyal ve ekonomik bağlamda politika geliştirme konularında, çevresel konuların yoğun ve sistematik bir biçimde ele alınmasını sağlamaktadır. ÇYS;

- üretim süreçleri ve teknolojileri
- yönetim stil ve sistemleri
- çalışanların eğitimi
- kullanıcı katılımı
- sivil toplum örgütleri ve diğer kamu kuruluşları arasındaki iletişim

konularını içeren yerel organizasyonlar üzerinde odaklanmaktadır. Kent yönetiminde Çevresel yönetim sistemi kurmuş olan büyük kentlerde tematik konular(su ulaşım, turizm gibi) örnek alan çalışmaları ve seminerler ,workshoplar gibi eğitim çalışmaları araçlar kullanılarak ele alınmaktadır. (Çevresel yönetim konusundaki yukarıda anlatılan çalışmalar ile ilgili olarak bölüm sonundaki kaynaklardan daha detaylı bilgiler alınabilir.)

Çevre çalışmaları

Yaşanabilir dünya kentlerinde Ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin yanısıra ekolojik sürdürülebilirlikte öncelikle ve diğer konularla ilişkili olarak önemle ele alınmakta ve Sürdürülebilir kentsel gelişmenin önemli bir bileşeni olan fiziksel gerekliliklerin başında *min. Enerji ve kaynak kullanımı* gelmektedir. Özellikle son yıllarda küresel ısınma, doğal enerji kaynaklarının giderek azalması, çevre kirliliği gibi problemler artmaktadır. Bu durum, insanlığı gelecek nesillere temiz, sağlıklı, yaşanabilir bir çevre bırakmak üzere harekete geçmiştir. Sürdürülebilir bir gelişim sağlamaya yönelik bu çabalar, bina endüstrisi alanında yapılan çalışmaların bu yönde hız kazanmasını gerektirmektedir. Dünyanın doğal kaynaklarının gelecek nesillerinde faydalanabilmesi amacıyla minimum düzeyde kullanılması gerekliliği kent ölçeğinde ele alındığında ise , kentlerin coğrafi

sınırları içerisinde mevcut bulunan kaynakların bu doğrultuda kullanılması olarak gündeme gelmektedir. Günümüz yerel yönetimleri de sürdürülebilir gelişme kapsamında planlama çalışmalarında **alt yapı-yol, su, kanalizasyon-, katı atık, enerji kullanımı, ağaçlandırma, yeşil alanların, su kaynaklarının korunması, doğal alanların bozulmaması ya da ekolojik dengenin korunması konularında** stratejiler geliştirmektedir.

Bu fiziksel gereklilikler, Kentsel ve mimari tasarım proje ve uygulamalarında 'geri dönüşümlü malzeme ve sistem kullanılması' ile mümkün olabilmekte; kentsel ölçekte ise doğal kaynakların tüketilmesi ve yaşam için gerekli olan doğal varlıkların kirletilmesinde büyük payı olan ' motorlu taşıma araçlarının kullanımının minimuma indirilmesi ile sağlanabilmektedir. Kent planlama alanında, enerjinin etkin kullanımı, iyi bir toplu taşıma sistemini ve iklim koşullarına uyumlu bir yol sistemini desteklediği kadar kentli yaşamının kalitesini iyileştirmeyi amaç edinmiş pek çok fikirler uygulanmaktadır.

*Bu konulardaki **stratejik planlama çalışmaları ve yerel yönetim yaklaşımları** aşağıda daha detaylı örneklenerek anlatılmaktadır.*

San Francisco – ABD örneği: 1993 yılında San Francisco Çevre Komisyonu kurulmuş, bu komisyon San Francisco için çevresel sürdürülebilirlikle ilgili planın hazırlanması ve uygulanması konusunda sorumluluk üstlenmiştir. Planın hazırlanışı ile ilgili ilk aşama, 1995 yılına kadar dünyadaki çalışmaların incelenmesi olmuştur. Bu plan Avrupa Birliği Gündem 21 Planı'na benzer bir şekilde modellenmiştir. Planda geniş kapsamlı ve uzun vadeli sosyal hedefler kısmında, temel insan ve ekosistem ihtiyaçları ile ilgili konular bulunmaktadır. Uzun vadeli hedefler kısmında, sürdürülebilir toplum hedefine ulaşmak için yapılacaklar ve sürdürülebilir toplum yaratıldığındaki durumun tanımı yer almaktadır. Kısa vadeli hedefler 2002 yılında, 5 yıllık bir süre için belirlenmiştir. Özel faaliyetlerle ilgili hedefler de ayrıca belirtilmiştir ¹²²

Plandaki temel konular iki bölüm halinde ele alınmaktadır. Birinci bölüm özel çevre konularını içeren bölümdür ve alt başlıkları; hava kalitesi, biyolojik çeşitlilik, enerji, iklim değişiklikleri ve ozon tabakasındaki incelme, gıda ve tarım, zararlı maddeler, insan sağlığı, parklar, açık alanlar ve sokaklar, katı atık, ulaşım, su ve atıksu'dur. İkinci bölümde ise birinci bölümdeki konularla bağlantısı olan konular yer almaktadır. Bu bölümdeki alt başlıklar; ekonomi ve ekonomik gelişme, çevresel adalet, belediye giderleri, kamusal eğitim ve bilgilendirme ile risk yönetimi (yüksek çevresel risk faaliyetleri)'dir ¹²³

¹²² sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm

¹²³ sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm

Planın ilk odaklandığı nokta **çevresel bileşenler** olmuştur. Bu bileşenler ayrıca sürdürülebilir ekonomik gelişme ve çevresel adaletin sosyal yönü kısımlarında da yer almaktadır. Çevresel sürdürülebilirlikle ilgili konuları sadece çevresel bileşenler olarak almak yetersiz görüldüğünden, fiziksel sistemler ve sosyal sistemler açıklanmıştır. Arazi kullanımı hayati öneme sahip konu olarak belirtilmekle birlikte, ilgili konular, ulaşım, ekonomi ve ekonomik gelişme, gıda ve tarım ile parklar bölümlerinin altında incelenmektedir ¹²⁴

Bu plan, 1994 yılında San Francisco Çevre Komisyonu tarafından yayınlanan ve kentin çevresel açıdan durumunu gösteren raporu baz almaktadır. Bu rapor planın içerdiği pek çok konuya temel olmuştur. Raporda yer almayan bazı konular için ayrıca araştırma gereği duyulmuş ve sonuç olarak sürdürülebilirlik planlama çabası, zaman içinde gelişerek, başlık listelerini genişletmiş ve halen genişletmektedir. Plan, Haziran 1996 tarihinde halk onayını almış ve halkın yazılı görüşleri birimler tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Temmuz 1997’de Sürdürülebilirlik Planı, San Francisco yönetiminin politikası olarak kabul edilmiştir. Kent Planlama Birimi tarafından Kentin Genel Planı çalışmaları halen devam etmektedir. Sürdürülebilirlik Planı ve Genel Plan’ın uygun bir şekilde birleşmesi için çalışmalar sürmektedir. 1997 yılında kurulan yeni Çevre Birimi’ne, Sürdürülebilirlik Planı’nın uygulanması ile ilgili sorumluluklar yüklenmiştir. Planın uygulanması aşamasında, San Francisco’nun doğa ile etkileşimini temel alan bir takım eylemler, özel sektöre ve bireylere önerilmiştir. Uygulama sürecindeki bir diğer önemli konu da yeni finansal kaynaklar bulunması ve eldeki kaynakların etkin kullanılmasıdır. Kaynak bulmak ve mevcut olanları etkin kullanmak, kent liderleri, iş çevreleri ile vakıfların yaratıcılığı ve sorumluluğu altındadır ¹²⁵

Sürdürülebilirlik Planı’nın ele aldığı temel konularla ilgili stratejiler ve hedefler belirlenmiştir. Planda birinci bölümde yer alan özel çevre konuları ile ilgili hedefler aşağıda açıklanmıştır.

Hava Kalitesi: 1) Hava kalite düzeyinin insan sağlığı ve/veya doğal çevre ekosistemi üzerinde olumsuz etkisini engellemek, 2) Hava kalitesinin, binalara ve altyapı sistemine zarar vermesini engelleyecek düzeyde sürekliliğini sağlamak, 3) İklim değişikliklerine neden olan insan faaliyetlerini elimine etmek ve ultraviyole ışınlarını tutan doğal bariyerlerin zarar görmesini engellemek, 4) Hava kalitesi ve enerji konularını ilişkilendirmek, 5) Hava temizliğinin ve açıklığının sürekliliğini sağlamak, hava kalitesi ile ilgili ana hedeflerdir ¹²⁶

Biyolojik Çeşitlilik: 1) Biyolojik Çeşitliliğin nasıl bir tehlike altında olduğunu, nasıl korunup restore edileceğini ve önemini daha iyi anlamayı sağlamak, 2) Elde kalan doğal ekosistemi korumak ve

¹²⁴ sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm

¹²⁵ sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm

¹²⁶ sustainable-city.org/Plan/Air/strategy.htm

restore etmek, 3) San Francisco'daki hassas türleri ve habitatları korumak ve iyileştirmek, 4) Kamusal ve özel çevre içindeki, doğal ve geliştirilmiş alanlardaki yaşam ortamı değerlerini arttırmak, 5) Yaşam ortamları ve biyolojik çeşitlilikle ilgili güncel ve tarihsel bilgileri toplamak, düzenlemek, geliştirmek, değerlendirmek ve bu bilgilerden yararlanmak, biyolojik çeşitlilikle ilgili ana hedeflerdir ¹²⁷

Enerji, İklim Değişiklikleri ve Ozon Tabakasındaki İncelme: 1) Enerji kullanımını azaltırken enerji etkin kullanımını arttırmak, 2) Yenilenebilir ve çevreci enerji kaynaklarının devamlılığını sağlamak ve gelişimini desteklemek, 3) İklim değişikliklerine, ozon tabakası incelmeye ve toksik atıklara neden olan enerji kaynakları kullanımını elimine etmek, 4) Enerji kararlarında sürdürülebilir toplum yaratma hedefini dikkate almak, enerji, iklim değişiklikleri ve ozon tabakasındaki incelme konusu ile ilgili ana hedeflerdir ¹²⁸

Gıda ve Tarım: 1) Bireysel, kamusal ve özel sektör bazında sürdürülebilir gıda sistemine katılımı arttırmak, 2) Sürdürülebilir gıda sistemini kurmak için, toplum tabanlı politikalar ve eğitim programları oluşturmak, 3) Aktif ve sağlıklı bir yaşam için, yeterli besleyicilikte, ekonomik ulaşılabilirlikte, güvenli ve kültürel çeşitlilik içeren gıdaların tüm halka erişmesini sağlamak, 4) Bölgesel sürdürülebilir tarımı desteklemek, geliştirmek ve iletmek, 5) Tarımsal ürün ve gıdaların, kentin içinde üretimini maksimize etmek, 6) Kentin çevresindeki doğal biyolojik sistemleri iyileştirmek için, tarım ve peyzajdaki kimyasal kullanımını elimine etmek, organik atıkları geri dönüştürmek ve sürdürülebilir uygulamaları kullanmak, gıda ve tarım konusu ile ilgili ana hedeflerdir ¹²⁹

Tehlikeli Maddeler: 1) Tehlikeli atıkları ve maddeleri elimine etmeye çalışarak insan sağlığı ve çevre üzerindeki riskleri minimize etmek, 2) İnsan ve çevre sağlığı için yüksek tehlike riski taşıyan zararlı madde ve atıkların azaltılmasını ve yok edilmesini öncelik olarak belirlemek, 3) Tehlikeli maddeler ve atıkların etki dereceleri ile ilgili olarak, nüfusun herhangi bir kısmı veya toplumun herhangi bir bölümü için eşitsizlik hissi yaratılmasını engellemek, 4) Tehlikeli maddeler ve atıklarla ilgili konularda alınan tüm kararların nüfusun tamamını kapsadığından emin olmak, 5) Tehlikeli maddelerle ilgili olarak, kamusal ve özel sektörü, tüm toplumu bilgilendirmek ve eğitmek, tehlikeli maddeler başlığı altındaki ana hedeflerdir¹³⁰

İnsan Sağlığı: 1) Sağlık ve hastalık riskleri yaratan çevresel faktörleri minimize etmek, 2) Ekosistemde, insan bulunmayan bölümlere verilen zararı minimize eden, kamusal ve özel alanlarda sağlıklı yaşam tarzının devamlılığını sağlayan bireysel ve toplumsal sorumluluğu geliştirmek, 3) Herkesin uygun sağlık hizmetlerine ulaşmasını sağlamak, 4) Toplum bireylerinin fiziksel, ruhsal,

¹²⁷ sustainable-city.org/Plan/Biodiver/strategy.htm

¹²⁸ sustainable-city.org/Plan/Energy/strategy.htm

¹²⁹ sustainable-city.org/Plan/Food/strategy.htm

¹³⁰ sustainable-city.org/Plan/Material/strategy.htm

zihinsel ve duygusal sağlıklarını ve refahlarını maksimize eden bir çevre yaratmak, 5) Aile planlaması ile ilgili bilgi ve teknolojinin toplum geneline ulaşmasını sağlamak ve böylece nüfusu kontrol altında tutarak çevreyi korumak, insan sağlığı başlığı altındaki ana hedeflerdir ¹³¹

Parklar, Açık Alanlar ve Sokaklar: 1) Parklar, rekreasyon alanları, açık alanlar, özel sokaklar üretmek ve kıyı düzenlemeleri yapmak, 2) Bakım/Onarım (maintenance); parkları, açık alanları, rekreasyonel alanları ve sokakları temiz, güvenli ve davet edici mekanlar haline getirmek için yapılan pratik, ekonomik, yaratıcı ve katılımcı çalışmalarda süreklilik sağlamak, 3) Katılım; parklar, açık alanlar, rekreasyon alanları ve sokakların planlama, yönetim ve üretim aşamalarında toplumun güçlü katılımını sağlamak, 4) Finansman; parkları, açık alanları, rekreasyon alanlarını ve sokakları, nitelik ve nicelik bakımından eşit olarak üretmek için uygun finansal kaynakları geliştirmek, bu başlık altındaki ana hedefler olarak belirtilmiştir ¹³²

Katı Atık: 1) Atık üretmek tabanlı davranışları ve kültürü, kaynakların etkin kullanımı etiği yönünde değiştirmek, 2) Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımlarını maksimize ederken katı atık üretimini elimine etmek, katı atık konusu ile ilgili ana hedeflerdir ¹³³

Ulaşım: 1) İnsan ve eşya taşımacılığında kaynakların etkin kullanımını sağlamak, 2) Uygun bölgesel ulaşım bağlantıları oluşturmak, 3) Ulaşım, arazi kullanım ve ekonomik gelişme politikalarını bütünleştirmek, 4) Ulaşımda, enerji tüketim ve kirlilik üretim miktarlarını azaltmak, 5) Otomobil bağımlılığını azaltmak, 6) Güvenli ulaşımı sağlamak, 7) Ulaşım kaynaklarının tüm kullanıcılara eşit dağılımını sağlamak, ulaşım konusu ile ilgili ana hedeflerdir ¹³⁴

Su ve Atıksu: 1) Tekrar kullanım; tüm atıksuları ıslah etmek, atıksuların yeniden kullanımı ve geri kazanımını maksimize etmek, 2) Kullanımı azaltmak; su korunumunu maksimize ederken su kullanımını ve atıksu üretimini minimize etmek, 3) Yağmur suyu; yağmur suyundaki ve havadaki kirleticileri minimize etmek, normal yağış ve olağanüstü oluşumlar için plan yapmak, birleşik kanalizasyon sistemine yağmur suyu akışını minimize etmek, sisteme giren suyu iyileştirmek ve yönetmek, birleşik sistemin taşmasını engellemek, 4) Kaynak kontrolü; kaynaktan alınan suyun dağıtıcı ünitelere bağlanması sürecinde kirlenmesini engellemek, 5) Atık su; atıksuların boşaltım sürecinde kullanım sularını kirletmemesini sağlamak ve atıksuları iyileştirmek, 6) Normal ve olağanüstü durumlar için (yangın, deprem vb.) sürdürülebilir, uygun ve yeterli su kaynağını garanti altına almak ve bu süreçte doğayı minimum düzeyde etkilemek, 7) Halk sağlığını korumak için, temiz içme suyu temini ile birlikte güvenli atıksu kontrolünü sağlamak, 8) Süreç; su/atıksu planlama

¹³¹ sustainable-city.org/Plan/Health/strategy.htm

¹³² sustainable-city.org/Plan/Parks/strategy.htm

¹³³ sustainable-city.org/Plan/SolidWst/strategy.htm

¹³⁴ sustainable-city.org/Plan/Transit/strategy.htm

sürecine halkın katılımını sağlayarak etkin ve adil bir izin-yaptırım prosedürü oluşturmak, 9) Gerçek çevresel maliyetlerin çıkarılması; gerçek çevresel maliyet ve faydaların yerel ekonomi üzerindeki etkilerini yansıtan su/atıksu politikası oluşturmak, 10) Yer altı suları; yer altı su kaynaklarının iyileştirilmesini ve San Francisco'nun su kalitesinin yükselmesini sağlamak, 11) Habitatın korunması ve restorasyonu; tatlı su habitatlarını ve yerel denizi iyileştirme eylemlerinin uzun vadeli olmasını sağlamak, 12) Eğitim; çevre bilincine sahip bir toplum yaratmak, 13) Altyapı; altyapıyı uygun sermaye ve çevreci bir tavırla çağına uygun şekilde güncellemek ve iyileştirmek, 14) Alternatif teknolojiler; çevresel ve biyolojik tabanlı, şehir suyu ve atıksu ile ilgili planı geliştiren, su, atıksu ve yağmur suyu ile ilgili alternatif politikalar içermek, 15) Standartlar; yerel ve bölgesel doğal kaynakları ve kamu sağlığını koruyacak içme suyu ve atıksu standartlarını bilimsel temele dayalı olarak oluşturmak, su/atıksu konusu ile ilgili ana hedefler olarak belirtilmiştir ¹³⁵

Planda ikinci bölümde yer alan hedefler aşağıda açıklanmıştır.

Ekonomi ve Ekonomik Gelişme: 1) Genel ekonomi; ekolojik anlamda sürdürülebilir, sosyal anlamda adil, dinamik olan ve San Francisco'nun geleceğinde çevresel anlamda sağlıklı ve yüksek yaşam kalitesi sağlayacak yerel ekonomi yaratmak, tüm bireylerin toplumsal üretime katkıda yeteneklerini geliştirme şansına sahip olacakları bir ekonomik sistem geliştirmek, 2) İş çevresi ve meslekler; insan ve çevresel değerlerin işbirliğiyle bütünleşmiş ticaretten oluşan, canlı ve ekolojik anlamda sürdürülebilir ekonomiyi geliştirmek, 3) Kaynak verimliliği; tüm malzemeleri ve enerji kaynaklarını en yüksek düzeyde verimli kullanmak ve sürdürülebilir ekonominin esaslarından biri olan yenilenebilir enerjiye geçişi sağlamak, 4) Arazi kullanımının ekonomik etkisi; sürdürülebilir ekonominin ihtiyaçlarına uyum sağlayacak, sürdürülebilir ürünler ve hizmetlerin talebini arttıracak arazi kullanım biçimleri üretmek, San Francisco'nun hayat kalitesini arttıran, çevre üzerindeki negatif etkileri azaltan ve kirletmeyen arazi gelişimi sağlamak, 5) Toplum; sürdürülebilir ekonomik faaliyet ve iskan tüm mahallelere yaymak, herkesin ev ve iş sahibi olmasını sağlamak, her mahallenin iyi bir yaşam kalitesi için gerekli olan kaynaklara sahip olmasını sağlamak, kentte yaşayanları sürdürülebilir ekonomi uygulamalarında istihdam ettirmek, sürdürülebilir uygulamalar kullanılarak üretilen malların ihtiyaç duyulan mallar olarak talep görmesini sağlamak, 6) Eğitim; sürdürülebilir ekonominin yaratılması ve devamlılığı için gerekli bilgi ve beceriye sahip bir toplum oluşturmak, sürdürülebilir gelişmenin yaşam kalitesi faydalarını ve ekonomisini anlayan bir toplum yaratmak, sürdürülebilir hizmetler ve ürünlerle ilgili bilgileri arttırmak, ekonomi ve ekonomik gelişme konusu ile ilgili ana hedeflerdir ¹³⁶

¹³⁵ sustainable-city.org/Plan/Water/strategy.htm

¹³⁶ sustainable-city.org/Plan/Economy/strategy.htm

Çevresel Adalet: 1) San Francisco'da geçmişte dezavantajlı olan toplulukların bugün karar verme sürecine anlamlı şekilde katılımlarını sağlamak, 2) Tüm bireylere ekonomik istikrar ve çevresel sağlık sağlayan iş ve kariyer fırsatlarını içeren toplum temelli canlı bir ekonomi yaratmak, 3) Çevresel sıkıntıların ve kirliliğin oransız bir biçimde geçmişte dezavantajlı topluluklar ve siyahi topluluklar üzerinde etkili olmasını engellemek, 4) Kendi kendini temsil edebilen, yerel liderlik kapasitesine sahip ve kaynaklarını etkin kullanan bir toplum yaratmak, 5) Çevresel refah ve sürdürülebilirliğin bütünleşik etkisini temel alan sosyal ve ekonomik adaleti sağlamak, çevresel adalet konusu ile ilgili ana hedeflerdir ¹³⁷

Belediye Giderleri: 1) Politika; belediye kaynaklarıyla bağdaşan, uzun vadeli sürdürülebilirlik sağlayan politikalar oluşturmak, kaynaklardan mümkün olan en yüksek verimlilikte istifade etmeyi sağlamak, San Francisco'nun sürdürülebilirlik programı hedefleriyle çelişki yaratmayacak kanunların çıkarılmasını sağlamak, kent birimlerini çevresel anlamda etkin bir hale getirmek, 2) Eğitim; sürdürülebilirlik konseptini temel alan kamusal sektör değişimlerini kolaylaştırmak ve geliştirmek, çevresel inisiyatiflere liderlik etmek, özel sektörde iş dünyası ile ilgili kararlarda sürdürülebilirlik konseptini temel alan bir kültür yaratmak, 3) Finansman; belediye kaynaklarını kullanarak, insanları sürdürülebilir seçimler yapmaları için desteklemek, sürdürülebilirlik konseptini destekleyen bir faaliyet devamlılık programı kurmak, belediye giderleri konusu ile ilgili ana hedefler olarak belirtilmiştir¹³⁸

Kamusal Eğitim ve Bilgilendirme: 1) San Francisco'daki herkesi daha sürdürülebilir bir yaşam seçmesi için motive etmek ve eğitmek, 2) İnsan kültürü ve doğa arasındaki karşılıklı ilişkiyi anlamayı ve sorumlulukların önemini kavramayı sağlamak, 3) Uygun bir finansmanla yürütülen, San Francisco sürdürülebilir planlama ve uygulama çalışmalarının değerlendirmesini yapmak, 4) Sürdürülebilirliği geliştirmek için, San Francisco'daki tüketicileri pek çok biçimde eğitmek, 5) Sürdürülebilirlik çalışmaları kapsamında, tartışma grupları, toplum forumları ve gönüllü faaliyetler şeklinde toplumsal katılıma öncülük etmek, kamusal eğitim ve bilgilendirme konusu ile ilgili ana hedeflerdir ¹³⁹

Risk yönetimi (Yüksek Çevresel Risk Faaliyetleri): 1) Önemli riskler; etkin bir kent ve iş çevresi iyileştirme programı kurmak, genel halkın afet süresince ve afetten sonra yapıcı olma yeteneklerini geliştirmek, afetlerde can ve mal kaybını azaltmak, 2) Depremler (Depremlerin neden olduğu yangınlar, enerji kesintileri, trafik kazaları ve tsunamiler); altyapıya (su, gaz, enerji, ulaşım, vb.) deprem süresince izole kalabilecek biçimde etkin bir müdahalede bulunmak, 3) Toksik yayılma (Genel); tehlikeli maddelerin (kimyasal, radyoaktif, biyolojik) kamu sağlığı tehlikesi yaratmasını, çevresel tahribata neden olmasını ve ekonomiyi olumsuz etkilemesini engellemek ve sınırlamak, 4)

¹³⁷ sustainable-city.org/Plan/Justice/strategy.htm

¹³⁸ sustainable-city.org/Plan/Expendit/strategy.htm

¹³⁹ sustainable-city.org/Plan/Info/strategy.htm

Toksik yayılma (Petrol sızıntısı); San Francisco'nun çevresindeki sulara herhangi bir petrol sızıntısı olduğu takdirde çevresel tehlike riskini sınırlamak, 5) Yangın; konut yerleşimindeki yangınlar, yüksek yapılardaki yangınlar, sanayi yapılarındaki yangınlar, ulaşım ilişkili yangınlar ve orman yangınlarının etkisini azaltmak, 6) Sel baskını/Toprak hareketleri; sel baskını ve toprak hareketlerinin yaratacağı tehlikeleri minimize etmek (sel sonucu oluşan anafor, toprağın çökmesi, toprak kayması, sel), risk yönetimi ile ilgili ana hedeflerdir ¹⁴⁰

Penrith Yerel Yönetim Projesi¹⁴¹: 3. bölümde çok detaylı olarak anlatılmış Penrith uygulamasında yapılmış olan bir diğer önemli çalışma da enerji korunumu ile ilgilidir. Bu çalışmada, **sürdürülebilirlik amacı, enerji kullanımını minimize etmektir**. Çalışmada kullanılan ölçme sistemi ise, azaltılmış güç pilleridir. Uygulama alanı olarak da yollar ve araziye yönelik alanlardır. Sürdürülebilir tasarım çözümü olarak da ; arazi yönelimli pasif güneş, evlerde kullanılan model sürdürülebilirlik ve ağaç yerleştirme olarak belirlenmiştir.

Araziye yönelik pasif güneş kullanımı çoğunlukla yaşam alanları kuzeye yönlendirilmiş evlerin belirli kriterler esas alınarak yerleştirilmesini sağlar. Mutfak, yemek odası ve yaşam odalarının kuzeye yönlendirilmiş pencereleri bulunmaktadır. Binanın güney cephesinde ise yatak odaları bulunur. Bu yaklaşımda güneşin doğuşunu ve batışını içeri alan ve evin ısınmasına yardımcı olacak doğu ve batı cephelerindeki pencere miktarının az olmasına neden olmaktadır. Kuzeye yönelik yerleşme biçimi kış güneşinin eve girmesine olanak tanırken, güneşinin en tepede olduğu yaz dönemlerinde güneş ışığına engel olmaktadır.

Kentsel tasarım için yorumlar şöyledir;

- Yolları batı-doğu ve kuzey-güney doğrultusunda yerleştirmek,
- Eğer 45 derecelik yollar engellenmemiş ise açısız arazilerle güneşten yararlanmayı arttırmak,
- Kuzey yönelimli yokuşlar ve yollardaki yüksek yoğunluğu toplamak.
- Geniş arazi için olanak tanımak ve/veya arazinin doğu-batı yoluna yönlendirilmiş olduğu durumlarda binaları güney sınırlara yönlendirmek,
- Güneye yönelmiş yokuşlarda derin arazilere olanak tanımak,

¹⁴⁰ sustainable-city.org/Plan/Risk/strategy.htm

¹⁴¹ Sustainability Design Guidelines for Urban Release Areas , A Masterplan Approach for Developers, Prepared by Institute for Sustainable Futures , On behalf of Penrith City Council, Scott Woodcock, September 2000, <http://www.isf.uts.edu.au/whatwedo/SDGURA.pdf>

- Penrith City Council (1995) *Penrith City Centre Discussion Paper*. Penrith City Council, Penrith, Australia.
- Penrith City Council (1998) *State of the Environment Report*. Penrith City Council, Penrith, Australia.

- Yerleşim alanı olmayacak kullanımlarda zor arazileri kullanmak.¹⁴²

Mexico City – Meksika: Mexico City Metropolitan Alanı, nüfus açısından dünyanın en kalabalık ve yoğun metropolleri arasında yer almaktadır. Son yıllarda önemli oranda bir hava kirliliği sorunu yaşamıştır. Bu sorunun temel kaynağının sera gazlarının atmosfere yayılması olduğu saptanmıştır.

1990 yılında Meksika Yönetimi, geniş kapsamlı bir içeriğe sahip olan, Hava Kirliliğine Karşı Bütünleşik Programı ilan etmiştir. Bu programda, petrol endüstrisi ve yakıtlar, ulaşım sektörü, özel endüstri ve hizmetler, termik santraller, ormanlaştırma, sıhhileştirme ve araştırma, eğitim, iletişim konuları ile ilişkili 42 özel ölçüt yer almıştır.¹⁴³1991’de program gözden geçirilerek bazı konuların geliştirilmesine karar verilmiştir. Daha iyi bilgi, daha iyi planlama, bu konuya yeterli yer ve zamanın ayrılması, net hedefleri, öncelikleri belirleme, daha kesin ekonomik tavır, daha güçlü yaptırım ve iyi denetleme, ulaşım sektörü yatırımları ve sağlam politikalar ile hava kirliliğinin önemli düzeyde azalacağı düşünülmüştür. Bu program deneyimi sonucunda, yönetmeliklerin ve kanunların tek başına yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Örnek olarak, program kapsamında her araç için haftanın belli bir günü trafiğe çıkma yasağı belirlenmiş ancak bir süre sonra herkes ikinci aracına sahip olmuş ve bu uygulamanın kirliliği azaltması gerekirken artırmış olduğu saptanmıştır.

1991 yılında Dünya Bankası ve Meksika Hükümeti işbirliği ile, ulaştırma hava kalitesi yönetimi ile ilgili bir proje hazırlamıştır. Eylem planının geliştirilmesi aşamasında; hava kirliticilerinin sağlıksal ve ekonomik etkilerini saptama, yönetimin güncel hava kalitesi stratejisini değerlendirme, maliyet etkisi bazlı ulaşım politikası seçeneklerini değerlendirme ve kurumsal gelişimi de içeren bir strateji oluşturulmuştur. Bu stratejide ulaşım politikası hedefleri saptanmıştır.

Ulaşım politikası hedefleri; kilometre başına taşıt emisyonunu sınırlamak, mevcut yol alanlarını daha kullanımlı hale getirmek, kamu ve özel ulaşımı birlikte ele almak, kilometre başına özel araç kullanımını azaltmak veya kullanım mesafesini kısaltmak, kilometre başına toplam yolcu sayısını azaltmak, motorlu taşıtlarla yapılan yolculukları minimize etmektir. Ulaşım emisyonlarını azaltmak için belirlenen diğer bazı seçenekler arasında, yakıt fiyatları ile ilgili yeni düzenlemeler, yeni taşıtlar için emisyon standartları, yakıtların içeriğini yeniden formülize etmek, otobüs servislerini geliştirmek, yol altyapılarını iyileştirmek, taşıma yüklerinin dağılımı ve kararlaştırılan yönetim ölçütlerinin önceliklerini belirlemek yer almaktadır. Sözü geçen alternatif hava kalitesi ölçütlerinin değerlendirilmesinde fayda ve maliyet karşılaştırmaları dikkate alınmıştır. Ulaşım ve hava kalitesi stratejisi, özel alt sektör

¹⁴² **Dunphy RT** (1998) The Cost of Being Close: Land Values and Housing Prices In Portland’s High Tech Corridor. Working Paper Series Paper 660. Urban Land Institute, Washington, USA.

¹⁴³ **Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen**, (1996), Toward Environmental Strategies for Cities: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries, Urban Management Programme Publication

stratejilerinin yerini almak amaçlı değil, onları rafine edip, geliştirip, bütünleştirmek amaçlı oluşturulmuştur. Bu anlamda geliştirilmiş stratejilerin, taşıtlar, yakıtlar, ulaşım politikaları, araştırma ve eğitim konuları ile ilgili dengeli politikaları içermesi gerekmektedir. Daha fazla sayıda hava kalitesi planlaması gerçekleştirmek, kurumları stratejileri uygulaması anlamında güçlendirmek ve denetlemedeki etkinliklerini arttırmak konularının üzerinde ayrıca durulmuştur. Problemler ulusal, bölgesel ve yerel karakteristiklere sahip olduğundan planlama ve uygulama aşamalarında zorlanılmıştır. Karar vericiler merkezi ve yerel yönetim bünyesinde olduklarından, bu farklılıklar da etkin uygulama ve koordinasyonda problem yaratmıştır.

Dünya Bankası'nın desteklediği Mexico City Metropolitan Alanı Ulaşım Hava Kalitesi Yönetimi Projesi; taşıt, yakıt, ulaşım politikası ve yönetimi, bilimsel taban ve kurumsal destek bileşenlerinden oluşmaktadır. 1992 yılında Meksika Vadisi Metropolitan Alanı Çevresel Kirlilik Önleme ve Kontrol Komisyonu hükümet tarafından kurulmuştur. Alanla ilgili tüm programlar, projeler ve politikalar artık bu birim sorumludur.

Astana – Kazakistan : 1997 yılında Kazakistan hükümeti, başkenti Almaata'dan Astana (Akmola)'ya taşımaya karar vermiştir ve bu karardan bir yıl sonra **Astana kent planı** için uluslararası bir yarışma düzenlemiştir. Kisho Kurokawa'nın projesi yarışmayı kazanmıştır. ¹⁴⁴

Astana Planı metabolizma, geri kazanım, simbiosis (ortak yaşam), ekoloji ve çevre kavramlarını vurgulayan bir konseptle tasarlanmıştır. 21.yy, makineleşme ilkelerinin yerini hayat ilkelerine bıraktığı bir çağ olarak tanımlanmaktadır. Hayat ilkeleri çağının en önemli iki konsepti metabolizma ve simbiosis olarak belirtilmiştir. Metabolik ve simbiyotik kent yaratma çabası planın ana hedefleridir. Metabolik Kent (büyüyen ve değişen kent) önerisi kapsamında, dairesel gelişim yerine Lineer Bölgeleme Sistemi (Lineer Arazi Kullanımı) yer almaktadır. Böylelikle büyümenin her aşamasında kentsel fonksiyonları dengede tutmak mümkün olacaktır. Geleneksel planlama anlayışında daima ideal form yakalanmaya çalışılır ancak bu planda bu yaklaşıma tamamen zıt olarak **21.yy kenti nasıl olmalıdır** arayışı söz konusudur. Öneri yeni sistem, **her 5 yılda** bir planla ilgili durum analizi istemekte ve planın gözden geçirilmesi gerektiğini söylemektedir. Planın yeni düzenlemeler için tamamen esnek olduğu belirtilmiştir. Simbiyotik Kent önerisi kapsamında mevcut kenti koruyup geliştirmek, Ishim Nehri'nin güney ve doğu bölümlerinde yeni kent oluşturmak, geçmişi ve geleceği sentezlemek yer almaktadır. Yeni konutların nehrin her iki yakasında, ağaçlandırılmış alanlarda önerilmesi, kentle doğanın (nehir ve orman) simbiosisi için önemlidir. Eski tren istasyonu yakınında bir İş Kenti önerilmektedir. Bu İş Kenti'nden mevcut parka kadar uzanan yeşil sistem kentin merkezi

¹⁴⁴ architectureasia.com/JAPAN/architects/kisho.htm

aksı olacak ve ormanla kent arasındaki simbiosisi sağlayacaktır. Mevcut kent konut, iş, kültür, dinlenme, eğitim vb. fonksiyonları içermektedir ve amaç bu yapıyı simbiotik kente dönüştürmektir. İş Kenti ve Yönetim Kenti Ishim Nehri'nin güneyinde yer alacaktır. Üçgen bir forma sahip olan yeni kent merkezi ormanla etkileşim halindedir. Yönetim yapılarının biraraya gelişlerinde ve mimarilerinde yerel ve evrenselin simbiosisini yakalama çabası vardır ¹⁴⁵

Planda, Ishim Nehri çevresi Nehir Kent olarak tanımlanmıştır. Nehir yeni konumuyla kentin sınırı olmaktan çıkmıştır. Ishim Nehri'nin taşmasını engellemek adına büyük bir göl önerilmiş ve yeni setlerle birlikte nehrin genişliğinde ayarlamalar yapılmıştır. Ishim Nehri, Londra'daki Thames ve Paris'teki Seine Nehri gibi, kentin içinden geçen ve iki yakasında kentin geliştiği bir yapı haline dönüşmüştür. Kışın sıcaklığın sıfırın altında otuz dereceye kadar düştüğü Astana'da, kentin güney batısına, hakim rüzgara karşı bir Eko-orman önerilmiştir. Yeşil sistem belli akslarla bağlanarak orman kenti yaratılmıştır. Lineer bölgeleme sistemi; kuzeyde yeşil tampon bölge, sanayi bölgesi, karma kullanımlı kentsel bölge, Nehir Kent konaklama bölgesi, kamusal ve yarı kamusal bölge, ticari iş bölgesi, Eko-orman bölgesi ve havaalanı bölgesinden meydana gelmektedir. Bu lineer sistem batıdan doğuya kentsel aksla birlikte uzanır. Kentte iki önemli aks vardır. Akslardan biri kentin iş merkezi boyunca uzanan iş – ticaret aksıdır. Bu aks tren istasyonlarına ve kuzey – güney doğrultusundaki parklara bağlanır. Diğer aks ise kamusal akstır ve bu aks tüm idari binaları, Parlamento binasını, Adliye binasını, elçilikleri, kültür merkezlerini ve Başkanlık konutunu içerir. Ulaşım sistemi; dağıtım merkezleri, terminaller, diğer lojistik alanlar ve havaalanının üzerinde yer aldığı R1 çevre yolu, tren yolu ve nehirle bölünen kenti bağlayan R2 iç çevre yolu, eski ve yeni kenti bağlayan, kent merkezindeki trafiği azaltan R3 çevre yolundan oluşmaktadır. Tarım alanları ve rüzgar türbinlerinin bulunduğu tarlalar R1'in dışında yer almaktadır. R1 ve R2 arasında gelecekteki gelişmelere esneklik sağlaması adına rezerv alan bırakılmıştır. Bu alanın ileride; üniversite, askeriye, fuar merkezi, spor kompleksi, kültür alanları veya yüksek teknoloji (high-tech) parkları için kullanılabileceği düşünülmüştür ¹⁴⁶

Kurokawa eko-plan araçlarının tamamını bu planı hazırlarken kullanmıştır. Varolan 34 dere canlandırıp gri suları balık havuzlarına bağlanarak 700 hektarlık bir iç deniz oluşturulmuş, bitki örtüsü yardımıyla eko koridorlar tasarlanmış ve bu koridorlar yardımıyla izole alanlar birbirine bağlanmış, 8 ayrı akstan oluşan yeşil sistemle bir orman kent yaratılmış, lineer bölgeleme sistemi ile kentsel fonksiyonlar dengede tutulmuş, kentsel akslar ve ulaşım sistemi ile simbiotik kent yaratma çabası

¹⁴⁵ architectureasia.com/JAPAN/architects/kisho.htm

¹⁴⁶ **Tasarım Yayın Grubu** (2003) Astana Kenti Master Plan Çalışması, Kazakistan Cumhuriyeti, T+ Şehirçilik Kentsel Tasarım 8,47-51

desteklenmiş, alternatif enerji kaynaklarına ve geri dönüşüme yer verilmiş olan bu plan ekolojik planlama kapsamında bir devrim olarak görülmektedir ¹⁴⁷

Göteborg 2050 projesi Diğer bir uygulama örneği olan Göteborg 2050 projesindeki etkili enerji kullanımına yönelik olarak yapılan çalışmada, ağır iklimsel değişimleri engellenmek için etkili enerji kullanımlı binaların kullanılabilir bir yöntem olduğu saptanmıştır. Az enerji kullanımı ile ilgili ölçümlerde düşük miktarda korbodioksit emilimi olduğu ve biryandan da düşük maliyete ve birçok çevresel faydaya sebep olduğu saptanmıştır. Yöntem olarak da kalın yalıtım, dar ve etkili enerjili pencereler ve hava boşaltıcılara ve kanalizasyon sistemi ile bağlantılı ısı değiştiriciler yeni binaların inşaatında ve eski binaların renovasyonunda kullanılmıştır.

3.7 Altyapı

Infrastructure ¹⁴⁸

Fiziksel altyapı politikaları; bir yerleşim merkezinde devamlı oturanların yararlandıkları su, ulaşım şebekesi, kanalizasyon sistemi, temizlik ile ilgili tesis ve araçlar, otoparklar, haberleşme sistemleri gibi kentsel hizmetlerin yeterli şekilde tamamlanmasını ve süreklilik arzedecek biçimde teminini hedefleyen politikalarlardır. Bunu için öncelikle kent master planlarının hazırlanıp bu alt yapı hizmetlerinin master planda ele alınması gerekir.

1997 yılında Bütünleşmiş Planlama Hareketi (IPA) adında yapılan planlama stratejileri geliştirme programı dahilinde Maroochy Plan 2000 Projesi geliştirilmiş ve bu projede yaşamaya ilişkin olarak raporlar hazırlanmıştır. Bu raporlar Avustralya'daki Maroochy Eyaleti için hazırlanmıştır. Bu raporlarda fiziksel altyapıyı sağlamak için gerekli olan temel konular şu başlıkları içermektedir:

- Finansal kapasitedeki önemli etkiler ve herhangi bir bölgede fiziksel altyapının sağlanması ile büyüme oranı
- Arazi kullanımı planı ve altyapı planlaması beraber çalışmalı , uygun olmayan gelişme uygun olmayan altyapı sistemleri minimize edilmeli
- Konu ile ilgili olmayan harcamaların tüm düzeni (normal strüktürlerin fiatları dışında) parçalanmış veya uygunsuz aşamadaki gelişme ile ilgilidir.
- Çevresel etkilere karşı olan uygun gelişme standardının sağlanması minimal düzeydedir

¹⁴⁷ **İrklî Eryıldız,D.**, (2003) Çevreci Mimarlık, Ekoloji ve Mimarlık , TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni, 12,2-7

¹⁴⁸ **anahtar kelimeler:** , Infrastructure, water and waste water, waste and recycling ,

- Katı atık yoketme bölgelerinin iyi tanımlanmasına ihtiyaç vardır.

Çalışmada ayrıca fiziksel altyapı strateji elemanları ise şöyle tanımlanmıştır:¹⁴⁹

- Fiziksel altyapı stratejilerinin geliştirilmesindeki amaç, 1. gelişmenin çevresel ve estetik etkileri ve daha geniş toplumsal yapı - çevre ile standartların iyi geliştirilmesi, 2. karakter ve yerleşim açısından uygun olan gelişmenin cesaretlendirilmesi, 3. topluma bugün ve gelecekte hizmet edecek daha etkili servis dağıtımının sağlanmasıdır.
- Su rezervi ağlarının kurulması aşamasında alanlar şebekeleştirilmelidir. Başka alanlarda uygun şebeke kaynakları olmayabilir. Bunun içinde bu alanlara en uygun alternatif kaynaklar gerekecektir.
- Kanalizasyon atık sistemleri birbirlerine yakın olan alanlarda çok uygun şekilde düzenlenmelidir. Genellikle bu sistemin kentsel alanlarda tedarik edilmesi zordur.

Uygun fiziksel altyapıda; çalışanlar, yaşayanlar ve kenti ziyarete gelenlerin yaşam kalitelerinin tatmin edici olmasını temel noktadır. Burada tekil standartların evrensel adaptasyonuna ihtiyaç yoktur. Bazı durumlarda altyapının yüksek standardının hazırlanması bireysel veya toplumsal yaşam kalitesine zarar verebilmektedir. Bunların uygulama alanları olarak aşağıda belirtilen esaslar dikkate alınmıştır:

1. Uygun aşamada servislerin belirlenmesinde dikkate alınması gerekenler:
 - Benimsenmiş toplumsal standartlar
 - Belirli alanlarla arazi kullanımı ve konfor
 - Alan dahilinde gelecek gelişmelerin karakteri ve lokasyonu,
 - Ekolojik sürdürülebilirlik ve yenilikçi teknik çözümler
2. Elektrik için uygun kaynak ve diğer tüm geliştirilmiş alternatif enerji kaynakları her türlü dayanak noktaları ile sağlanacaktır.
3. Elektrik kaynakları kentsel alanda yer altına alınabilir
4. Yol aydınlatması kentsel alanda ve mücade edilen yerel yerleşke alanlarında sağlanabilir.
5. Bütün fiziksel altyapı çevresel itibar ve durum koşullarının sağlanmasını içeren ihtiyaçlara bağlı olarak uygun emniyet aşamasında temin edilmelidir.

¹⁴⁹ http://www.maroochy.qld.gov.au/site/index_2.html

Penrith Yerel Yönetim Projesi'nde altyapı sistemleri ile ilgili olarak yapılmış olan çalışmadaki ana tasarım kriteri altyapı sistemlerindeki maliyetlerin düşürülmesidir. Bu araştırmada, kullanılan ölçüm kriterleri;

- Düşük maliyetli tesisat servisleri
- Bakım giderlerinin düşürülmesi
- Bitki örtüsü ve tuz etkisinin minimumda tutulması olarak tanımlanmıştır.

Araştırmadaki uygulama alanları ise;

- Yollar
- Kanalizasyon
- Kar suyu drenajları
- Gaz Reservleri
- Telekomünikasyon
- Su Reservleri
- Elektrik Reservleri

Sürdürülebilir tasarım için önerilen tasarım çözümleri ise;

- Mevcut olan servislerin güçlendirilmesi
- Yer altına telekomünikasyon ve elektrik rezervleri yerleştirmek,
- Elektrik kablosu borularını toplamak (elektrikli telefon gücü)
- Yol genişliklerini azaltmak
- Yoğunlukları çeşitlendirmek
- Kenti içi boş alanlardaki gelişmeleri desteklemek

olarak tanımlanmıştır. ¹⁵⁰

Araştırma ile ilgili olarak yapılmış bazı gözlemler ve değerlendirmelerde,

1. Var olan servislerin güçlendirilmesinde karşılabilecek başarısızlıkların ekonomik aktivitenin sınırlara doğru yönleneceği durumunda dairesel bir etki yaratabileceği yönünde olmuştur.

¹⁵⁰ **Anahtar kelimeler:** Environmental Benefits, Social benefits, Economic benefits

¹⁵⁰ Penrith City Council (1995) Penrith City Centre Discussion Paper. Penrith City Council, Penrith, Australia.

Benzer şekilde Penrith gibi alanlarda ekonomik aktivitelerin önceki kent merkezi ile olumsuz bir bağlantısı olan Plaza'ya doğru yönelmesi ile bölünmüştür.¹⁵¹ Mevcut olan ekonomik aktivitenin güçlendirilmesi için yeni servislerin eski alanlarla birleştirilmesi gerektiği, transit servislere destek olunması ve de toplumsal kimliğin sürekliliği sağlanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

2. Yeraltı kabloları daha az bir görsel rahatsızlığa neden olur ve de iklimden etkilenmemektedir. Yüksek voltaj gücünün yer altına yerleştirilmesine olanak sağlayan teknolojik avantajlar, konut alanlarındaki elektromanyetik radyasyonun açığa çıkmasını da engel olmaktadır.¹⁵²
3. Aynı kanallarla birbirine uygun kablo ve boruların uygulanmasında daha düşük bir maliyet söz konusu olabileceği görülmüştür.
4. Yol genişliklerini azaltmak arazi verimini arttırmakta ve yol olarak tasarlanması düşünülen arazi oranı minimize edilmiştir. Benzer şekilde, daha dar yolların (3 ten 3,25m ye kadar) masrafı daha azdır ve aynı zamanda trafiği azaltır ve daha güvenli bir komşuluk sağlar.
5. Yoğun ve devamlı bir gelişme, mevcut olan yayılımla karşılaştırıldığında sermayenin 15%'inin veya 15 yılda 1 milyon dolar korunmasına yardımcı olabilir. Yollar için yapılan tasarruf tek olarak sermayenin 25%'inin korunmasına veya 15 yılda 1 milyon doların dörtte üçünün korunmasına yardımcı olacağı düşünülmüştür¹⁵³.
6. Daha yüksek konut tercihi daha büyük bir satış oranına neden olur. Daha yüksek yoğunluk ise küçük oranda servis için daha büyük bir kazançta neden olmaktadır.

3.8 Ağlar: Ulaşım, İletişim

Network Organization:

Transportation/ Telecommunications and Enterprises

Toplu ulaşım yerel ve bölgesel hükümetlerin en temel ustalıklarından biridir. Ulaşım geçişleri sosyal uyum ve katılımı sağlamada merkez niteliğindedir. Birçok kent, araba kullanımının artması ile birlikte ortaya çıkan hava kirliliği ve kalabalık ile karşı karşıyadır. Bu nedenle ulaşım planlaması ve yerel ve bölgesel anlamda önemlilik kazanmaktadır. Sürdürülebilir hareket politikaları bölgesel, yerel ve ulusal anlamda bir öz olarak ele alınmalıdır.

¹⁵¹ Penrith City Council (1995) Penrith City Centre Discussion Paper. Penrith City Council, Penrith, Australia.

¹⁵² Thomas M (pers comm) Australian Cooperative Research Centre for Renewable Energy

¹⁵³ Transport Growth Management (1999) Smart Development [Online], Available: <http://www.lcd.state.or.us/issues/tgmweb/smart/primer.htm>.

Kentleşme kaynaklı artan yoğunluk Taşıma ve ulaşım endüstrisi modern ekonominin en önemli bir girdisi haline gelirken yerel yönetimlerinde en önemli sorunu haline gelmiştir. Bunun sonucunda, 'Sürdürülebilir Kent Planlaması' çalışmalarının en önemli bölümünü ulaşım ve iletişim konularını ve Çevre kirliliği, kazalar gibi ulaşımın neden olduğu sorunları kapsar hale gelmiştir. Özellikle Arupa ülkeleri arasında transit taşımacılıkta ve geleceğiyle ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

1996 da Graz'da bakanlıklar tarafından yapılan Konferansta 'çevre ve ulaşım' konusunda bir deklarasyon yayınlayarak işbirliğine karar verilmiştir.¹⁵⁴ Bu bildirmede verilen kararlar şöyle sıralanabilir:

- Ulaşım sorunlarının Sürdürülebilirlik kapsamında ele alınması,
- Ulaşım için ortak çevresel standartlar ve hedefler geliştirmek,
- Toplu taşıma için teknoloji, alt yapı, lojistik desteğin verilmesi
- Ulaşımın neden olduğu arazilerin/yeşil alanların azalması, Hava, su ve işitsel kirlilik gibi sorunlar için stratejilerin geliştirilmesi,
- Ortak çalışma ve işbirliği ile geleceğe yönelik stratejiler geliştirme

Kentlerde nüfus artışının oluşturduğu en önemli sorun olan ulaşım ile ilgili tüm dünyada ulaşım problemini analiz eden ve çözümler öneren çok sayıda çalışma ve araştırmada çeşitli yöntemler uygulanmıştır

SUTRA Projesi: Ulaşım çalışmalarına *Pietro Caratti, Dino Pinelli, Valentina Tarzia ondazione Eni Enrico Mattei* tarafından yapılan SUTRA ¹⁵⁵araştırması(**Genevre, Tel Aviv, Buenos Aires, Genova, Lizbon ve Selanik** gibi kentlere uygulanan.) iyi bir örnek olarak verilebilir. Bu araştırmada yöntem olarak senaryolar geliştirilmiştir. Senaryolar ile

- Nüfus gelişimi
- Teknolojik konular (toplu taşıma, enerji korunumu gibi);
- Arazi kullanım konuları (konut ve ticari alanların bölünmesi-ayrışması, bina yoğunlukları gibi);

¹⁵⁴ The Ministerial Declaration 'Towards Sustainable Transport in the CEI Countries' was elaborated by the CEI Sub Group Environment and Transport following the mandate of the Conference of CEI Environment Ministers which was held on 26/27 September 1996 in Graz. The Declaration was adopted and signed by the CEI Ministers/State Directory/Department for the Environment (except Italy) on occasion of the UN General Assembly Special Session in New York on June 25th, 1997.

¹⁵⁵ Towards Sustainable Transport in the CEI Countries, <http://esteast.unep.ch/> Vision 2020, **SUTRA- WP 11** Sustainable Urban Transportation projesi

- İnfomasyon teknolojisi gibi

yeni konular ve talepler üzerinde odaklanılmıştır.

Penrith Projesi: Ulaşım konusunda dünya üzerindeki diğer örneklere bakıldığında, özellikle bölgelerde uygulanmış olan yöntemlerin **sürdürülebilir tasarım kriterlerine** uygun olarak yapıldığı gözlemlenmektedir. Örneğin, **Penrith** bölgesinde ulaşım ağlarını düzenleyici çalışmalarda belirlenmiş olan sürdürülebilirlik temaları, güvenliği sağlamak, etkili ve uygun ulaşım seçimleridir. Bunlara bağlı olarak çalışmada seçilmiş olan ölçme sistemleri ise;

- Geliştirilmiş geçirgenlik ve okunabilirlik
- Geçiş eşitliğinin geliştirilmesi
- Hava kalitesinin artırılması
- Araç ses etkisinin azaltılması
- Hasar oranının azaltılması

olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın uygulama alanları olarak da **toplu taşıma olanakları, yol durumu ve hafif/ağır demiryolu fonu** seçildiği gözlemlenmektedir. Çalışmada önerilmiş olan sürdürülebilir tasarım çözümleri ise;

- Grid yol ağlarının tasarlanması
- Ağır/hafif demiryolu koridorlarının inşası
- Dar yollar ve geniş yürüme alanları
- Farklı yol yüzeyi tasarımları (örneğin, kaldırım, parke taşı ve değişik renklerin kullanılması)
- Çift kullanımlı geçişlerin yapılması
- Park alanlarının azaltılması
- Transit geçişlerin geliştirilmesi
- Yerel pazarda satışların ve iş potansiyelinin kolaylaştırılması
- Hız limitinin azaltılması
- Sıkı yol eğrilerinin tasarlanması
- Sokakların yeşillendirilmesi

olarak saptanmıştır.

Kentlerin alan kullanımları ve kentsel formları temel olarak ulaşım ağlarındaki öncelikler temel alınarak şekillendirilmiştir. Özel araç kullanımının gittikçe artan bir etki olarak kentlerin karakterini oluşturmaktadır. Sidneyde iş yerlerine gitmek için araç kullanan insan yoğunluğu 1997'de ortalama 1.1 ve araçların ortalama hız ise 37km/saat idi. Şimdi ise Sidney'den Parramatta'ya olan araç seyahati aynı oranda olduğu gözlemlenmektedir.¹⁵⁶

Buradan anlaşılacağı üzere bu alanda yapılmış olan sürdürülebilir ulaşım ağı tasarımı mevcut olan birçok sorunun da çözülmesini sağlamıştır.

- Uygulanmış olan grid yol ağları ile bir yerden diğerine olan ulaşımına birçok farklı çözüm getirmiş ve böylece trafik yoğunluğunu azaltmıştır.
- Hafif veya ağır demiryolu kullanımı sayesinde ise trafiği hafifletmiş ve ulaşım seçimlerini arttırmıştır.
- 3-3.25 m arasındaki dar araç yolları ve bisiklet ve yaya kullanımına olanak veren geniş yaya yollarının oluşması sağlanmıştır. Dar yollar aynı zamanda daha yavaş bir trafiğin oluşmasına neden olmuştur.
- Farklı yol yüzeyleri araç kullanıcıları gibi yayalara da belirli anlamlar bildirmektedir. Aynı zamanda yüzeylerin değişkenliği hız limitinin azaltılmasını sağlamış, yayaların araç sürücülerini kolay fark etmelerine ve yerleşim alanlarına girişlerde bir sinyal niteliğinde olmasını sağlamıştır.
- Yürüyüş ve çift kullanım yolları her zaman yerleşim alanlarının gelişimine neden olmaz. Bu yayaların güvenli geçişlerini ve aynı zamanda eşitlik meselelerini engeller. Altbölmelere ayırmanın gelişimi yollar olmadan desteklenemez ve benzer bir şekilde yürüyüş yolları olmadan da kabul edilemez ve sürdürülemez.
- Umumi park yerlerinin azaltılması genel bir azaltma aracı olarak talep görür. Azaltılmış umumi park yerleri aynı zamanda park alanlarının gün içinde alışveriş mağazaları, akşamları restoranlar gibi farklı zamanlarda kullanımına olanak sağlayacak başka teknikleride gösterebilir.
- Özel araçlar için uygun alternatifler araç talebini azaltıcı bir şekilde olmalıdır. Transit geçişler güvenilir ve uygun olmalıdır. Transit aynı zamanda sosyal eşitliği sağlar.

¹⁵⁶ Newman P & Kenworthy J (1999) Sustainability and Cities: Overcoming Automobile Dependence. Island Press, Washington D.C. USA.

- Yerel perakende satış ve istihdam kentsel tasarımda anahtar sürdürülebilirlik unsurlarıdır. Köy konsepti ve kısıtlanmış seyahat talebi ile azaltılmış VKT konularına odaklanılmıştır.
- Birçok Konsey yerleşim alanları için düşük hız konuları üzerinde durmuştur. Bu, farklı yol yüzeyleri gibi iyi bir tasarım ile tamamlanabilen bir konudur.
- Yollardaki eğrilerin güvenliği arttırdığı düşünülmektedir. Bununla beraber, güvenlik için bir antitez olarak hızı arttırmaktadır. Sıkı yol kıvrımları yavaşlatmak için birer hatırlatıcı olarak da görülmektedir.
- Yeşillendirilmiş alanlar yaşamak için daha estetik olabilmektedir. Aynı zamanda bu alanlar gölgelik olarak da insanların güneşten ve yağmurdan korunmasını da sağlamaktadır.

Göteborg 2050 Projesi: Diğer bir uygulama örneği olan Göteborg 2050 projesinde ulaşım ağları ile ilgili olarak alınmış tasarım prensiplerinden biri, evlerin, iş yerlerinin, servislerin ve eğlence mekanlarının ulaşım ağları ile bağlantılı olabilecek noktalara alınması ve kent meydanlarının günlük aktivitelere yakın olacak şekilde uygulanmasıdır. Toplu ulaşım noktaları kentin az yoğunluklu bölgeleri için önem taşımaktadır. Arabalar ve bisikletler için park yerleri toplu ulaşım için kolay geçişi sağlamaktadır. Daha yoğun olan alanlarda da odak nokta konut alanı, iş yerleri ve servislerin birleştiği kent meydanlarıdır. Kent meydanları ise tele-ofisler ve telekomünikasyonlara sahip olan alanlardır.

Bu proje kapsamında kullanılan sürdürülebilir tasarım çözümlerinden biri olarak ; yeni raylı sistemler ve bisikletler ve yayalar için daha fazla mekan sağlamak, ulaşım sistemlerindeki sürdürülebilirliği arttırmaktadır. Sürdürülebilir kent tasarımı kentsel strüktürün entegrasyonuna ve toplu ulaşım sistemine odaklanmıştır. Bu işi ile evi arası gidip gelen kişiler için yeni hafif raylı sistemler anlamında gelmektedir. Mevcut olan yolların raylı sisteme çevirilmesi ve yeni tüneller ve köprülerinde bisiklet trafiği için kurgulanabilir. Buradaki planlamadaki odak nokta araç trafiğinin yaya ve bisiklet ve toplu ulaşımına çevirilmesidir.

Perugia – İtalya: Perugia kenti İtalya'nın merkezinde konumlanmış eski bir yerleşimdir. Perugia'nın tarihi merkezine yakın bölgesinde "Car-free city" (otomobilsiz kent) uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamada tarihi merkezin neredeyse tamamı yayalaştırılmıştır. Yayalaştırılan bu bölgede toplu taşıma ile yaya metrosu olarak tanımlanan asansörler ve yürüyen merdivenler yaya hareketini desteklemektedir. Otomobilsiz Kent Modeli'nin uygulama aşamasında ilk olarak 1200 yaya ile anket yapılmış ve bu anketlerin sonucunda kabul edilebilir yürüme mesafeleri hakkında bilgi edinilmiştir. Nüfus, ulaşım, çevre, toplu taşıma, otomobil kullanımı ve otoparklar ile ilgili veriler toplanarak

değerlendirilmiş ve alan kullanımları ile çevre ilişkileri irdelenmiştir. Bu teorik modelin kente adaptasyonu için dört aşamalı bir çalışma yapılmıştır. Birinci aşamada, otomobil kullanımına bağlı geliştirilmiş kent dışındaki alanlar, konut bölgeleri irdelenmiştir. Bu alanlar modelin uygulanması için uygun bulunmamış ve eski kimliği ile devam etmesine karar verilmiştir. Modelin yoğun kentsel alanlara uygulanması önceliklidir. İkinci aşamada, kentin yoğun bölümlerindeki yakınlık üniteleri (proximity units), temel hizmetlere ulaşım bağlamında belirlenmiştir. Bu alanlarda toplu taşıma ağını geliştirmek hedeflenmiştir. Üçüncü aşamada, belirlenen yakınlık üniteleri arasındaki otomobil kullanımı belirlenmiştir. Kabul edilebilir yürüme mesafeleri bu belirlemede önemlidir. Dördüncü aşamada, toplu taşıma hatları ile araba yolları haritaya detaylı olarak işlenmiş ve her sokak için alternatif modeller geliştirilmiştir. Tüm bu çalışmalarda ana amaç, otomobil kullanımını mümkün olduğunca azaltmak, toplu taşıma kullanımını arttırmak ve hiç kimseyi kabul edilebilir sınırların dışında yürümeye mecbur etmemektir¹⁵⁷

Tüm bu çalışmalar kapsamında, otomobil kullanımının önemli oranda nasıl azaltılabileceği üzerinde tartışılmıştır. Bununla ilgili olarak yapılan ilk çalışma toplam kaç aracın çevreye zarar vermeden dolaşıma katılabileceğinin saptanmasıdır. Bilgisayar programları yardımıyla belli bölgeler için taşıma kapasiteleri belirlenmiş ve böylelikle her tür ulaşım seçeneği için çevre etkin ulaşımın sınırları ortaya çıkmıştır. Yeni modelin halkta yaratacağı psikolojik ve sosyal etkiler de dikkate alınmıştır. Sadece otomobille ulaşım sağlayan yolculara alternatif ulaşım seçeneklerinin götürülmesini sağlamak, kamusal alanları, özellikle yaya kullanımlı ve toplu taşıma ile ilgili alanları, tekrar düzenlemek uygulamadaki diğer adımlardır. Kaldırımları genişletmek ve önemli merkezi alanların hemen dışında yayalaştırılmış alanlar tasarlayarak karmaşayı çözmek hedeflenmiştir. Filtirasyon sistemi ile belli yollara veya alanlara araç girişini ücretlendirmek diğer bir yaklaşımdır. Alternatif karma ulaşım sisteminde ulaşım dengesi ile çevresel ve ekonomik dengeleri yakalamak gerekmektedir. Ulaşım konusundaki denge, ancak, otomobil kullanımının yerine toplu taşımayı tercih eden yolculara verimli hizmetin götürülmesi ile sağlanabilir. Çevresel denge ise yeni sistemin toplam kirlilik düzeyinin kabul edilebilir sınırların altında olmasıyla gerçekleşebilir. Otomobilsiz Kent Modeli çevresel eşikler açısından değerlendirildiğinde; hava kirliliği ve görsel kirlilik, trafik karmaşası, trafik kazaları, güvensiz yollar, gürültü kirliliği, ozon tabakasına etki ve yenilenemez enerji kaynaklarının kullanımı konularında olumlu etkiler sağlamaktadır. Ayrıca otoparklar ve yollar için ayrılan alanların kamusal kullanıma dönüştürülmesi uygulamanın diğer bir olumlu yanıdır. Model psikolojik eşikler açısından değerlendirildiğinde, bazı insanlar için araç kullanımını sınırlamak yemek yemeyi sınırlamak gibi

¹⁵⁷ **Ciuffini, F.M. (1996)** Transportation and Public spaces: The Connective Tissue of the Sustainable city (Perugia, Italy), in *Our Cities, Our Future: Policies and Action Plans for Health and Sustainable Development*, Special Edition for Habitat II, 2, p.227-236, Eds.Price,C. and Tsouros,A., WHO Healthy Cities Project Office, Copenhagen

hayati öneme sahiptir ve bu yeni yaşam tarzına uyumu kolaylaştırmak için klüpler kurulmuştur. Bu klüpler otomobilsiz ulaşımın en iyi ulaşım seçeneği olduğu ve otomobil sayısının azaltılması gerektiği konularında bu insanları bilgilendirmektedir. Daha önce de bahsedildiği üzere yeni ulaşım modelinin kente adaptasyonu çok önemlidir. Yeni teknolojilerin yapım ve yönetim süreçlerindeki etkilerini değerlendirmek, ulaşım sistemlerinin yönlendirdiği yeni pazarlar yaratmak bu adaptasyon sürecinde önem kazanmıştır. Farklı ulaşım seçeneklerinin, farklı kullanıcılar, farklı iklimler, farklı ekonomik ortamlar açısından her kent için değerlendirilip, zayıf ve güçlü yanlarının saptanması gerekmektedir. Alternatif sistemin, her tür kullanıcı için, çevresel sınırlar içinde ve en kısa sürede (otomobille ulaşılan süreye eşit veya kısa) ulaşımı sağlaması tercih sebebi olacaktır. Bu uygulama ile kamusal mekanlar yeni bir kimlik kazanmış ve insanlar tarafından yapılan ikinci doğa (second nature) olarak tanımlanmıştır¹⁵⁸

3.9 Kültür ve Turizm

Culture & Tourism Management¹⁵⁹

Son elli yılda dünyada en önemli gelişimlerden biri de turizmdeki büyümedir. Her yıl dünya nüfusunun büyük bir bölümü ulusal ya da uluslararası turistik bir aktivitede almaktadır. Dünya Turizm organizasyonu-the World Tourism Organisation¹⁶⁰, na göre turizm dünyanın en çok büyüyen endüstrilerinden biridir.

Kitle turizminin yarattığı çevre sorunları, dünyada turizm gelişimi üzerine yeni arayışları ve yaklaşımları gündeme getirmiştir. Turizm, doğal ve yapılaşmış çevre ile olan sıkı ilişkisi nedeniyle, kalkınma ve çevre uyumunun gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ekonomik kalkınmada maksimizasyonun devamlı hale getirilmesinde, kaynakların korunup geliştirilmesi ve buna bağlı olarak sürdürülebilirliğin sağlanması temel oluşturur. Ekonomiye önemli ölçüde katkı sağlayan turizm sektöründe de '**Sürdürülebilir Turizm**' kavramı hızla önem kazanmakta ve aşağıdaki hedefleri kapsamaktadır. (Inskeep, 1991; Var, 1991; Gezici, 1998)¹⁶¹

- Çevre ve ekonomi ile turizmi gittikçe artan bir öneme birbirlerinin parçası olarak geliştirmek

¹⁵⁸ Ciuffini, F.M. (1996) Transportation and Public spaces: The Connective Tissue of the Sustainable city (Perugia, İtalya), in Our Cities, Our Future: Policies and Action Plans for Health and Sustainable Development, Special Edition for Habitat II, 2, p.227-236, Eds.Price,C. and Tsouros,A.,, WHO Healthy Cities Project Office, Copenhagen

¹⁵⁹ **Anahtar Kelimeler:** Forecasting tourism and culture, culture & tourism & scenario & backcasting methodology & backcasting approach, & forecasting

¹⁶⁰ www.world-tourism.org

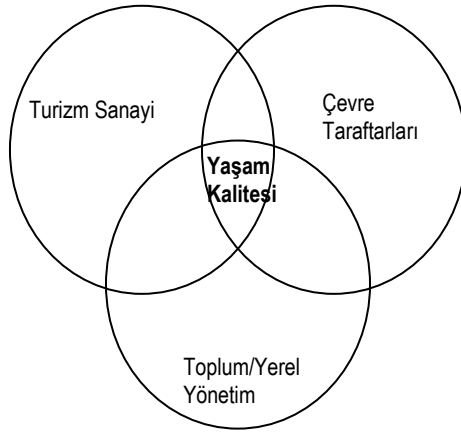
¹⁶¹ **Inskeep, E.,**(1991), tourism Planning-An Integrated and Sustainable Development Approach, VNR Tourism and commercial Recreation series, New York.

Var, T., (1991), Sustainable tourism Development, ANNALS OF Tourism Research, Vol.18.

Ana kaynak: **Gezici, F.,** (1998), SÜRDÜRÜLEBİLİR Bölgesel kalkınma Amacında turizm eylemlerini Etkisi: Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı bir Araştırma , Doktora Tez, İTÜ.

- Çevre kalitesini sürdürmek,
- Yerel halkın yaşam kalitesini iyileştirmek,
- Turistler için yüksek kalitede standartlar sağlamak,
- turizmi diğer sektörlerle entegre etmek,
- kalkınmada eşitliği sağlamak,
- gelecek nesiller için çevrenin korunmasını garanti altına almak,

Cater ve Goodal¹⁶² turizm gelişimi ile çevre ve toplumsal gelişme arasında döngüsel ve birikimli bir ilişki olduğunu öne sürer. Hancock ise ¹⁶³ sürdürülebilir kalkınma için geliştirdiği kavramsal modelde, iyi bir yaşam çevresi sağlamaya yönelik bileşenleri şekilde görüldüğü gibi açıklar.

Şekil 2. İyi bir yaşam çevresi sağlamaya yönelik bileşenler¹⁶⁴

“Sürdürülebilir turizm gelişme strateji” nin uygulanmasında en etkin düzeyin **yerel düzey** olduğu öne sürülmektedir. Inskeep(1991)’e göre, turizm politikasının belirlenmesinde devlet öncü rolünde olmalıdır. Ancak turizm için bütüncül bir politikanın tek bir otorite tarafından geliştirilmesi ve uygulanmasında önemli güçlükler vardır. Bu noktada, ülke ve yerel ölçek arasındaki bölgesel otoritenin önemi ortaya çıkmaktadır. Ticari Turizm hizmetleri, doğal ve kültürel kaynak koruma kuruluşları, hükümete ait turizm geliştiricileri, Kamu kullanımı ve hizmet sağlayıcıları, yerel halkı da içeren tüm bu aktörler, özel ve çoğunlukla birbiri ile çelişen stratejik hedefler dizisine sahiptir.

¹⁶² **Cater, e., Goodall, B.,**(1992), Must Tourism Destroy its Resouce Base?.,Mannion, A. M & Bowlby,S.R.(eds), Environmental Issues in 1990s, John Wiley&Sons, pp:309-323.

¹⁶³ **Hancock,T.,**(1996) , Planning and Creating healthy and Sustainable cities: The challenge for the 21st. century, Our Cities, Our Future, OECD, WHO, Madrid, pp.65-88.

¹⁶⁴ **Hancock,T.,**(1996) ,A.g.e

Bunlardan birinin, diğerlerinden bağımsız olarak kaynakların sürdürülebilirliği politikasını uygulayabilmesi gerçekçi değildir. (Ashworth, 1994)¹⁶⁵

Sürdürülebilir turizm bağlamında **yerel yönetimlerin** ele aldığı en önemli konulardan biri de **kültür turizmi** ve turizmle ilgili **gelecek tahminleri yaparak stratejik planlama kararları** almaktır. Sürdürülebilir turizm insanın etkileşim içinde bulunduğu yada bulunmadığı çevrenin bozulmadan korunup, ekolojik süreçlerin biyolojik çeşitliliğin ve yaşamın devamlılığını sağlayan sistemlerin idame ettirildiği ve aynı zamanda tüm kaynakların ziyaret edilen bölgedeki turistlerin ve insanların ekonomik sosyal ve estetik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gelecek nesillerinde aynı ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde yönetildiği bir kalkınma şeklidir(Çakılcıoğlu, 2002).¹⁶⁶ Kültür turizmi ise, insanların birbirlerinin yaşam ve düşünce tarzlarını bütün yönleriyle öğrendikleri seyahatleri kapsamaktadır. Böylece turizm, kültürel ilişkileri, uluslararası işbirliğini teşvik eden önemli bir araç olmaktadır. Aynı zamanda bir ülkedeki kültürel faktörlerin gelişiminde ziyaretçileri cezbeden kaynakların geliştirilmesinde ve ülkenin olumlu bir imajının yaratılmasında kullanılmaktadır.(Aytuğ,1990)¹⁶⁷

Turizm olayını çevreye, topluma, tarihsel doğal ve kültürel varlıklara zarar vermeden bölge ekonomisi ve toplumsal yaşantıya sürekli katkıda bulunacak biçimde geliştirme temelinde sürdürülebilir turizmin amaçlarını genel olarak şu başlıklar altında toplamak mümkündür;

- Tarihsel, doğal, kültürel varlıklar ve çevreyi koruyarak turizme kazandırılması
- Turizmin çeşitlendirilmesi (Dağ, Deniz, Kültür Turizmi... vb)
- Turizm gelirlerinin artırılması
- Ulusal ve uluslar arası organizasyonlara ev sahipliği yapılması
- Ulaşım olanaklarının çeşitlendirilerek,kalite artırımına gidilmesi
- Alt yapı ve hizmet sorunlarının çözülmesi
- Turizm sektöründeki işgücünün nitelik ve niceliğinin artırılması
- Turizm sektöründeki yatırım olanaklarının genişletilmesi
- Turizm amaçlı turizm ve pazarlama etkinliklerinin artırılması(Çakılcıoğlu,2002)

¹⁶⁵ Ashworth,G., (1994), tourim Policy and Planning for Urban Quality, 30th RSA European Congress, İstanbul.

¹⁶⁶ Çakılcıoğlu, M. (2002) "Sürdürülebilir Turizm" 10. Ulusal Bölge Planlama Bilimi Kongresi, http://www.kentli.org/makale/meh_sur.htm,

¹⁶⁷ Aytuğ,A., (1990) .Makro ve Mikro Ölçekte Turizm Planlaması,Yıldız Üniversitesi Yayını, No:90.022, İstanbul

Bu amaçlar çerçevesinde sürdürülebilir turizmin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ise bazı ilkeleri gerekli kılmaktadır. Bu ilkeler ise genel olarak;

- Turistik düzenlemelerin arza göre yapılması
- 12 ay turizm
- Toplu taşıma
- Toplumsal katılım
- Temiz enerji kullanımı
- Mevcut yapı stoğunun kullanımı
- Toplumsal ve kültürel kimliğin korunması
- Yatırımların;esnek,geleşmeye açık ve uzun vadeli olması
- Eylem durumunda dinlenmedir(Çakılcıoğlu,2002).

Son yıllarda turist akışını Uzak doğu ülkelerine ya da kuzey Afrika ülkelerine kaydıran özellikle Avrupa lkeleri ve ingiltere de yerel yönetimler diğer kurumlara da ortak çalışarak önemli çalışmalar yapmaktadırlar. Bu çalışmaların çoğunda ise Senaryoları oluşturulduğu yöntemler kullanılmaktadır. **İskoçya 2015 projesi** ¹⁶⁸ iyi bir örnek olarak verilebilir.

Bu projede:

- Birçok kuruluş İskoçya turizmini bir numaralı endüstri haline getirmek için projede yer almıştır.
- Bu katılımcılardan kimlerin nasıl rol alacağı düşünülmüş ve bu sorular çerçevesinde İskoçya turizminde;
 - Yerel Düzeyde
 - İskoçyalılar Düzeyinde
 - Britanya Düzeyinde
 - Avrupa Düzeyinde

organizasyonların işbirliği ile kurgulanabileceği saptanmıştır.

¹⁶⁸ **Yeoman, I**, What do you want Scottish Tourism to look like in 2015, Quarterly economic commentary, economic perspective, www.scotexchange.net/2015

Özellikle yerel otoriteler bu projede önemli bir yere sahiptir. "Visit Scotland's Network Offices" adı verilen proje için harcanacak ödenek konusunda kaynak teşkil etmektedirler. Turizm odaklı potansiyel alanlarda etkisi olan yollar, planlama, turizm sinyalizasyonu, sağlık ve güvenlik lisansları konusunda yerel otoritelerin sorumlulukları bulunmaktadır. Ayrıca kamuya ait müzeler, galeriler, tiyatrolar, parklar ve spor alanları ile konferans hizmetlerini kontrol ederler. İskoçya'nın yerel otoriteleri "İskoç Yerel Otoriteler Toplantısı" ("Convention of Scottish Local Authorities"(COSLA))¹⁶⁹ ile ulusal düzeyde tekrar organize edilmiştir. Bu toplantıdaki amaç yerel demokrasi prensiplerinin İskoçların yararları için geliştirmektir. 1990 yılında COSLA İskoç Tavsiye Grubu'nu (Scottish Advisory Group) oluşturmuş ve İskoçyada'ki yerel otoriteler, teşvikleri ve politik gelişmeleri çevresel veriler anlamında desteklemişlerdir.

Türkiyede de sürdürülebilir turizmin uygulanması kapsamında turizm konusunda yerel yönetimlerin rolü ve yapılabileceklerle ilişkin öneriler tartışılmaya çalışılmıştır. Türkiye'nin bir açık hava müzesi ve doğal güzellikler olma avantajı bu güne kadar gerektiği gibi kullanılamamıştır. Türkiye'nin sahip olduğu alternatif turizm potansiyelini kullanması turizm yatırımlarını bölgelere yaymak için gerekli teşvik ve altyapı imkanlarını tamamlaması gerekmektedir. Ulusal düzeyde planlı ve sürdürülebilir turizmi geliştirmek amacıyla stratejiler belirlenmeli, politikalar ve devamlı ilkeler oluşturulmalıdır

Turizm bölgelerinde, yerel yönetimlerin her kesim ile işbirliği içinde olması gerekmektedir. Sürdürülebilir turizm de ancak yerel halkın turizme katılımıyla başarıya ulaşabilir burada ancak yerel yönetimler organize edebilir.(Beyhan, 2004)¹⁷⁰

3.10 Afet Ve Risk Yönetimi

Disaster & Risk Management, Emergency Management¹⁷¹

Dünyada birçok bölge coğrafi ve jeolojik yapısı nedeniyle tarih boyunca can ve mal kaybına yol açan büyük afetler uğramıştır ve halen birçok bölgenin afet tehlikesi içerisinde olduğu düşünülmektedir. **Doğal afetlerin** yanısıra **savaşlar** (İran savaşı, Körfez savaşı gibi), **terör hareketleri** (11 Eylül-Newyork, İstanbuldaki bombalama olayları gibi) gibi beklenmeyen olaylar büyük şok ve karmaşa yaratmaktadır. Özellikle büyük kentlerin ekonomik yapısını ve yaşanabilirliğini olumsuz etkilemektedir.

¹⁶⁹ http://www.swed.org.uk/swed/servlet/Entry?action=page&ds=wwite&resource=Uswed_id:prorg0088

¹⁷⁰ **Beyhan, G.**, (2004). Kültürel Süreklilik ve Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Kavramsal Modeli, *Doktora Tezi*, İTÜ.

¹⁷¹ **Anahtar kelimeler:** Disaster & risk management & scenario & backcasting methodology & backcasting approach, & forecasting

Böylece Yerel yönetimlerin artan sorumlulukları içinde afet ve risk yönetimi stratejik planlama kararlarında en ön sırada yer almaktadır.

Tüm dünyada kentlerin afet ve risk yönetiminde başarılı olması

- Afet öncesi planlama ve hazırlık
- Afet Yönetimi ve Planlama

İle ilgili kritik yönetsel kararların yerel yönetim, merkezi idare ve sivil toplum örgütleri ile işbirliğinin kurularak verimesine dayanmaktadır.

Depremde ya da doğal bir afette zararlara yol açabilecek kentsel etken ve öğelerin belirlenmesi, zengin bir araştırma, politika ve teknik uygulama alanıdır. Ancak, kentsel risk analizi ve stratejik planlamalar dünyada veürkiye de erişmiş olduğug teorik düzey ve pratiklerle , henüz yeterince tam olarak yapılmamaktadır. Afet öncesi planlama ve hazırlık çalışmalarında Kentin özellikle depreme hazırlanmasında, özellikle kentin bütününe ilişkin analizlerin yapılması gerekir. Kentte mevcut sistem ve birimlerin mekansal ve fiziki dağılımlarında kaynaklanan özellikleri belirlemek ve **kentsel kusurları** tanımlayarak taşıdığı riskleri ortaya koymak zorundadır (Balamir,2002) bu analizler:¹⁷²

- Makroform analizleri
- Kentsel doku analizleri
- Kullanım analizleri
- Tehlikeli birim ve kullanımlar analizi
- Alt yapı sistemleri risk analizleri
- Yapı stoku risk analizleri
- Özel yapılar ve kentsel çevreler analizleri
- açık alan varlığı analizi
- kentsel yönetim yetersizlikleri
- kentsel gelişmeler analizi
- afet koşullarında kentsel sistemler performans analizi gibi . Bu analizler plancıların kentsel riskleri belirlemek için kullandığı bir kılavuzdur. Bu analizlerden risk yönetimi çalışmalarına geçilir.

¹⁷² bakınız ana kaynak: **Balamir, M.** (2002) Kentsel Risk Yönetimi: Depremlere Karşı Güvenli Kent Tasarımı için Yöntem ve Araçlar, Doğal Afetler: Güvenlik için Tasarım, der: Emine Komut, Mimarlar Odası, Ankara.

'Risk Yönetimi' ise 'afet yönetimi' değildir. Birincisi tehlikeleri, ikincisi kayıpları azaltma, ya da giderme uğraşdır. Deprem tehlikesi ile ilgili olarak risk yönetimi konusunda öne sürülmesi gereken iki temel önerme vardır:

- **Deprem riskleri** yönetiminin en doğru ölçeği yerleşme ölçeğidir.
- **Kentsel risk yönetiminin** en meşru bağlamı ise kent planlamasıdır.

Afet yönetim süreci ise

- Kurtarma ve ilk yardım
- İyileştirme
- Yeniden inşa
- Risk azaltma
- Afete karşı hazırlıklı olma

aşamalarından oluşur. Afet Yönetiminin kurgulanmasında, her ülkenin kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerekir. Bu anlamda farklı ülke örnekleri bulunmaktadır(Şengezer, 2002) ¹⁷³. Japonya da afet önleme ve yönetimi sistemi merkezi yönetim, yerel yönetim ve kamu kuruluşları ortaklığı ile yürümektedir. Bu üçlü sistem çeşitli kanunlarla düzenlenmiştir. Temel afet Kanununa göre ulusal ölçekten, en küçük yerel ölçeğe kadar kademeli olarak oluşturulmuş Afet Önleme Konseyleri bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin önemli roller aldığı bu konseylerin temel görevi (Şengezer&Kansu 2002)¹⁷⁴ kendi yetki alanları içerisindeki **temel afet önleme planlarının** hazırlanmasıdır. İl ve **yerel afet önleme planları** ise genel afet önleme temel planına dayanarak hazırlanmaktadır. ¹⁷⁵

İstanbul'da da deprem gerçeği dikkate alınarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile; Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi işbirliği ile hazırlanan Deprem Master Planı, **dünyada bu kapsamda hazırlanan ilk ve tek çalışma olduğu için** burada özetle tanıtılacaktır. Deprem Master Planı şu aşamaları kapsamaktadır.

- İstanbul'daki deprem gerçeği dikkate alınarak, İstanbul'un depreme karşı güvenli hale getirilmesi için gerek *mevcut yapı stokunun gerekse tüm kentsel, kamusal mekanların ve altyapı tesislerinin bu kapsamda değerlendirilmesi*;

¹⁷³ Şengezer, B., (2002) Japonya ve ABD 'de Afet Yönetimi, kentlerin Depreme Karşı Hazırlanması ., Kentlerin Depreme Hazırlanması ve İstanbul Gerçeği, Mimarlar Odası Yayını, İstanbul

¹⁷⁴ Şengezer, B., Kansu, H. (2002)., Kapsamlı Afet yönetimi , YTÜ Yayını

¹⁷⁵ Daha Detaylı Bilgi için kaynaklar

Toshio, Y. (1997) " Earthquake Preparations in Japan"., <http://lib1.nippon-foundation.or.jp>
Japan National Land Agency; "Disaster Countermeasures basic Act", <http://www.adrc.or.jp/nations>.

- İstanbul ile ilgili *kısa, orta ve uzun vadede alınacak tüm tedbir, karar ve uygulamaların belirlenmesi;*
- İstanbul'un yeniden yapılandırılmasında öncelikli stratejilerin geliştirilmesi ve gerektiğinde seçilecek pilot alanlarda yapılacak uygulamalar yanında tüm tarafların *hukuki, teknik, mali, sosyal ve idari açılardan* görev alanlarının ve icra programlarının geliştirilmesi.

Bu amaçlara dönük olarak; mevcut durumun tespiti yanında teknik çalışmaların, İdari çalışmaların, hukuki altyapının, sosyal faaliyetlerin, mali kaynakların, eğitim çalışmalarının, risk yönetimi ve afet yönetiminin temel ilke ve esaslarının belirlenmesi hedefleniyor.

Master Plan'ın, İstanbul'da olası bir deprem tehlikesine karşı mevcut yapıların deprem güvenliklerinin incelenmesi ve yeterli güvenliğe sahip olmayan yapılar için teknik, hukuki,- sosyal ve mali açılardan uygunluk arzeden gerekli güçlendirme ilkelerinin belirlenmesi yanında diğer teknik, sosyal, idari, hukuki ve mali önlemlerin belirlenmesini de içeriyor. Master Plan bu amaçlara ulaşılması için yapılması gerekli işlemleri ve çalışmaları da tanımlıyor.

İstanbul'da deprem güvenliğinin artırılması amacıyla yapılacak girişimlerin geniş vizyona sahip, çok yönlü, çok disiplinli çalışmalar olması gerekiyor.

Deprem Master Planı'nın uygulamasının başarılı olabilmesi için, üzerinde en çok durulan konu, halkın katılımının sağlanması ve bu çalışmayı sahiplenmesi... Halkın gönüllü katılımı ve kanuni alt yapının oluşturulması, uygulamanın başarılı olmasında en önemli ve vazgeçilmez iki temel unsur... Bu nedenle, Master Plan; merkezi yönetim, belediyeler, meslek örgütleri, STK'lar, kurumlar, vatandaş vs. Arasında sorumlulukları, kararları ve yöntemleri belirleyen sosyal bir kontrat olarak değerlendiriliyor.

Diğer büyük dünya kentleri için yapılan çalışmalar ve afet ve risk yönetim yöntemleri için aşağıda verilen yayınlar önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Bölüm 4. ÖRNEK KENT VE BELEDİYELERİN PROJELERİ

Bu bölümde , Dünyada stratejik planlamaları yapılmış ve başarılı olmuş kentlere örnek olarak **Bilbao, Dublin, Lyon and Vancouver,Toronto** kentleri incelenecektir. Yapılan kent çalışmaları, stratejik planlamada en önemli noktalardan biri olan bütüncül bir yaklaşımla ele alınmış ve 21. yüzyıl kriterlerine erişebilen, sürdürülebilir barınma koşulları geliştirebilecek veriler elde edilmiştir .Bu kentlerin belediyeleri üç önemli noktaya önem verilmiştir.

- **Liderlik,**
- **Tüm aktörlerin işbirliği ,**
- **Kenti Bütüncül bir yaklaşımla ele almak.**

Bu genel hedeflerle ele alınan kentler daha dtaylı olarak kavramsal çerçeve kapsamında irdelenecektir.

4.1 İrlanda'nın çevresinin korunması ve geliştirilmesi

'Dublin 2020 Vision' Projesi

Dublin, başarılı bir büyüme perioduna sahip bir kenttir. Bu gelişmenin devamı ve sürdürülebilirliği üzerinde ise geniş çaplı bir vizyon çalışması yapılmıştır. **2020 vizyonu** adı verilen bu çalışmada öncelikli olarak **ulaşım, turizm ve diğer altyapı sistemleri** konuları üzerinde durulmuştur.

Dublin için yeni bir vizyon oluşturma çalışmalarında bulunan grup, birbirleri ile kesişen ilgi alanlarından; iş geliştirme acentalarından ve danışman gruplarından oluşturulmuştur. Bu grup çalışmaları sırasında Dublin'i bilgi kenti '*knowledge city*' yapmak için uluslararası rekabet anlamında anahtar konular ve politik ölçümler tanımlamışlardır. Çalışmanın amaçları bir Avrupa başkentinin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde **politik ve yönetsel liderlik strüktürü** için düzenlenmiştir.

Dublin 2020'nin yüksek kaliteye sahip olan bir "**bilgi kenti**" olarak tanımlanması yapılan çalışmaların temel söylemidir. Dublin 2020 vizyonunun 5 ana fikri ise: "" (2007)-1.¹⁷⁶

- büyük bir Avrupa kenti:
- bilgi kenti
- çalışan bir kent
- yüksek rekabetçi bir kent

¹⁷⁶"...." (2007)-1. The newsletter of the Environmental Protection Agency, 2020 Vision: Protecting and Improving Ireland's Environment , <http://www.epa.ie/downloads/pubs/other/corporate/> ,09.2007

- iyi yönetilen bir kent

Şekil 3. 'Dublin 2020 Vision' Projesi tanıtımı

Dublin kendine has kültürel kimlik ve karakteri ile tanınan bir kenttir. Bu ayırıcı özelliği İrlandalı , Avrupalı ve farklı alt kültürlerin birleştirmesinden ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu özelliği ile de birçok ziyaretçiye sahip bir kenttir. Turizm altyapısı iyi gelişmiştir. Ayrıca Dublinde ikamet edenler de turistler kadar kentsel alanlarda vakit geçirmeyi severler.

Avrupa kenti :Bütün özelliklerinin yanısıra Dublin'in daha iyi bir Avrupa kenti olması için yapılması gerekenler ise şöyle sıralanmaktadır:

- kültürel ve tarihi kimliğe dayalı festivaller düzenlemek,
- yayalaştırmayı ve kent mekanlarını arttırmak ,
- alan temelli gelişim gerçekleştirmek,
- bütün yeni gelişimlerde temiz ve yeşil konseptini göz önüne almak,
- güvenlik konseptini bütün ölçümlerde kullanmak,

- etnik farklılığı pozitif olarak vurgulamak,

Bilgi kenti: Bilgi kenti olma konsepti ise yüksek kalitede özelliklere sahip olmak, ve oluşturmak anlamına gelmektedir. Dublin 2020 projesi için yapılması gereken reformlar şöyle sıralanmaktadır: (“...” (2007)-2)¹⁷⁷

- bilgi kümeleri temeline dayanan yeni endüstriler oluşturmak,
- gelişmiş network iletişimlerine düşük maliyetli erişimi sağlamak,
- yeni iş sahaları için üniversiteleri ve üçüncü seviyedeki kolejleri mükemmel hale getirmek
- yetenekleri geliştirmek için yatırımlara devam etmek
- Dublin’i bilgi turizminin merkezi haline getirmek.

Çalışan bir kent :Dublin 2020 nin modern, dinamik ve çalışan bir kent olması için

- hızlı ray sistemi kurulması
- çevresel projelere destek verilmesi
- kentteki konut yoğunluğunun artırılması

olarak sıralanmaktadır.

Yüksek rekabetçi bir kent : Dublin’in uluslararası platformdaki rekabetçiliği kendi pozitif mali sistemi ve özelliklerine dayanmaktadır. Bununla birlikte bu özellikler iş ve yarışma yanlısı bir ortam yaratılmasına neden olmaktadır. Bu proje kapsamında ise yüksek rekabetçi bir kent olabilmesi için yapılması gerekenler ise şöyle sıralanmaktadır.

- Eğitim, sağlık hizmetlerindeki önemi arttırmak
- Dublin’i başarının uluslararası merkezi olarak tanıtmak,
- Pozitif iş çevresi yaratmak

İyi yönetilen bir kent: Dublin 2020 projesi güçlü kentsel yönetim sistemine sahiptir. Bölgesel metropolitan ve eyalet merkezli yerel servis strüktürüne sahiptir. Bu kapsam dahilinde projede iyi yönetilen bir kent olma özelliğine sahip olabilmesi için yapılması gerekenler ise şöyle sıralanmaktadır:

- Yüksek Dublin Alanı (GDAA) geliştirmek

¹⁷⁷ “...” (2007)-2. Imagine Our vision for the future of the city, Dublin Chamber of Commerce, (www.dubchamber.ie/Uploads/2020%20Vision.pdf -)

- ulaşım yönetimine, arazi kullanımına ve planlamasına ve de dahili yatırım pazarlamasına duyarlı hale getirmek
- Yönetimi iyi yapabilecek bir kadro belirlemek
- Varolan yerel otoritelerin devamını sağlamak (“....” (2007)-2)¹⁷⁸

Bu temel fikirleri kısaca açıklamak gerekirse Dublin 2020 vizyonunda ele alınan belli başlı amaçlar şöyle sıralanabilir:

- Yaşam, çalışma ve eğlenme için uygun koşulları yaratacak belirgin kültürel kimliği ile bir Avrupa kenti yaratmak
- İnsanların kendi ülkelerini sevmelerini ve diğer kimlikleri , gelenekleri , bireysel ve toplumsal tarihleri kabul etmelerini sağlamak,
- Kollektif düşünme, konuşma, planlama ve kendi ülkelerinin uyumlu büyümesini sağlamaya çalışan çalışma grupları, hükümet ve kuruluşlar yaratmak,
- eğitim, tıp ve iş alanlarının birbiri ile ulaşılabilirliği olan bağlı ve ulaşılabilir bir kent yaratmak,
- araştırmayı destekleyen ve teşvik eden, yaratıcılık , hayal gücü ve yeni buluşları destekleyen bir kent oluşturmak,
- herkezin güvenli hissedeceği temiz, canlı, hareketli ve yeşil sokakları olan, toplumun bağlarını geliştirmeyi destekleyecek kentsel mekanlar yaratmak,
- bütün ihtiyaçları karşılayacak etkili bir ulaştırma sistemi kurgulamak, atıkların tekrar kullanıldığı ve dönüşümünün sağlandığı, enerji ve su sağlayan servislerin yüksek standartlara getirildiği bir kent kurmak, (“....” (2007)-1.¹⁷⁹

Çevresel koruma örgütü tarafından hazırlanan Dublin 2020 vizyonu, kurumun daha önce yapmış olduğu işlerden farklıdır. Bu çalışma kurumu dışsal çevre konularına odaklanmalarına ve çevresel problemlerin temel nedenlerini araştırmanın ötesine geçmelerine neden olmuştur. Daha sağlıklı bir toplum ve başarılı bir ekonomi için temel oluşturan çevre İrlanda'nın temel kaynağıdır ve korunmaya ve geliştirilmeye ihtiyacı vardır. Bu bağlamda, hazırlanacak strateji 2020'ye kadar uzun dönem

¹⁷⁸ “....” (2007)-2. Imagine Our vision for the future of the city, Dublin Chamber of Commerce, (www.dubchamber.ie/Uploads/2020%20Vision.pdf -)

¹⁷⁹ “....” (2007)-1. The newsletter of the Environmental Protection Agency, 2020 Vision: Protecting and Improving Ireland's Environment , <http://www.epa.ie/downloads/pubs/other/corporate/ ,09.2007>

vizyonu ve amaçları ile bu vizyonun gerçekleşmesi için yapılması gerekenleri içermektedir. 2020 vizyonuna İrlanda'daki çevresel korumayı yansıtan 6 çevresel amaç düzenlenmiştir

Su kaynaklarının, temiz havanın, toprak ve bio-çeşitliliğin korunması İrlandalı vatandaşlar için temel haklardır. Buna ek olarak, **entegrasyon, kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve iklimsel değişimin adapte edilmesi** için gerekli çalışmalar sürdürülebilir bir toplumun devamını sağlamak için gereklidir.

2020 vizyonu ; pozitif ve güçlü bir çevre yaratmak, çevresel yönetim odaklı olmak ve çevre için yapılması gerekenler üzerinde durmayı amaç edinmiş bilimsel bir bilinç oluşturmayı kapsamaktadır.

Çevresel düşünce stratejinin ve karar vermenin merkezidir, ulusal ve uluslararası seviyede uzun dönem çevresel amaçlar edinmek için çevresel politikayı etkilemek ise bir diğer amaç olarak belirlenmiştir.

4.2 Üçüncü bin yılda Lyon: '21. yy için 21 Öncelik" projesi

'Lyon Millenaire 3 – "21 priorities for the 21st century'

Lyon , Rhone-Alpes alanının başkenti olup, Fransa'nın güney batısında yer almaktadır. Lyon kent komitesi iki kent arasında yer alan yapısı 1969 da hazırlanmış mevzuat tarafından geliştirilmiş, 1.2 milyon insan ve 55 belediyeyi kapsayan bir alandır. Lyon kentsel alan ve ekonomik potansiyel olarak Fransa'nın ikinci kentidir.

1980' lerden bu yana Lyon'daki ekonomik değişim diğer Avrupa kentleri gibi aynı şekilde gerçekleşmiştir. Lyon ekonomisinin güçlü olması farklılıkları bünyesinde barındırmaktan kaynaklanmaktadır.

Millenaire 3 programı 1997'de Greater Lyon'un başkanı olan Raymond Barre tarafından geliştirilmiştir. Projenin amacı **geniş kapsamlı , entegre edilmiş bir gelişim programının hazırlanması ve sürdürülebilirlik anlayışı** çerçevesinde şehrin genişleyip birleştirilmesidir. ¹⁸⁰. Bu projenin en zorlu tarafı bu belediyelerin tek bir bütün olması için biraraya getirilmeye çalışılmasıdır. Millenaire 3 yaklaşımı, kentin şekillenmesinde bütün aktörlerin işbirliği içinde olma fikrini savunmaktadır.

¹⁸⁰ **Howard F. Didsbury, Jr., Howard F Didsbury** , *Thinking Creatively in Turbulent Times*,

<http://books.google.com.tr/books?id=-9Hm7kfp1RAC&printsec=frontcover&dq=Lyon+Millenaire+3+%E2%80%93+%E2%80%9C21+priorities+for+the+21st+century&source>

<http://books.google.com.tr/books?id=-9Hm7kfp1RAC&printsec=frontcover&dq=Lyon+Millenaire+3+%E2%80%93+%E2%80%9C21+priorities+for+the+21st+century&source>

Şekil 4.Lyon kenti hava fotoğrafı

Bu planlama için 5 stratejik politika tanımlanmaktadır. ¹⁸¹

1. Uluslararası, kültürel olarak yeniliklere açık bir kent

Kentte uluslararası duruş, tanıma, ve farklı kültürleri vurgulama önemli konulardır. Hedefler ise şöyle sıralanmıştır:

- bütünleyici bir metropol,
- Uluslararası konumda olan bir metropol,
- ulaşılabilir bir metropol,
- yaratıcı, eğlenceli bir metropol

2. Cazibeli, yaşanabilir bir kent

Yaşam kalitesi insanlar ve iş dünyası için en büyük kriterlerden birisidir. Lyon'da bu kriterler çevresel ilişki hareketi ile desteklenmektedir. Başarılı bir kültürel hayat ve eğlence aktiviteleri sembolik değerler olarak görülmektedir. Bu anlamda kent :

- bölgesel tutarlık planı ile kentsel alanda daha iyi organizasyonların hazırlanmasını sağlamalıdır,
- entegre edilmiş içten tutarlı 'multi level' taşıma sistemine sahip olmalıdır,
- kensel yenileme politikası: *eskiden yeni kent yapmak* olarak belirlenmelidir.
- "yüksek kaliteli çevre" sloganı ile planlanmış bir metropol kenti olmalıdır.

¹⁸¹ City Development Strategy in response to globalization in Lyon, France, Thematic Committee, 6 - 8 June 2001, <http://ww2.unhabitat.org/Istanbul+5/france.PDF>

3. Girişimci bir ruha sahip bir kent:

Otoriteler proje önerilerine ve yeni fikirlere açık olmalıdır. Aynı zamanda girişimci ruhu besleyecek ekonomik, sosyal ve toplumsal işbirliğini sağlamak, ile teknokent politikası (Teknokent için Hareket Planı) ve ekonomik politikalarla (Ekonomik Gelişim Planı) da önem vermeleri gerekmektedir. Aynı zamanda Lyon' un bilgi teknolojisi alanında , yaşam bilimleri , çevresel ve lojistik olarak güçlenmesi gerekmektedir. Bu da;

- Lyon'un var olan sistemle yeni ekonominin birleşmesi ile yeniden ekonomik politikasının güçlendirilmesi ,
- başarı alanlarının yaratılması,
- birlikte çalışma söylemine dayalı ekonomik teşvik politikaları yürütmek,
- toplumsal ekonomiyi desteklemek ve vurgulamak.

ile mümkündür.

4. Yaşamboyu öğrenmeye yardımcı bir kent

Proje kapsamında Yerel yönetimin; birlikte yaşam eğitimi, bilgi ve iletişim teknolojisinin uygunluğunun desteklenmesi, insan kaynakları kalitesinin artırılması, kültürel, çevresel ve diğer alanlarda eğitimin cesaretlendirilmesi konularında, çalışmalar yapması önerilmektedir. Bu çalışmalar aynı zamanda ;

- bireysel girişkenlik , profesyonellik, ve de öğrenme kapasitesi ,
- bilgi toplumuna katılma,
- eğitim ve öğrenim,
- farklı ama eşit yaşamayı öğrenmek ,

konularını kapsamaktadır.

5. Demokratik bir kent olmak

Yerel demokrasi toplumsal görüşlere daha çok önem vermelidir. Bu da yerel yönetimlerin :

- 'Toplumsal Demokrasi Sözleşmesi' tarafından ortaya konulmuş konut yapımı,
- son dönemde şehirler arası işbirliğini arttıracak ve kolaylaştıracak mevzuatların hazırlanması,
- şehirler arası gruplaşmanın diyaloğ ve proje işbirliğinin ortaya konulması,

- sürdürülebilir gelişme ile ilgili mevzuatlar tarafından sağlanan birleşik kent gelişiminde sivil toplum yer alması ile "Geliştirme Kurulunun" oluşturulması ,

konularında çalışma yapmaları gerektiği anlamında gelmektedir. Bütün bu politika kavramların daha detaylı olarak sayısı artırılmış ve 21 adet amaç belirlenmiştir. Bu nedenle projenin adı "**21. yy için 21 Öncelik**" (**21 Priorities for the 21 st Century**") olmuştur.

Tanımlanan bu stratejilerin yanında Lyon kentinin karşı karşıya kaldığı birkaç önemli nokta daha belirtilmiştir.

-sosyal uyumsuzlukların azaltılması ve şehrin tarihi kültürel kimliğinin bugünün gerçekleri ile uzlaştırmak,

-bilgi ve iletişim teknolojilerine ulaşımı sağlamak,

-diyaloğa ve işbirliğine açık, toplumsal harekete destek veren yerel hükümet yönetimi,

-Lyon Kentsel Komitesinin çevresel unsurlar ve piyasa koşulları ile ilişkili çevresel yönetim ve iş aktivitesi açısından Avrupa metropoline dönüşmesi,

kent için hazırlanan planda ele alınan temel hususlardır. Milenyum 3 ile birlikte Lyon Kent Komitesi bu yaklaşımları modernize ederek **birleşik kent stratejilerinin şekillendirilmesini** amaçlamıştır. Bununla birlikte bileşik kent stratejisi 1990 ların başında Lyon 2010 master planında amaçlar, kentin kendi ulusal ve uluslararası duruşunu belirlemesine yardımcı olan önemli projeler açıklanmıştır. Bu yaklaşım Kent Komitesi'nin bileşik kent aşamasında koordinatör ve de uzlaştırıcı rollerini güçlendirmektedir. Yatırımcılar arasındaki işbirliğine dayanarak Milenyum 3 üç hayati konudan bahsedilmektedir: **toplumsal mücadele, yatırımcılar arasındaki ağ ve projeler**.¹⁸² Toplumsal mücadele Milenyum 3 un en temel konusudur: ortak bir güven ortamının yaratılması ile yeni fikirler ve proje yapımı için katkıda bulunmak. Yatırımcılar arasındaki ağ ise; Lyon' un bütünleşmesi için gerekli olan ihtiyaçlarının karşılanması için çok önemli rol oynamaktadır. Bu yaklaşım yeni projelerin ortaya çıkmasına önderlik etmektedir. Bu bağlamda, Kent Komitesi kolaylaştırıcı birim olarak rol almaktadır.

¹⁸²Special Session Of The General Assembly For An Overall Review And Appraisal of The Implementation of The Habitat Agenda (Istanbul + 5), 6-8 June 2001, New York Draft Report of The Thematic Committee <http://ww2.unhabitat.org/Istanbul+5/Thematic-Committee-Report.pdf>

4.3 Metropol Bilbao-30 projesi Revitalisation Plan for Metropolitan Bilbao - Bilbao-Metropoli-30'

Bilbao kenti son 15 yılda çok hızlı bir değişime sahne olmuştur. 1980 krizinden sonra alanla ilgili olarak çalışmalara başlanmıştır. Amaç kenti, endüstri kenti özelliğinden çıkarıp hizmet sektörü ve yeniden canlandırılan kent olması için geliştirmektir. Bilbao İspanya'da ilk olarak kendi endüstriyellesmesini geliştirmiş ve yeni birçok iş olanakları açmış kent özelliğindedir. Kent çok fazla göç almış, ve yeni nüfus kendini nehrin iki yakasında geliştirmiş ve bu yeni kurgu bugün 'Gretaer Bilbao' olarak adlandırılmasına neden olmuştur. ¹⁸³ Bu yeni kurguya bağlı olarak ve kentin tekrar kurulması ihtiyacı ile 1998'de Basque Hükümeti ve Bizkaia Kent Kurulu “ **Metropolitan Bilbao'nun Yenilenmesi için Stratejik Planlama**” geliştirmiş, ve bu planlama 1992' de Bilbao Metropolü 30 ortaklığı ile gerçekleşmiştir. Kurulan ortaklığın amacı hem toplumsal hem de özel sektörlerle işbirliği yapan Bilbao'nun ilerlemesi için yeni projelerin gerçekleştirilmesidir. Bunlara ek olarak Bilbao'nun metropolitan alanının dönüştürülmesi için 1992'de toplumsal bir kuruluş olan Bilbao Ria 2000 projede önemli bir yere sahiptir. Bu kuruluşun amacı, gelişmemiş alanların yenilenmesi ve her zaman sosyal bağlılık ve sürdürülebilir gelişmeye önemle dikkat edecek yaklaşımları oluşturmaktır.

Yukarıda da bahsedildiği gibi Bilbao metropol alanı sıradışı bir yenileme yaşamış, çelik ve gemi binası geleneğinden, kültürel ve insanlar için bir turizm alanı haline gelmiştir. Bu plan Bilbao'nun açık, entegre olmuş , modern , yaratıcı, sosyal ve kültürel bir kente dönüşmesini ve 21.yy kültür kenti olmasını amaçlamaktadır.

Bu amaçlar ise şöyle sıranmaktadır:

- merkezi kentsel alan gelişiminin **düzenlenmesi**
- yatırım ve iş alanı için yeni olanakların **yaratılması**
- barier etkisinin **baskın olması**
- açık ve yeşil alanların **arttırılması**

Bilbao- Metropolü- 30 projesi için hazırlanan zaman çizelgesi ve gelişim planı ise şöyledir:

- 1989 'da ilk genel kentsel plan önerisi hazırlanmıştır
- 1992'de Bilbao Metr6polü – 30 projesi için “Bilbao' Nun Yeniden Canlandırılması İ7in Stratejik Plan” adı altında genel öneriler hazırlanmıştır.

¹⁸³ Bilbao Metr6polü-30 (1992) *Revitalization Plan for Bilbao*. Bilbao: Bilbao Metr6polü-30. (www.bm30.es)

- Son onaylama 1999'da Özel Refrom Planı (Special Reform Plan (PERI)) Mimar Cesar Peli tarafından tasarlanmıştır.

- Bugüne kadar ise iskele , yaya köprüsü Commercial Centre Ría 21 ve otel alanları inşaa edilmiştir.

184

Bu amaçların yanında hazırlanan **plan Bilbao'nun açık, entegre edilmiş, modern, yaratıcı, sosyal ve kültürel bir kente dönüştürülmesini** amaçlamaktadır. Ve bu amaç doğrultusunda sekiz kritik konu tanımlanmıştır.

1. İnsan kaynaklarında yatırım: modern, estetik ve yenilikçi eğitim sistemi , yeni ve rekabetçi üniversite, ve özel ve toplumsal girişimci insan kaynaklarının stratejik bakış açısı ile eğitim politikaları geliştirmek. aliteli iş alanı yaratmak ve liderlik vasfını kazandırmak için Metropolitan Bilbao yüksek seviyede uluslararası kaliteli bir eğitim sistemine ihtiyaç vardır. Eğitim sistemi 2 temele dayanır: Birincisi , sistem uluslararası kapasiteye sahip olmalı böylece dünya çapındaki merkezlerle yakın bağlantısı sağlanmış olacak ve yeni bilgi ve teknolojiye kısa sürede ulaşmayı sağlamalı. kincisi; yeni fikirlerin yaratılmasına olanak sağlayacak standartta olmalı. Metropolitan Bilbao iş organizasyonlarında yer alacak meslek sahibi olanlar için sıçrama olanağı tanımalı .E ğitim evrimsel bir aşamadır ve insanın hayatı boyunca öğrenimine devam edebilecek çalışmalara olanak tanımalı. Metropol bir yaşam için dinamik ve yaşam kaynağı oluşturmali. Güçlü eğitim altyapısı iş alanı ve toplum için değişen talepleri yansıtır. Böylece insanlar değişimleri önceden tahmin edebilir, yenilikçi yanıtlar bulabilir ve büyüyen rekabetçi yaşama hızlı adapte olabilir. ¹⁸⁵

2. Modern endüstriyel alanlarda servis metropolu: Olumlu bir çevre yaratmak için karma ekonomi, yeni piyasa koşulları oluşturmak ve endüstriyel çeşitlilik geliştirmek. Bilbao'nun hizmet endüstrilerinin kenti olarak yeniden doğuşu ile üçüncül sektörlerdeki doğuşu çakışmaktadır. Ağır endüstri birinci sınıf teknoloji ağ ve yeni dağıtım kanalları üzerinde kurulmuştur. Modern ve çeşitlendirilmiş iş organizasyonları Bilbao'nun gelişiminde önemli rol oynamaktadır.

3. Ulaşılabilirlik ve mobilite: içsel mobilite için sistem yaratmak ve Avrupanın geri kalanı ile otoyol ve raylı sistem aracılığı ile bağlantı kurmak . Bu alanda 3 önemli proje yapılmıştır: limanın genişletilmesi, yeni havaalanı terminalinin yaratılması, ve tramvayın yenilenmesidir.

a.Limanın genişletilmesi: Bilboa 'nun sadece endüstriyel alanda değil aynı zamanda lojistik alanda da rekabetçi olabilmesini sağlamıştır. Altyapılar ve yenilendi ve bazı eski liman sistemleri tamir edildi.

¹⁸⁴ Gentzane López, The Guggenheim Effect: Positive Transformations For The City Of Bilbao?

¹⁸⁵ Bilbao 2010. Reflections on strategy., <http://bilbao.bm30.es/plan/Bilbao2010-StrategicReflection.pdf>

Bu büyüme belirli aşamalarda yapıldı , ilk olanı 1998 yılında başlatıldı ve diğer aşamalarda 2006 da bitmiştir.

b. Yeni Metropolitan Bilbao' nun tanımlanmış özelliği kalite ve hizmettir. Sir Norman Foster, Cesar Pelli and Santiago Calatrava gibi saygın mimarlar kentin imajını değiştirmişlerdir. Ve Avrupa'da turizmin, ticaretin ve kültürün merkezi olarak yeni bir üne kavuşmasını sağlamışlardır. Yenilemenin ilk aşaması , 1998 yılında Guggenheim Müzesi'nin açılması ile başlamıştır. Bu olayın yaratılması ile alan tekrar modellenmiştir. Birçok alan geniş kentsel canlandırma altında, kentin belkemiği olan nehrin kenarı boyunca birçok yeni alışveriş merkezi , kamu binaları, modern konut kompleksleri ve yeşil alanlar yenilenmiştir. Bu yenileme aşamasında kentin ulaşım ağında gerçekleştirilmiş. Mobilite ve ulaşım daha hızlı ve daha kolay olacak şekilde kurgulanmış, Santiago Calatrava tarafından tasarlanmış, yılda 4 milyon yolcu kapasitesi olan Paloma terminalindeki yeni Sondiko havaalanı açılmıştır.¹⁸⁶

c. Tramvayın yenilenmesi: Tramvay ilk olarak 2002 yılında trafik ve hava kirliliğini azaltmak ve nehir kenarını iyileştirmek için açılmıştır.

4. Çevresel yenileme: Vatandaşların yaşam kalitelerini ve kentin imajını arttırmak çok önemlidir. Kentsel alanların alanların iyileştirilmesi ve su ve hava kalitesini kontrol etmek amaçlanmaktadır. Bu amaçla ,çevresel yenileme için politikalar geliştirilen kentin endüstriyel pratiklerin etkilerinin olabileceği tartışılmıştır ve bu politikalar, düzenleme, iyileştirme , toplumsal eğitimi kapsamaktadır. Örneğin, Nervion Nehri için yapılan sağlık çalışmalarında , atıkların ve kirliliğin alanların rehabilitasyonu sağlanmıştır. Önemli olan bu yolla insanlara çevrenin önemini hatırlatmaktır.

Şekil 5. Bilbao Nervion Nehri

¹⁸⁶ http://www.bilbaoexhibitioncentre.com/portal/page/portal/GRP_BEC/P_BEC_CIUADAD

5. Kentsel yenileme: Konut alanları , altyapı sistemleri kurmak, sosyal ve kültürel anlamı teşvik etmek amacıyla sembolik binalar yapmak, ve diğer yandan zarar görmüş kentsel alanları yenileme amaçlanır. Rastgele arazi gelişimi aşamalarını içeren geçmiş ekonomik gelişimin yerini düzenli ve kontrollü düzenlemeler almıştır. Bu alanda yapılmış olan en başarılı çalışma Abandoibarra bölgesinin dönüşümüdür. Euskalduna Konferans ve Müzik Salonu ve Guggenheim Müzesi ile bu alan bir sanat merkezi haline gelmiştir.

Şekil 6. Bilbao Abandoibarra bölgesi

Şekil 7 : Euskalduna Konferans ve Müzik Salonu Guggenheim Müzesi

6. Kültürel merkezîyet: Kültürel ve rekreatif bilgilerin tamamlanmış mekanizmaları kültürün en büyük varoluşu olan eğitici sistemler ve kültürün bütün sosyal ortaklıklarına ulaşmayı sağlayan sistemleri içerir. Hazırlanan planın Bilbao'nun kültürel devreleri ve endüstrilerinin odak noktası olması amaçlanmıştır. Bilbao artık sadece endüstriyel merkez değil aynı zamanda da dünya çapında tanınan modern sanatın da merkezi haline gelmiştir. Bu aşamaya gelmesindeki en önemli etkenlerden birisi Guggenheim müzesidir. İlk olarak 1997 yılında açıldığında şehrin kültürel bir imajı olmuştur. Bu ,

kentsel yenileme anlamında kültürün ne denli önemli olduğunun en belirgin kanıtıdır.¹⁸⁷ Bugün yeni ve var olan kültürel altyapının maksimum düzeyde kullanılması Bilbao' nun modern ve bilinçli bir metropol olmasını sağlamaktadır.

7. Toplum idaresi ve özel sektör tarafından koordine edilen yönetim: Bu aşamada iki önemli konu belirlenmiştir. Birincisi her aşamada toplum yönetimi için büyük yükümlülüklerle sahip olmak. İkinci ise kişisel ve toplumsal sektörler arasında kenti yenilemek adına ortak amaçlar üretmek. Yükümlülüklerin artırılması kişisel ve toplumsal işbirliğini desteklemek ve bütün sektörler arasındaki koordinasyonu sağlamak amaçlanmıştır.

8. Sosyal faaliyet: Sosyal faaliyet ve kişisel varoluşun dikkate alınması kentsel yenileme için temel öncelik olarak alınmalı. Ele alınacak olan faaliyetler sosyal faaliyetler ve kaynakların çoğulcu ve etkili yönetimi olmalıdır. Bilbao'nun geleceğe, yaratıcılığa ve yeniliklere açık olan bağlantılı toplum olarak tasarlanmıştır. Bilbao uluslararası işbirliğe dayalı, yeni fikirlerin değişimine yüksek öncelik tanıyan bir kent olarak düşünülmüştür. Bilbao dünya trendlerini takip eden ve küresel düşünceye sahip bir kent olmalıdır. Geleceğinin başarısı dünya çapında dolaşan entellektüel kaynakları paylaşabilecek inanan bir topluma dayanmaktadır.¹⁸⁸

4.4 Vancouver ve Toronto Uzun dönem Kentsel Sürdürülebilirlik için kentsel planlama Projesi **'The Long-term Plan for Greater Vancouver and Toronto ,Canada'**

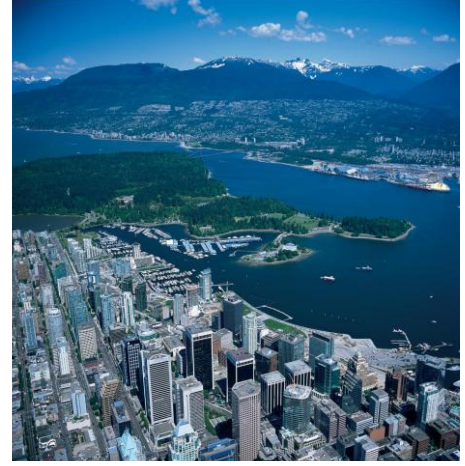
Greater Vancouver için hazırlanan 100 yıllık plan 2002-2003 yıllarında Sürdürülebilir Kent Sistem Tasarımı adlı uluslararası bir yarışmada Kanada'nın bir cevabı olarak geliştirilmiş, Gas Union tarafından sponsor edilmiştir. Proje, Sheltair Grubu(özel planlama uzmanı şirket) ile GVRD (toplum sektör çalışanları), Liu Institute for Global Issues (üniversite tabanlı düşünce grubu) ve de Uluslararası Sürdürülebilir Kent Merkezi(sivil toplum kuruluşu) arasındaki işbirliği ile hazırlanmıştır. Bu yüzyıllık plan **citiesPLUS** (veya Uzun dönem Kentsel Sürdürülebilirlik için kentsel planlama) olarak adlandırılmakta ve Vancaouver için hazırlanmış, 500 uzman ve Kanada' nın 30 ayrı şehrinden katılımcılarla desteklenmiştir. 18 aylık uzun süreli bu aşamada özel, toplumsal ve sivil aktörler yer almıştır.¹⁸⁹

¹⁸⁷ <http://bilbao.bm30.es/plan/Bilbao2010-StrategicReflection.pdf>

¹⁸⁸ <http://bilbao.bm30.es/plan/Bilbao2010-StrategicReflection.pdf>

¹⁸⁹ <http://books.google.com.tr/books?id=->

9Hm7kfp1RAC&pg=PA113&lpg=PA113&dq=Lyon+Millenaire+3+%E2%80%93+%E2%80%93+priorities+for+the+21st+century&source=web&ots=5V_qUa4xYy&sig=5xBUWYPpPz2l98n3EZ1x4AjXp8E&hl=tr#PPR9,M1

Şekil 8. Büyük Vancouver Bölgesi

'The Greater Vancouver Regional District' (GVRD) yeni ortaklıkların kurulması, kentsel sürdürülebilirlik için çok faydalı bir proje olduğu ve , toplumu kentsel sürdürülebilirlik ve bölgesel, ulusal ve uluslararası seviyede ağların yaratılmasının öğrenilmesi konusunda teşvik edici olduğu söylenmektedir. Geçmişte, GVRD kendi stratejik yönünü herbiri kendi amaçlarını, zaman çizelgelerini ve strüktürlerini içeren ayrı planlarla belirlemiştir. ¹⁹⁰

citiesPLUS, ekonomik, sosyal ve çevresel öncelikleri olan bir sistem yaklaşımıdır. 100 yıla bakınca, belediyeler gelecek gelişimi karşılayacak temel altyapı ihtiyacını planlamalıdır. Projenin 4 ana amacı bulunmaktadır:

- Sürdürülebilir yeniliklere Kanada'nın uzmanlığının öncülük etmesi,
- 2003 Dünya Gas Konferansının sürdürülebilir kent sistemleri tasarımı yarışmasına kazanan olarak teslim edilmesi,
- Kanada'da kentsel sürdürülebilirliği güçlendirmek ve miras olarak tüm dünyaya bırakmak,
- Greater Vancouver Bölgesel Sınırının programı ve politikaları ile kentsel sürdürülebilir sistem planının entegrasyonunun güçlendirilmesi.

CitiesPLUS için hazırlanan **kavramsal çerçevede** 3 aşama belirlenmiş, Uyarlamalı Yönetim Çerçevesi temel olarak alınmıştır.

1. bölgenin geleceğinin düşünülmesi
2. olasılıkların araştırılması

¹⁹⁰ Cities Plus, Spring 2004 Newsletter
(<http://www.citiesplus.ca/images/citiesplus%20Spring%202004%20newsletter.pdf>)

3. planın tamamlanması

Bütün süreç Uyarlamalı Yönetim Çerçevesine dayandırılmıştır. Bir piramit olarak tanımlanan bu sistem, gelecekte zirveye çıkılacağını simgeleyen ve amaçlar, hedefler, stratejiler ve politikaların yerine getirilmesi ve teknolojiler gibi çok detaylı aşamalarla oluşturulmuştur.

1. aşama: Geleceğimizin Düşünülmesi :

➤ Alan tek bir sistem olarak tanımlanmıştır. İnsanlar, mekan, altyapı ve de hükümet sistemleri etkileşim halinde olduğu kabul edilmiştir. Bu kentsel tek sistem kavramı yaşayan bir organizma olarak tanımlanmıştır. Kentsel sistemleri tanımlamak için kullanılan geleneksel yaklaşım , ham kaynakların yararlı servislere dönüştüren altyapı mekanizmalarıdır. Bu yaklaşımın ayırıcı özelliği büyük, merkezi su , atık, kanalizasyon, ulaşım ve herbiri diğer sistemlerle entegre ve koordine edilmiş enerji gridleridir.

➤ Ana kavramlar: **sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik, esneklik** olarak belirlenmiştir. Bu üç kavram birleşmiş bir spiral olarak düşünülmüş ve aralarındaki dinamik ilişki ile güç kazandıkları düşünülmüştür. Geleceğin temel vizyonunu oluşturmaktadırlar. her bir ana kavram birçok temel prensiple işbirliğindedir.

- **Sürdürülebilirlik:** bütünlük, normal olarak işlevini yerine getirmek ve özgüven gibi kentin uzun dönem hayatta kalabilmesi gerekmektedir. Bu kavrama anlam veren prensipler ise şöyle sıralanmıştır : bağlılık, ilişki, yöneticilik, dayanıklılık ve uygunluk
- **Yaşanabilirlik:** Halkın yaşam kalitesine referans vermektedir. Fiziksel, sosyal ve zihinsel ve bütün toplumun kişisel gelişimine katkıda bulunan kentsel sistem tanımı yapılmıştır. Bu kavrama anlam veren prensipler ise şöyle sıralanmıştır : eşitlik, ulaşılabilirlik, itibar, eğlence, katılım, bireysel dayanıklılık
- **Esneklik:** Kentsel sistemin yaşamın temel ihtiyaçlarını korumasına olanak tanınmasıdır. Bu kavrama anlam veren prensipler ise şöyle sıralanmıştır: adaptasyon, sağlamlık, sorumluluk, çeşitlilik ve tedbir.

➤ Değerlerin ve geçmiş başarıların alanın güçlenmesi için kullanılması hedeflenmiştir:

➤ İlgili uyandıran 100 yıl sonrasında nerede olunmak istenildiğini gösteren bir imaj yaratılmış, böylece kentsel sistemin bireysel bileşenlerinin herbiri için geniş kapsamlı **düşünce, belirli görüşler** ve **amaçların** belirlenmiştir. ¹⁹¹

¹⁹¹ http://www.citiesplus.ca/images/DevelopingThePlan_a.pdf

2.Aşama: Olasılıkların araştırılması:

Bu aşama;

- Bir sonraki yüzyılı şekillendiren güçlerin etkilerini tanımlamak için, forecasting (**gelecek tahmini senaryolar**) kullanılmıştır.
- Kentsel sistemin her bir bileşeni için ölçülebilir 100 yıllık **amaçlar** ortaya konulmuştur.Değişimin büyüklüğünün değerlendirilmiş , **hedefler** önceden elde edilmeye çalışılmıştır.
- Değişimin büyüklüğü değerlendirildikten sonra hedeflerin erken elde edilmesi için, **çözüm ortamı** belirlenmiştir.
- Backcasting (**geri beslemeli senaryolar**) seneryo tekniğinin çözüm ortamına ulaşmak için aşama yaratması için kullanılması ve daha sonra en iyi pratiklere bakılmasını içermektedir.

'Forecasting' Senaryo: Gelecek tahmini senaryo tekniği gelecekle ilgili bazı dışsal kuvvetlerin kontrol edilmesi zor olabileceğini varsayar. nüfusun artması ile teknolojik değişimler gibi bazı basit tahminlerle mevcut olan trendleri geliştirmek ve yeni politikaların yokluğunda neler olabileceğini görmeye yarar. Bu yaklaşıma her zamanki iş (Business-As-Usual) forecast senaryo adı verilir. Buna ek olarak hazırlanmış senaryolar ise 2040 yılında kent; uygun arazi kullanımı, su ve enerji kapasitesi ve hava kalitesi konularında gelişim sağlayacağına ilişkindir. Forecasting aynı zamanda, alanın az veya hiç etkisi olmadığı durumlarda geleceği bakışı sağlamak için kullanılmaktadır.

Amaçların ortaya konulması: 'Forecasting' tekniği ile mevcut trendler tahmin edilirken, hedeflerin belirlenmesi ile tercih edilen vizyon için rehber olabilecek ön aktivite senaryoları hazırlanır. Bu çalışmada uzun dönem plan hedefleri geliştirilirken her bir kent sistem bileşeni için geniş bir amaç dizisi belirlenmiştir. Ölçme teknikleri kullanılarak olasılık ve tartışmalar arasındaki dengeyi sağlayan geniş bir analiz aşaması hazırlanmıştır.

Çözüm ortamı: 'Forecasting' tekniği ve amaçların ortaya konulması sonuçlarının sentez edilmesi ile çözümlerin ortaya konulması mümkün hale gelmiştir. Çözüm ortamı, daha iyi değişim yönetimine olanak tanır. Çözüm ortamının tanımlanmasındaki ilk aşama; kritik konuların tanımlandığı hedeflerin belirlenmesidir. Bir sonraki aşama değişimin yönünü önceden belirlemek için yeni bir yolun eklenmesidir. Yeni trend ile kritik konular arasındaki farklılığın nasıl yönetileceğine ilişkin gereken gücün ne kadar olacağına dair bakış açıları geliştirilir.

Backcasting (geri beslemeli senaryolar): Backcasting senaryo belirli stratejilerin ve pratiklerin mevcut koşullarla istenilen sonuçlara nasıl birleştirileceği konusunda yol göstericidir. Bu senaryolar belirli hedeflerin ortaya konulması ve nelerin mümkün olabileceğinde önemli bir rol oynamaktadır. Değişimin yönetilmesinde geliştirilecek politik çözümler üzerinde de durulmaktadır. Hazırlanan planda enerji, su ve organikler konularında senaryolar geliştirilmiştir.

Greater Vancouver için hazırlanan senaryolarda şu konular üzerinde durulmuştur. ;

- **Sağduyu;** genel olarak tahmin ve senaryoların hepsi çok tutucudur. Bu çalışmada ise mega trendlerin mevcut sorunları devam ettireceği, ama çözümlere dayandırılmayacağı farzedilmiştir. İklimsel değişim, sınırlı kaynaklar, nüfus artışı, veya sağlık düzenlemeleri konularında ani çözümler beklenmemiştir.
- **Mantık;** stratejiler kanıtlanmış teknolojilere dayanmaktadır. Toplumsallaştırma aşamasında varolan buluşların yavaş adaptasyonu beklenmiştir. (fotovoltaik gibi)
- **Önleyici tedbirler almak;** değişimin kontrolü için politika değişimleri uygulanmıştır. Stratejiler aşamalı, rasyonel ve yönetilmiş bir yaşama içerisinde tamamlanmalı, ve de değişimle teknolojik değişimleri takip etmelidir.

Tek sistem Yaklaşımı: Stratejilerin uygulanmasındaki öncelik ve aşamalandırma daha iyi sonuçların tercih edildiği “Tek Sistem “ yaklaşımına dayanmaktadır. Yaklaşımındaki stratejiler aşağıdaki konuları içermektedir:

- Arazi kullanımı ve hizmetleri içeren yeni kentsel form ,
- Doğal sistemlerin entegrasyonu
- Küçülme ölçümleri talebi
- Son kullanıcı isteklerine uygun hizmet kalitesi veya kaynak kalitesi
- Ayrı hizmetlerin entegrasyonu
- Yenilenebilir enerji kullanımının ve diğer sürdürülebilir kaynakların artması
- Çevresel yönetim sistemleri

3.Aşama: Planın tamamlanması:

- Öncelikle entegre edilmiş stratejiler incelenmiştir. Sekiz katalizör belirlenmiş, ve bunların hareketin doğru yönde olacağına inanılmıştır.

- Belirli oranda yatırımcıların **dönüşümü** canlandırabilmesi için **Bütünleşmiş Tasarım Workshop sistemi** kullanılmıştır.
- Sonuç olarak; tamamlama ölçümleri tanımlanmış, böylece beş politik aracın uygun şekilde kullanılmasını değişim çerçevesinde sağlayacak ve anahtar roller belirlenmiştir.

Citiesplus, Kanada da kentsel sürdürülebilirliği güçlendirecek bir iş , hükümet ve vatandaşlardan oluşan bir ağ kuracaktır. ¹⁹²

“Dünyanın en yaşanılır kentleri” sıralamasında uzun yıllardır üst sıralarda yer alan Kanada'nın Vancouver kenti , “yaşanılabilirlik” ve sürdürülebilirliği, temel planlama prensipleri olarak kabul ediyor. Kentin son yıllardaki başarısı, kent merkezinde çeşitliliğin korunarak yoğunluğun artırılması politikasına dayanıyor. Parkların, alışveriş merkezlerinin, ofis kulelerinin ve apartmanların birarada bulunduğu bütünleştirilmiş yaşama ve çalışma alanları planlaması sayesinde Vancouver, ulaşım için gereken enerji miktarını azaltırken; su, enerji ve atık yönetimini daha etkin hale getirmeyi başardı. ¹⁹³ Vancouver yaşanabilirlik konusundaki ününü; kenti otoyollarla ve yüksek yoğunluklu trafik koridorlarıyla birbirinden yalıtılmış alanlara bölmek için yıllar önce alınan planlama kararlarına borçlu. Ayrıca bunda sürdürülebilirliği bütün büyük yerel kararlara uygulamanın da rolü var. “Sürdürülebilir Vancouver”, “bugünün gereksinimlerini, gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılama yetisini tehdit etmeden karşılamak” olarak tanımlanabilir. Bunu başarmak, karar alma sürecine halkın katılımının sağlanması ve bütün yatırım kararlarının kısa ve uzun dönem ekonomik, sosyal ve ekolojik etkilerinin değerlendirilmesi sayesinde gerçekleştirilebildi. Vancouver aynı zamanda iklim değişikliğine neden olan sera gazlarını ve enerji tüketimini azaltmaya yönelik resmi bir “İklim Değişikliği Eylem Planı”nı da uygulamaya geçirmiştir. Karşılaştıkları güçlüklerle rağmen Vancouver , sürdürülebilirlik konusundaki değişimi nasıl gerçekleştirebilecekleri konusunda diğer kentlere iyi birer örnek oluşturmaktadır.

4.5 İncelenen kentlerden elde edilen sonuçlar

Daha iyi çevreler yaratmak için iş ve ziyaret kenti olarak düzenlenen 21.yüzyıl kentleri yaratıcı,modern, önleyici tedbirler alan ve yeni olasılıklara açık olmalıdır. Gelecekleri kendi vatandaşları tarafından kabul edilmiş değerler ve prensipler üzerine kurulmalıdır. Gelecek metodolojileri bu amaçların yerine getirilmesinde uygun yaklaşım ve tekniklerin kullanılmasında yardımcı olmalıdır. Bilbao, Dublin, Lyon ve Vancouver gibi kentler bu yaklaşımların kabul edilmesi ve uygulanmasında ön ayak olmuş kentlerdir. Bu örnek dört kentte **bütüncül-holistik yaklaşımın**

¹⁹² <http://www.citiesplus.ca/images/Project%20Statement.pdf>

¹⁹³ <http://www.insaatforumu.com/forum/showthread.php?t=1734>

kullanılmış olması projelerin en karakteristik özelliğidir. Bu örneklere uygulanan yöntemler vatandaşların kendi kentlerine bütüncül olarak bakmalarına yol açmıştır. Özellikle Vancouver örneğinde “kısa, orta ve uzun dönemde yerelden küresele sürdürülebilirliğin anahtarı sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlere odaklanmaktır.”¹⁹⁴

Bu projelerdeki bir diğer önemli konu ise, yeni bakış açısı getiren önemli aşamaların farkında olunmasıdır. Doğru kuruluşlar ve insanların biraraya getirilip algı ve tutkularının paylaşımı ve birlikte daha esnek ve yaratıcı düşüncülerinin sağlanması önemle dikkate alınmıştır.

Bu çalışmalarda hazırlanmış stratejiler **ekonomik ve politik, sosyo kültürel ve teknolojik değişimler** olarak 3 ana başlık altında toparlanabilir. Bu başlıklara bakıldığında kentsel yenileme çalışmalarının bütün bir sistem olarak ele alındığı ve alınan kararların bu sistemlerin etkileşimleri ile ortaya çıkarılmış olduğu görülmektedir. Modern kent anlayışı bütüncül bir bakış açısı ile oluşturulmuş, kent “yaşayan bir organizma” olarak tanımlanmıştır. Sivil ve özel kuruluşların ortaklığı ile yürütülen çalışmalara öncelikle kavramsal olarak yaklaşımlar tanımlanmış, geleceğe yönelik olarak stratejiler belirlenmiştir.

194

http://books.google.com.tr/books?id=9Hm7kfp1RAC&pg=PA113&lpg=PA113&dq=Lyon+Millenaire+3+%E2%80%93+%E2%80%9C21+priorities+for+the+21st+century&source=web&ots=5V_qUa4xYy&sig=5xBUWYPpPz2I98n3EZ1x4AjXp8E&hl=tr#PPR9,M1

Bölüm 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya sürekli bir değişim içerisindedir ve günümüzde kentsel alanlar bu değişimin yansıdığı mekanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Her dönemin kendine özgü ekonomik ve politik, sosyo-kültürel ve teknolojik süreçleri bu dönüşümün biçimini belirlemiştir. 19. yüzyıldan itibaren gelişen teknoloji ve değişen dünya dengeleri kentleri daha dinamik yapılar haline getirmiş ve dönüşümlerinin farklı boyutlara taşınmasına neden olmuştur. Endüstri devrimi, savaşlar ve küresel dünya ekonomisi son iki yüzyılda kentlerin dönüşümlerini körükleyen ana etkenler olarak bilinmektedir. Günümüz kenti ise küreselleşmenin ekonomik ve politik, sosyo-kültürel ve teknolojik açılardan değişimleri tetiklemesiyle şekillenmekte, farklı dinamiklerin kurgusunda ortaya çıkan yeniden yapılandırmalarla karşı karşıya gelmektedir. Küreselleşmenin rekabet getiren süreçleri karşısında kentler, dünya kentleri içerisindeki konumlarını kazanabilmek için ekonomik, sosyal, kültürel ve politik güçlerle birlikte varlıklarını sürdürebilmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bu sürecin etkileri kentlerde büyük dönüşümlere sebep olmuştur. Bu dönüşümler ile ortaya çıkan problemler beraberinde kentsel alanlarda bir çok yeni ihtiyaçları doğurmuş, dolayısıyla kentlerde yeniden yapılanmalar ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda kentler, ekonomik birikim ilişki ağları içerisinde bir şekilde yer alabilmek için 'dünya kenti' standartlarına gelmek üzere, dönüşmek ve bunu kentsel alanlarda uygulanacak kentsel dönüşümler aracılığı ile gerçekleştirmek arayışına girmişlerdir. Dolayısıyla, ulusal ölçekte ortaya konan kentsel dönüşümlerin uluslararası etkileşimlerden uzak durmadığı görülmüştür. Bu süreçte kentsel dönüşümü yeni bir uygulama olarak ele almaya başlayan Türkiye'de uygulanan kentsel planlama çalışmaları kapsamında, özellikle yenileme ve dönüşüm projelerinde alınan sonuçların yetersizliği bu araştırmada geliştirilmeye çalışılan çok boyutlu kavramsal çerçevenin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Geliştirilen çerçevede, günümüzde sıkça duyulan bir kavram olan ve geleceği şekillendirmede önemli bir rol üstlenen '**stratejik planlama**' çalışmalarının, **sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması amaçlanarak** günümüzün kent dinamikleri içinde nasıl ele alınması irdelenmiştir.

Araştırma kapsamında, kentlerde sosyal ve mekansal dönüşümün temelini oluşturan kavramların belirlenmesi, strateji ve yöntemlerin geliştirilmesi ve Türkiye için öneriler çerçevesi oluşturulabilmesi hedeflenmiştir. Ele alınan örnekler kapsamında, Uzun dönemde deneyimleri olan Dünya ve özellikle Avrupa kentlerinin stratejik planlama ve kentsel dönüşüm süreci incelendiğinde ; kentsel yaşam kalitesini iyileştirecek bir **toplumsal sürdürülebilir gelişme** stratejileri aşağıda sıralanmaktadır.

- **katılım ve sosyal planlamaya yönelik kavramların ön plana çıkması ve kamusal alanlardaki etkinliklerin artırılması**

'Sosyal dışlanma'nın ortadan kaldırılmasına yönelik, sosyal dahil etme programları içerikli kentsel planlama kararları ortaya konmalıdır. Bölgede yaşayanların sosyal ve fiziksel çevrelerinin iyileştirilmesi ve bölgede yaşayan halk için yeni iş kollarının yaratılması, insanların yönlendirilmesi ve kentle ilişkilerin verimli hale getirilmesi gereklidir. Türkiye'de gecekonduların boyutu bu tür bir kentsel dönüşümün en yaygın olarak uygulanması gerekliliğini göstermektedir. Bundan dolayı alan özelinde toplumsal dahil etmeye yönelik, sürdürülebilir toplumsal gelişme dahilinde projeler üretilmesi öncelikli konu olarak ele alınmalıdır. Çevresel kalite ve fiziksel iyileştirme dışında toplumun temel ihtiyacı olan sağlık birimleri, sosyal donatılar ve etkinlikler ayrıca, çeşitli kültürel etkinlikleri içerebilecek kamusal alanlar, proje kapsamında yer almalıdır. Yaşayan halkın becerilerini geliştirebileceği sosyal etkinlikler mutlaka dönüşüm programında yer almalıdır.

- **sürdürülebilir kentler yaratmanın temelinde toplumların ekonomiye paralel olarak gelişmesinin vurgulanması**

Küresel ekonomi'nin getirileriyle, özellikle iş alanlarına odaklı kentsel dönüşüm oluşumlarında, söylemlerin, yabancı yatırımcıların ülke ekonomisine katkıları üzerine yoğunlaşmış olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye için bu süreçte ele alınacak projelerde, kentsel alanda yapılacak yatırımlarda, ekonomik çıkarlar yanında toplumsal çıkarların ön planda tutulması bunun için de kamusal alanlar ve sosyal yapılarla alanın farklı kullanımlarla zenginleştirilmesi ve kentle bütünleşmesinin sağlanması gerekmektedir.

- **yerel değerlerin ön plana çıkarılması,**

Kentler 'kültür merkezleri' ve 'eğlence alanları' gibi uluslar arası pazarda kolaylıkla pazarlanabilecek ancak yerel kültürden esintilere de imkan sağlayabilecek projelere ağırlık vermektedirler. Sonuçta, 'dünya kenti olma' olgusunun getirileri, özellikle kültürel etkinlik ve kentsel turizme yönelik kentsel dönüşüm oluşumlarını ortaya çıkarmıştır. Ortaya konan projeler incelendiğinde, Türkiye için bu süreçte ele alınacak projelerde, kent içinde noktasal ölçeklerde konumlanan projelerin yakın çevresiyle ve kentle ilişkisinin kurulması yönünde ulaşım ağlarıyla ve çevre düzenlemeleriyle geliştirilmesi gerekliliği gözlemlenmiştir. Yapı ölçeğinde kalite yanında çevresel kalitenin de etkileşimli olarak sağlanması gerekmektedir.

- **Kentle bütünleşme tarihi mirasın sürdürülmesi**

'Farklılaşma arayışı' kültürel mirasın korunmasına ve sürdürülmesine yönelik kentsel dönüşümlerde yansımaları bulmuştur. Özellikle kent merkezinde tarihi bölgelerin ele alınmasını içeren bu süreçte, alan dahilinde yaşayanların yerinden edilmeden çözümler üretilmesi öncelikli çözüm olarak ortaya konmalıdır. Eğer yerinden edilecekse de yaşayan halkın geleceği proje kapsamında ortaya

konmalıdır. Kent ölçeğinde alanın günümüz için neyi ifade ettiğinin kapsamlı analizler sonucunda dönüşüm sürecine başlanması gereklidir. Kentle bütünleşme tarihi mirasın sürdürülmesi yolunda zengin kamusal alanlar ve çağdaş sanat etkinlikleri içeren sosyal yapılar ön planda tutulmalıdır. Tarihi dokunun gerek çağdaş yorumlarla yeniden yapılanması, gerekse günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde işlevlendirilmesi ile bir şekilde günümüz yaşantısıyla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Özellikle kültürel aktivitelerin bu bölgede konumlandırılması önemlidir.

- **‘Yeni ortaklıklar ve katılım’**ın yansımaları bulduğu kentsel vizyon oluşturmaya yönelik çalışmalarda ise, organizasyon şemasının güçlendirilmesi, uzun vadede stratejik çerçevenin ortaya konması, kaynak sağlama sürecinin hızlandırılması ve yatırımcıların süreçteki rollerinin belirlenmesi gereklidir. Çok aktörlü bir organizasyon şeması oluşturulan, uygulanabilirlik ve verimlilik çerçevesinde bir proje ortaya konmalıdır. Etkinlik ve uygulanabilirlik kavramları ile yeni yatırımcıların ilgisi çekilmeli kaynak sağlama sürecinin hızlı işlemesi sağlanmalıdır. Yatırımcıların rolleri kararlı ve kesin bir şekilde belirlenmeli, yönlendirilmeli ve teşvik edilmelidir

- **ekonomik anlamdan öteye toplumsal ve uzun dönemli küresel çevresel faktörlerin ön planda tutulmasına yönelik politikalar geliştirilmesi,**

‘Yeni endüstriler’ ile ortaya konan ileri teknoloji parklarına yönelik kentsel dönüşümlerin yapı ölçeğinde kalmaması, çevresiyle ve kentle sıkı bağlarının kurulması gerekmektedir. Alan dahilinde kamusal alanlar ve çevresel etkinlikler halkı bu bölgenin kullanımı için teşvik etmelidir. Enerji etkin yapılaşma ile çevresel sürdürülebilirliğe önem verilmelidir. Günümüz malzeme ve yapım teknolojilerine uygun yapı çevreleri örnek alan teşkil etmelidir.

Sonuç olarak, ele alınan bu stratejik hedefler ‘ *Gelecek ve Stratejik Planlama Çalışmaları*’ çerçevesinde ‘senaryo’ tekniklerinin kullanıldığı ‘*yerel yönetimler, sürdürülebilir gelişme ve kentsel çalışmalar*’ kapsamında ele alınarak , sadece Türkiye ve İstanbul için değil dünya geleceğini bir bütün olarak ele alan senaryolarla açıklanmalıdır.

OKUMA LİSTELERİ VE ADRESLER

1. Genel Tanım, Kavramlar ve prensipler

Önemli web sayfası

- Genel Konu Kaynakçası
General list by subject, University of Technology, Sydney (EK1)
www.uts.edu.au
- Önemli tanımlar/konu ve kaynakça,(EK2)
Institute for Sustainable Futures,
<http://www.isf.uts.edu.au/publications/pubsbysubj.html>

Önemli enstitüler

- **Institute for Sustainable Futures, 2002**
<http://www.isf.uts.edu.au/publications/pubsbysubj.html>
- **Bartlett** Planning Research Themes and Project
www.bartlett.ucl.ac.uk/research/planning/themes

Yayınlar:

- **Dreborg, K-H. 1996.** Essence of backcasting. Futures 28 (9), 813-828.
- **Dreborg, K. , And Robinson, S. 1996.** Essence of backcasting Cambridge: Cambridge University Press. 340 p
- **Makridakis, S, Wheelwright, S and Hyndman, R, 1997,** Forecasting: Methods and applications. John Wiley and Sons, London.
- **Kamal, Lamia (2003)** *Metropolitan Governance in OECD Countries (OECD Ülkelerinde Büyükşehir Yönetişimi)*

2. Yöntemler

Methodology¹⁹⁵

Önemli web sayfası

- **E EASW** Methodology: structure of the scenario-workshop method
<http://www.intrack.org>

Önemli yayınlar

- **“futures” dergisi**
http://www.statec.lu/html_fr/bibliographie/Periodiques/FUTURES.html
<http://www.elsevier.com/inca/publications/store/3/0/4/2/2/> ,
<http://www.sciencedirect.com/science>
- International Journal of Forecasting DERGİSİ

¹⁹⁵ **Anahtar kelimeler:** scenarios, backcasting approach, forecasting, Sustainable Scenarios by a backcasting Approach

Yayınlar

- **Jerome Glenn**, Introduction to the Futures Research Methodology Series B, www.futurovenezuela.org/curso/1- (EK 3)
- **Harald Throne-Holst, Gunnar Vittersø, Eivind Stø, Annika Carlsson-Kanyama and Rebecka Engström, 2003**, Possibilities for long-term changes of city-life Experiences of back-casting with stakeholders in Fredrikstad Norwegian National Report by NATIONAL INSTITUTE FOR CONSUMER RESEARCH (EK 4)
- **Philip J. Vergragt Ph.D, Backcasting for Industrial Transformations and System Innovations Towards Sustainability:Relevance for Governance?** *Technology Assessment Group, Faculty of Technology, Policy & Management, Delft University of Technology,Delft, the Netherlands.Tellus Institute, Boston, USA*
- **Schoute, J F T, Finke, PA, Veeneklaas, F R and Wolfert, H P, eds (1995)** *Scenario Studies for the Rural Environment*. Selected and Edited Proceedings of the Symposium Scenario Studies for the Rural Environment, Wageningen, The Netherlands 12-15 September 1994. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht.
- **European Commission DGXI Vision 2020, Scenarios for a Sustainable Europe** Final draft Brussels, 1996.
- **Institute for Alternative Future (IAF)** *How do scenarios help explore the future* Alexandria, VA, USA. <http://www.altfutures.com/svcs/scenario.htm>
- **J. Rotmans, M. Van Asselt**, *Integrated Assessment: Current practices and challenges for the future, Ecological economics and Integrated Assessment: A participatory process for including equity, efficiency and scale in decision-making for sustainability*, Constanza, R. and Tognetti, S. (ed.) SCOPE, Paris, 1998.
- **H. Jungermann**, *Psychological aspects of scenarios*, NATO ASI Series, Vol G4, *Environmental Risk Assessment, Technology Assessment and Risk Analysis* Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 1985.
- **H. Kahn, A.Wiener** *The year 2000* MacMillan, New York, 1967.
- **L. Wilkinson**, *How to Build Scenarios*, <http://www.wired.com/wired/scenarios/build.htm>
- **Anastasi, C. (1997)**. *Lessons Learned from Two Decades Scenario Development*. Open meeting of the Human Dimensions of Global Environmental Change Research Community, Laxenburg, Austria.

Backcasting methodology ile ilgili okuma listeleri

1.Liste

- **Banister, D., Stead, D., Steen, P., Dreborg, K-H., Åkerman J., Nijkamp P.,**
- **Schleicher-Tappeser R., 2000**. *European Transport Policy and Sustainable Mobility*. London: Spoon Press.
- **Carlsson-Kanyama, A., Dreborg, K-H., Engström, R., Henriksson, G. 2003**. Possibilities for long-term changes of city life: Experiences of back-casting with stakeholders. Deliverable No. 18 in the ToolSust-project. FMS-Report 178. Environmental Strategies Research Group, Stockholm.
- **COOL 1999**. *Climate Options for the Long Term including the Work Plan for Phase 2*. Wageningen: Wageningen University.

- **COOL 2000.** Climate Options for the Long Term: Path Analysis. Wageningen: WageningenUniversity.
- **Eden, C., Ackerman F., 1998.** Making strategy. The journey of Strategic Management. SagePublications.
- **Hisschemöller, M., Mol, A-P-J. (Eds), 2002.** Climate OptiOns for the Long-Term (COOL) Evaluating Dialogues. Report no: 410 200 119, Dutch National Research Programme on Global Air Pollution and Climate Change.
- **Methi, N., Stø, E., Throne-Holst, H., Vittersø, G., 2001.** Consumption and Environment in Fredrikstad. ToolSust Deliverable No.6: Norwegian National Report. Project Report No.17-2001. SIFO, Lysaker.
- **Robinson, J.B. 1990.** A recipe for people who hate to predict. Futures 22 (8), 820-842. SSB 2000. Energistatistikk 1998/Energy Statistics 1998. Official Statistics of Norway. Statics Norway: Oslo-Kongsvinger.
- **Steen, P., Dreborg, K-H., Henriksson, G., Hunhammar, S., Höjer, M., Rignér, J., Åkerman, J., 1997.** Färder i framtiden. Transporter i ett bärkraftigt samhälle. KFB rapport 1997:7. Throne-Holst, H., Stø, E., Kok, R., Moll, H., 2002. Household Metabolism in Fredrikstad. ToolSust Deliverable No. 8.: Norwegian National Report. Project Report 9-2002. SIFO, Lysaker.
- **Åkerman, J., Dreborg, K-H., Henriksson, G., Hunhammar, S., Höjer, M., Jonsson, D., Moberg, Å., Steen, P., 2000.** Destination framtiden. Vägar mot ett bärkraftigt transportsystem. KFB rapport 2000:66.

2.Liste

- **Bell, W, 2003.** Foundations of Futures studies – History, Purposes and Knowledge. Transaction, New Brunswick, New Jersey.
- **Börjeson, L, Höjer, M, Dreborg, K-H, Ekvall, T, Finnveden, G, 2005.** Towards a user's guide to scenarios - a report on scenario types and scenario techniques, Trita-Infra-fms 2005:3, Royal Institute of Technology, Stockholm.
- **Carlsson-Kanyama, A, Dreborg, K-H, Eenkhorn, B R, Engström, R, Falkena, H J, Gatersleben, B, Henriksson, G, Kok, R, Moll, H C, Padovan, D, Rigoni, F, Stø, E, Throne-Holst, H, Tite, L,**
- **Vittersø, G, 2003,** Images of everyday life in the future sustainable city: Experiences of back-casting with stakeholders in five European cities. Integration report of WP4 in the ToolSust Project (Deliverable No 19), FOI Memo D.nr. 03-2849. fms report 182. Stockholm.
- **Dreborg, K H, 2004,** Scenarios and Structural Uncertainty – Explorations in the Field of Sustainable Transport, Doctoral thesis, Royal Institute of Technology, Stockholm.
- **Eden, C and Ackerman, F, 1998,** Making Strategy –The Journey of Strategic Management. Sage, London.
- **Elfström, K and Scheele, S, 2005.** How should Linköping grow? PLAN English edition 2005- 2006, p. 20-24.
- **van der Heijden, K, 1996,** Scenarios: The Art of Strategic Conversation. John Wiley and Sons, London.
- **Höjer, M, 2002,** Telecommunicators in the multinuclear city. In F. Snickars, B Olerup and L-O Persson (Eds.) Reshaping Regional Planning. Ashgate, Aldershot, p. 347-362.
- **Höjer, M and Mattsson, L-G, 2000,** Determinism and back-casting in futures studies. Futures, vol 32, p. 613-634.
- **IPCC (2000).** Emissions Scenarios. I. P. o. C. Change. Cambridge.

- **IPCC (2001)**. Climate Change 2001: Mitigation, IPCC Working Group III. I. P. o. C. Change. Cambridge.
- **Makridakis, S, Wheelwright, S and Hyndman, R, 1997**, Forecasting: Methods and applications. John Wiley and Sons, London.
- **Malmberg, B and Lindh, T, 2004**. Forecasting global growth by age **structure** projections, Working paper 2004:5, Institute for Futures Studies, Stockholm.
- **Masser, I, Svidén, O and Wegener, M, 1992**, The geography of Europes futures. Belhaven Press, London.
- **May, A, 2003**, A Decision Maker's Guidebook. Prospects Deliverable no 15. Community Research, Energy, Environment and **Sustainable Development**, European Commission.
- **Office of Regional Planning and Urban Transport, 2003**, RUFSS 2001-Regional **Development** Plan 2001 for the Stockholm Region, Abridged English version, Programme and proposal 2003:4, Stockholm. Ritchey.

3. Şehir Planlama, İmar, Sürdürülebilir Kent ve Gelişme

City Planning /City Development, Improvement, Sustainable Development ¹⁹⁶

Önemli web sayfaları

- (Bknz. EK5)
cities PLUS Planning for Long-Term Urban Sustainability: Vancouver Working Group Discussion Paper: *Creating the 100-year Plan*

Bu makale Kanada- Greater Vancouver Regional District (GVRD) 100 yıllık bir planlama çalışmasının raporudur.

http://www.wd.gc.ca/ced/wuf/livable/4a_e.asp

- (Bknz. EK6)
Visions and Scenarios for a Sustainable Urban Design in the Göteborg Region, Urban Design Göteborg 2050 , Urban Struktur Göteborg 2050
* *Konunun tümünü içine alan önemli bir proje*

Yayınlar

- **Anders Gulberg, Mona Martenson, Ronny Petterson, Peter Steen (2000.)**, "*Households and infrastructure for sustaining cities: A research agenda for research, policy and practice*", in Roderick Lawrence (edit.) Sustaining Human Settlements , Urban International Press, Britain
- **Türk, Ş. (2003)**. Türkiye'de İmar planı uygulamalarında Yeni bir sistem Yaklaşımı. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, Şubat.
- **Yalkı T. (1997)**. Sürdürülebilir kent ve Bursa 2020 Çevre Düzeni strateji Planı, Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması tartışma Toplantısı, Ankara.

¹⁹⁶ **Anahtar kelimeler:** *city, urban, sustainability, sustainable development, urban structure, scenario, backcasting methodology*

- **Özden, P.(2002).** Yasal ve Yönetmelik Çerçevesiyle Şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması : Türkiye Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, Eylül
- **Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen (1996),** Toward Environmental Strategies for Cities: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries, Urban Management Programme Publication
- **Yazar, Kadir Hakan (2006)** Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- **Keyder, Çağlar (1999)** İstanbul: Between The Global and the Local, Rowman & Littlefield.
- **Uzun, Türkan (2001),** Cenova Günlüğü: Küresel Direniş, Anti-Kapitalizm ve Savaş, İstanbul: Stüdyo İmge.
- **Nilgün Çakır, (2007)** Günümüz Kent Dinamiklerinin Kentsel Dönüşüme Etkileri, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü-Kentsel Tasarım Programı(danışman: Prof.Dr.Hülya Turgut)
- **Thornley, Andrew and Newman, P (2005)** Planning world cities : globalization and urban politics Planning, environment, cities. Palgrave/Macmillan, New York, USA.
- **Özden, P.(2002).** Yasal ve Yönetmelik Çerçevesiyle Şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması : Türkiye Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, Eylül
- **Bozdoğan, Recep (2010)** Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı, <http://journals.istanbul.edu.tr/iusskd/article/download/1023000277/1023000261>
- **Soussan, J. G. (1992),** Sustainable Development, Environmental Issues in the 1990's, A. M. Mannion and S. R. Bowlby (ed.), John Wiley & Sons, West Sussex, England, ss. 21-35.
- **O' Riordan, Timothy (1998),** "The Politics of Sustainability" Sustainable Environmental Management Principles and Practice, R. Kerry Turner (ed.), Belhaven Press, London, ss. 29-50.
- **Ercoşkun, Özge Yalçiner (2005),** G.U. J. Sci., 18(3):529-544, [http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18\(3\)/20.pdf](http://www.fbe.gazi.edu.tr/dergi/tr/dergi/tam/18(3)/20.pdf)
- **Tekeli, İlhan (1995)** Habitat II' nin Gündemini Oluşturan Temel Kavramların İrdelenmesi, Mimarlık 262, 1995, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/441/6372.pdf>
- **Oktay, Derya (2007)** DOSYA: KENTSEL YAŞAM KALİTESİ, Sürdürülebilirlik, Yaşanılabilirlik ve Kentsel Yaşam Kalitesi, Mimarlık 335, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&RecID=1329/>
- **Çalışkan,Olgu (2005)** Fin [Suomi1] "Şehirçiliği" Mekan, Planlama ve Tasarım, Planlama, 3
- **Eryıldız, Demet İrklı (2003)** Çevreci Mimarlık, <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/cevrecimimar.pdf>
- **Burt, M. E., (1978)** A Survey of Quality and Value in Building. Building Research Establishment, Watford, UK
- **İnceoğlu, Mehmet, AYTUĞ, Ayfer (2009)** Kentsel Mekânda Kalite Kavramı, MEGARON ,4(3):131-146
- **Juran, J.M., (1974)** Quality Control Handbook, McGrawHill, New York, Third Edition.
- **Türksever , Nilay Evcil (2001).** Türkiye'de Büyükşehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, (Basılmamış Doktora Tezi), İTÜ, s. 61.
- **Ünal, Cem Bülent (2004)** Kentsel yaşam kalitesi ölçütleri ile İstanbul analizi ve toplam kentsel yaşam kalitesi yönetim yaklaşımı, (Basılmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
- **Yavuzçehre, Pınar Savas ve Torlak, Sülün Evinç (2006),** Kentsel Yaşam Kalitesi Ve Belediyeler: Denizli Karsiyaka Mahallesi Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl/Volume:2 Sayı/Issue 4, Güz

- **Pallemaerts, Marc (1993)** Stockholm'den Rio'ya Uluslararası Çevre Hukuku: Geleceğe Doğru Geri Adım mı? Çeviren: Bülent DURU, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/480/5594.pdf>
- **Ersin, Gökür Ören (2012)**, Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Büyükçekmece Örneğinde İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Şehir Bölge Planlama, İstanbul
- **Marans, Robert (2007)** DOSYA: KENTSEL YAŞAM KALİTESİ, Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi, çev. Handan Dülger Türkoğlu, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&RecID=1326>
- **Çolakoğlu, Yonca (2005)** Kentleşme Sürecinde Kentsel Yaşamda Kalite Antalya Yeşilbahçe Mahallesi Örneği, *Y.Lisans Tezi*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Anabilim Dalı, Antalya
- **Keleş, Ruşen (2006)** Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul

Arazi kullanımı ve gelişimi: Land using & development

Önemli WEB Sayfaları

- Land use and land-use scenarios (.....retained in state and municipal ownership, return and compensation for ... Implementing this scenario will give a lot of work for foresters and for people ...) www.mantraeast.org/pdf/MANTRA-East_D2a.pdf (**EK 25**)

Kaynaklar

- **Wei-Ning Xiang, Keith Clarke (2003)** "The Use of scenarios in Land Use planning "in Environment and Planning B: Planning and Design, Vol:30, pages 885-900
- **Karst T Geurs, Jan R Ritsema van Eck (2003)** , "Evaluation of accessibility impacts of land-use scenarios: "in Environment and Planning B: Planning and Design 2003, Vol:30, pages 69-87
- **Allan W. Shearer (2005)** , "Approaching scenario-based studies: three perceptions about the future and considerations for Landscape planning : "in Environment and Planning B: Planning and Design, Vol:32, pages 67-87

4. Kentsel Koruma ve Tarihi Çevrenin Korunması

Urban Heritage & Conservation of historical environment¹⁹⁷

Adresler

- Preserving, protecting and restoring endangered and forgotten historic cemeteries. www.savinggraves.com
- Conservation Corps Newfoundland and Labrador Green Teams, www.conservationcorps.nf.ca

¹⁹⁷ **Anahtar kelimeler:** Conservation of historical environment , preservation of historical environment, Scenarios, backcasting approach, forecasting, Sustainable Scenarios by a backcasting approach, preservation of historical environment by backcasting approach, historical heritage, historical heritage,

- Ministry of Culture, Heritage,
<http://www.culture.gov.on.ca/english/culdiv/heritage/conserva.htm>
 - Heritage Conservation,
<http://www.thecanadianencyclopedia.com/index.cfm?PgNm=TCE&Params=A1ARTA0003726>

Yayınlar

- **Yücel,C., (2004)** Türkiye'de kentsel Koruma Alanlarının planlanmasına Yönelik Bir Sistem Önerisi, *Doktora Tezi*, İTÜ, 2004.
- **Zeren, Nuran (1981)** Kentsel alanlarda alınan koruma kararlarının uygulanabilirliği, Doktora Tezi, İTÜ Mimarlık Fakültesi,
- **Sungur, Ayşegül (1989)** Kentsel koruma anlayışının gelişimi ve ülkemizde koruma politikasının belirlenmesi için yardımcı bir araştırma, Tez (Y. Lisans)--İTÜ Fen Bil. Enst.,
- Kentsel koruma ve canlandırma üzerine seçme kaynaklar = selected bibliography on urban conservation and revitalization / der. Şebnem Önal Hoşkara, Naciye Doratlı , Baskı Ankara : TMMOB Mimarlar Odası, 2004
- **Çoban,Tülay (1989)** Kentsel korumanın yasal boyutu ve ülkemizde yerel yönetimlerin bu konuda sorunlarına yardımcı bir araştırma / Tülay Çoban Baskı
- **Ceyhan YÜCEL (2005)** Korunacak Kentsel Alanların Planlanmasında Güncel Yaklaşımlar,. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 18 Yıl : 2005/1 (223-235 s.), http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_18/14_yucel.pdf
- **Kuban D., (2004)** Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu. Kuram ve Uygulama, Birinci baskı Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, sayfa 9–201, İstanbul

5. Belediyecilik ve Yönetişim

Municipal works, Governance ,¹⁹⁸

Belediye Çalışmaları / Önemli WEB sayfaları

- **Professor John Ratcliffe, Elzbieta Krawczyk**, Imagineering cities – creating liveable urban futures in the 21st century.
www.dit.ie/DIT/built/futuresacademy/publications/docs/Imagineering-Cities (EK7)
- **theme: environmental objectives Planning for sustainable development** (use in environmental work, not least on the basis of. the municipal comprehensive plan. ... more in working with scenarios is 'backcasting'.)
www.internat.naturvardsverket.se/documents/issues/planning/8008.pdf (EK8)
- **"Mid- term evaluation of MiSt-programme" Background MiSt is a long ...**

¹⁹⁸ **Anahtar kelimeler:** Municipality, public work, scenario, backcasting methodology, backcasting approach, forecasting, municipal works in scenario and backcasting methodology, Forecasting Methods for Business Decisions, forecasting methods in environmental governance

(... and **public** participation are applied, evaluated and developed in **municipal** ... Monitoring and evaluation of **backcasting scenario** approach to planning in ...) (**Makale3**)

www.sea-mist.se/.../CDF42DEA2D562177C1257022003134D3

(EK9)

- Sustainability(all areas of **public** finance. The GFOA recommends that **municipal** governments ...**Backcasting** is a **methodology** for planning that involves starting from a ...) www.amans.ca/home/pdf/sustainability.pdf (EK10)
- A Programme on “Tools for environmental assessment in strategic decision-making”(MiSt) **The lack of functioning monitoring at municipal level (Johanneson & Johansson2000)**... www.bth.se/tks/mist_eng.nsf/pages/

Reding list of Mist programı (Belediyeler, Sivil toplum örgütleriGenel olarak strateji, planlama, karar verme ile ilgili kaynakça

Aarts, K (1995) Intermediate Organizations and Interest Representation. *In: Klingemann H-D and D Fuchs, eds. Citizens and the State.* Oxford: Oxford University Press.

Almás, R (1990) *Evaluering på norsk.* Universitetsforlaget metodebibliotek.

Anderson, T L and Leal, D R (1991) *Free Market Environmentalism.* Pacific Research Institute, San Francisco .

Asplund, J (1978) *Teorier om framtiden.* Kontenta/Liber, Stockholm.

Asplund, E and Hilding-Rydevik, T (2001) *Arena for sustainable development –actors and processes.* Royal Institute of Technology, department for Regional Planning, Trita-IP FR 01-88. Stockholm. 193 pp. In Swedish.

Blücher, G, Emmelin, L, Nilsson, J-E (2002) *Planering i snabbväxande regioner – fallet K2K.* Boverket Rapport.

Bohman, J (2000) *Public Deliberation: Pluralism, Complexity and Democracy.* MIT Press, Cambridge.

Bohman, J and Rehg, W, eds (1997) *Deliberative Democracy: Essays on Reason and Politics.* Cambridge: MIT Press.

Boothroyd, P (1995) Policy assessment. *In F. Vanclay, ed. Environmental and Social Impact Assessment.* John Wiley & Sons, Chichester.

Bouman, M, Heijungs, R, van der Voet, E, van den Berg, J and Huppes, G (2000) Material flows and economic models: an analytical comparison of SFA, LCA and partial equilibrium models. *Ecological economics* 32: 195-216

Boverket (1996) *Boken om MKB.* Boverket, Karlskrona.

Bruhn-Tysk, S and Eklund, M (2000) System Boundaries in Environmental Impact Statements for Biofuelled Energy Plants in Sweden. *In: H, Bjarnadottir, ed. Environmental Assessment in the Nordic countries— Experience and prospects.* Proceedings from the 3rd Nordic EIA/SEA Conference, Karlskrona, Sweden 22nd-23rd November 1999, Nordregio R 2000:3. Stockholm. pp 31-38.

Bruhn-Tysk, S and Eklund, M (2002) Environmental Impact Assessment – a Tool for Sustainable Development? A Case Study of Biofuelled Energy Plants in Sweden. *Environmental Impact Assessment Review* 22(2):129-144.

Brunsson, N (2002) *The organization of hypocrisy: talk, decisions and actions in organizations.* 2 ed. Liber ekonomi, Malmö.

- Caldwell, L K (1998)** Implementing policy through procedure: impact assessment and the National Environmental Policy Act (NEPA). In: A.L. Porter and Fittipaldi, eds. *Environmental Methods Review: Retooling Impact Assessment for the New Century*. The Press Club, Fargo. pp. 8-14.
- Dalton, R J (1996)** *Citizen Politics. Public Opinion in Advanced Industrial Societies*. Chatham: Chatham House.
- Dalton, R. J. 1999.** Political Support in Advanced Industrial Democracies. In: P. Norris, ed. *Critical Citizens. Global Support for Democratic Government*. Oxford, Oxford.
- Dom, A (1999)** Environmental Impact Assessment of Road and Rail Infrastructure. In: J Petts, ed. *Handbook of Environmental Impact Assessment Volume 2 Environmental Impact Assessment in practice: impact and limitations*. Blackwell Science Ltd, London.
- Carlman, I and Westerlund, S (1994) Miljökonsekvensbeskrivningar, forskning och utveckling. *Miljörättslig Tidskrift*. 1994(2)196 – 253.
- Carlman, I (1995)** Mycket kom bort när MKB skulle införas i Sverige. *Miljörättslig tidskrift*. 1995:1.
- CEQ (Council on Environmental Quality) (1978)** National Environmental Policy Act. Implementation of procedural provision: final regulations. *Federal Register* 43(230):55977-56007.
- COOL (1999)** *Climate Options for the Long Term including the Work Plan for Phase 2*. COOL 00/01, Wageningen University, Wageningen.
- COOL (2000)**. *Climate Options for the Long Term: Path Analysis*. COOL 00/E02, Wageningen University, Wageningen
- Crozier, M, Huntington, S and Watanuki, J (1975)** *The Crisis of Democracy*. New York University Press, New York.
- Dalberg-Larsen J (1984)** *Retsstaten, velfærdsstaten og hvad så?* Köpenhamn.
- Dale, V H and English, M R, eds. (1999):** *Tools to aid environmental decision making*. Springer-Verlag, New York.
- Dreborg, K H (1996)** *Essence of Backcasting*. *Futures* 1996;28(9)813-828.
- Dryzek, J S (1990)** *Discursive Democracy: Politics, Policy and Political Science*. Cambridge University Press, Cambridge:
- Eckerberg, K and Forsberg, B (1998)** Implementing Agenda 21 in Local Government: the Swedish case. *Local environment*. 3(3)333-347.
- Elster, J, ed (1998)** *Deliberative Democracy*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Emmelin, L (1996)** Landscape Impact Analysis: a systematic approach to landscape impacts of policy. *Landscape Research* 1996;21(1):13-35.
- Emmelin, L (1998a)** Evaluating Environmental Impact Assessment Systems– Part 1: Theoretical and Methodological Considerations. *Scandinavian Housing and Planning Research* 15:129: 148, 1998.
- Emmelin, L (1998b)** Evaluating Environmental Impact Assessment – Part 2: Professional Culture as an Aid in Understanding Implementation. *Scandinavian Housing and Planning Research* 15: 187- 209, 1998.
- Emmelin, L and Kleven, T (1999)** *A paradigm of Environmental Bureaucracy? Attitudes, thought styles, and world views in the Norwegian environmental administration*. NIBR's Pluss Series 5-99.
- Emmelin, L (2000)** Nordisk miljöförvaltnings professionskultur och några aktuella frågeställningar i miljöpolitiken. *Tidskrift for samfunnsforskning* 41(3)486 - 517.
- English M (1999)** Environmental decision making by organisations. In: Sexton K, Marcus A A, Easter K W and Burkhardt T D eds (1999). *Better environmental decisions: Strategies for governments, businesses and communities*. Island Press.

- Eriksson, E A and Stenström M (1999)** *Scenarier för Teknisk Framsyn*. IVA, NUTEK, Stiftelsen för Strategisk Forskning, Sveriges Industriförbund, Stockholm.
- Eriksson, E A (2000)** *Scenariobaserad sektorstrategi för järnvägen*. INREGIA AB & FOA Försvarsanalys, Stockholm.
- Etzioni, A (1967)** Mixed scanning: A third approach to decision-making. *Public Administration Review* 27(5): 385-392.
- European Commission (2002)** *Communication from the Commission on Impact Assessment*. Com (2002)0276. European Commission, Brussels.
- Finnveden, G, Nilsson, M, Johansson, J, Persson, Å, Moberg, Å and Carlsson, T (2003)**: Strategic Environmental Assessment Methodologies – Applications within the energy sector. *Environmental Impact Assessment Review* 23(2003)91-123.
- Fischer, F F and Forester, J, eds (1993)** *The Argumentative Turn in Policy Analysis and Planning*. Duke University Press, Durham.
- Fischer, T B (2002)** Strategic environmental assessment in post-modern times. *Environmental Impact Assessment Review* 22(2002)1-16.
- Friberg, T & Larsson, A (2000)** *Att bedriva jämställdhet med kommunal översiktsplanering*. Inst f kulturgeografi Rapporter och Notiser 157.
- Friberg, T & Larsson, A (2002)** *Steg framåt. Strategier och villkor för att förverkliga genusperspektivet i översiktlig planering*. Inst f kulturgeografi Rapporter och Notiser 162.
- Fog, H, Bröchner, J, Törnquist, A, Åström, K (1992)** *Mark, politik och rätt - om plan- och bygglagen i praktiken*. Byggnadsrådets Förlag.
- Forester, J (1989)** *Planning in the face of power*. University of California Press, Berkeley.
- Forester, J (1993)** *Critical Theory, Public Theory and Planning Practice: Toward a Critical Pragmatism*. State University Press, New York.
- Gausmeier, J, Fink, A and Schlake, O (1998)** Scenario management: An Approach to Develop Future Potentials. *Technological Forecasting and Social Change* 1998;59(2):111-130.
- Glasson, J, Therivel, R and Chadwick, A (1994)** *Introduction to Environmental Impact Assessment*. UCL Press Ltd, University College, London.
- Gregory, R (1999)** Identifying Environmental Values. In: V H Dale and M R English, eds. *Tools to aid in environmental decision making*. Springer Verlag, New York.
- Habermas, J (1975)** *Legitimation Crisis*. Beacon Press, Boston.
- Habermas, J (1996)** *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Habermas, J (2001) Constitutional Democracy: A Paradoxical Union of Contradictory Principles? *Political Theory* 2, 766-781.
- Hajer, M (1996)** *Ecological Modernisation as Cultural Politics*. In: Lash et al eds.
- Hall, P (1981)** *Great Planning Disasters*. Penguin Books, Harmondsworth
- Harrison, N E (2000)** *Constructing Sustainable Development*. State University of New York Press, New York.
- van der Heijden, K (1996)**. *Scenarios: The Art of Strategic Conversation*. John Wiley & sons, Chichester.
- Healy, P (1993)** Planning Through Debate: The Communicative Turn in Planning Theory. In: Fisher, F and J Forester, eds. *The Argumentative Turn in Policy Analysis and Planning*. Durham and London: Duke University Press.
- Healy, P (1996)** *The collaborative planning: Shaping places in fragmenting societies*. MacMillan, London.
- Hildén, M (2000)**: "Myths and Reality in EIA and SEA." In Environmental Assessment in the Nordic Countries - Experiences and prospects. Nordregio R2000:3. [ed: H. Bjarnadóttir]

- Hilding-Rydevik, T (2002)** Environmental Assessment of large projects - challenges and obstacles in relation to Effectiveness and Quality. Submitted to the *European Journal of Spatial Development*.
- Hilding-Rydevik, T (2003)** *Sustainable development and institutional learning*. A chapter to an international anthology produced by Nordregio researchers.
- Hjern, B (1993)** Är lokal demokratisk miljöpolitik egentligen önskvärd? In: Kullinger, B. And U-B. Strömberg, eds. *Planera för en bärkraftig utveckling*. Byggforskningsrådet, Stockholm.
- ISO 14040:1997** *Environmental management – life cycle assessment – principles and framework*. Swedish Standard SS-EN ISO14040. Stockholm, Swedish Standards Institution
- Joas, M & Hermanson, A-S, eds (1998)** *The Nordic Environments. Comparing Political, Administrative and Policy Aspects*. Ashgate, Aldershot.
- Johannesson, M & Johansson, J (2000)** *Att granska sig själv – en ESO rapport om den kommunala miljötillsynen*. DS 2000:67.
- Johansson, T B, Steen, P, Fredriksson, R, and Bogren, E(1983)** Sweden beyond oil: the efficient use of energy. *Science* 1983;219(4583):355-361.
- Jones, M & Emmelin, L (1995)** Scenarios for the Visual Impact of Agricultural Policies in two Norwegian Landscapes. In: Schoute et al, eds. *Scenario studies for the rural environment*. Kluwer Academic Publishers.
- Kaijser, A, Mogren, A, and Steen, P (1988)** *Att ändra riktning - Villkor för ny energiteknik*. Allmänna Förlaget, Stockholm.
- Khakee, A (1999)** Demokrati i samhällsplaneringen. In: Amná. E. Ed. *Medborgarnas erfarenheter*. Fritzes, Stockholm.
- Kirkpatrick, C and Lee, N, (1999)** *WTO New Round Sustainability Impact Assessment Study: Phases One-Two*. Institute for Development Policy and Management and Environmental Impact Assessment Centre, University of Manchester, Manchester.
- Kirkpatrick, C and Lee, N (2002)** *Further Development of the Methodology for a Sustainability Impact Assessment of Proposed WTO Negotiations*. Institute for Development Policy and Management, University of Manchester, Manchester.
- Kleijn, R (2001)** The trivial central paradigm of MFA? *Journal of Industrial Ecology* 3: 8-10.
- Kleindorfer, P, Kunreuther, H and Schoemaker, P (1993)** *Decision Sciences: An Integrative Perspective*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Klingemann, H-D (1999)** Mapping Political Support in the 1990:s: A Global Analysis. In: P. Norris ed. *Critical Citizens. Global Support for Democratic Government*. Oxford University Press, Oxford.
- Kørnøv, L and Thissen, W A H (2000)** Rationality in decision- and policy making: Implications for strategic environmental assessment. *Impact Assessment and Project Appraisal* 18(3): 191-200.
- Lawrence, D (2000)** Planning theory and environmental impact assessment. *Environmental Impact Assessment Review* 20: 607-625.
- Lee, N and Walsh, F (1992)** Strategic environmental assessment: an overview. *Project Appraisal* 7(3)126-136.
- Liddell Hart, B H (1968)** *Strategy*. 2 ed. Praeger.
- Lipsky, M (1980)** *Street level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. Russell Sage Foundation, New York.
- Lundqvist, L J (1997)** Vid vetandets gränser: att organisera bort underlaget för kollektivt ekologiskt handlande. In: Hilding-Rydevik ed. *Samspelet Mark-Vatten-Miljö, Fysisk planering för att nå samhälleliga mål*. Rapport 97:1. Forskningsrådsnämnden, Stockholm.
- Lönnroth, M, Johansson, T B and Steen, P (1978)** *Sol eller uran - att välja energiframtid*. Liber förlag, Stockholm.

- Lönnroth, M, Johansson, T B and Steen, P (1980)** Sweden beyond oil: nuclear commitments and solar options. *Science* 208(557)557-563.
- Maltais, A, Nilsson, M and Persson, Å (2002)** *Sustainability Impact Assessment of WTO Negotiations in the Major Food Crops Sector: Final Report to EC DG Trade*. Stockholm Environment Institute: Stockholm.
- Masser, I, Svidén, O and Wegener, M (1992)** *The Geography of Europe's Futures*. Belhaven Press, London.
- Merkhofer, M W (1999)** Assessment, Refinement, and Narrowing of Options. In: Dale, V H and English, M R, eds. *Tools to aid environmental decision making*. Springer-Verlag, New York.
- Nenseth, V (1996):** *Kunnskap og miljøvern. en undersøkelse av kunnskapssyn og arbeidsformer i miljøvernforvaltningen*. NIBR-Rapport 1996:10
- Moberg, Å, Finnveden, G, Johansson, J. and Steen, P (1999)** *Miljösystemanalytiska verktyg - en introduktion med kopplingar till beslutssituationer*. AFR-rapport 251, Naturvårdsverket, Stockholm.
- Naturvårdsverket (2000)** Strategiska miljöbedömningar: ett användbart instrument i miljöarbetet. Rapport 5109. Naturvårdsverket, Stockholm.
- Niklasson, L (1992)** *Bör man lyda lagen? En undersökning om den offentliga maktens legitimitet*. Uppsala University Press, Uppsala.
- Nilsson, M and Dalkmann, H (2001)**, Decision-Making and Strategic Environmental Assessment. *Journal of Environmental Assessment Planning and Management* 3(3)305-327.
- Noble, B (2000)** Strategic environmental assessment: what is it and what makes it strategic? *Journal of Environmental Assessment Policy and Management* 2(2)203-224.
- OECD (1997)** *Environmentally Sustainable Transport: Report on Phase II of the OECD EST Project*. Environment Directorate, Paris.
- OECD (1999)** *Transport and Environment: Synthesis of OECD Work on Environment and Transport and Survey of related OECD, IEA and ECMT Activities*. Environment Directorate, Paris.
- Partidario, M (1999)** Strategic Environmental Assessment – Principles and Potential In: J Petts ed. *Handbook of environmental impact assessment. Vol. 2 – Environmental impact assessment in practice: impact and limitation*. London, Blackwell Science.
- Peake, S (1994)** *Transport in Transition: lessons from the history of energy*. Earthscan, Royal Institute of International Affairs, London.
- Peake, S and Hope, C (1994)** Sustainable mobility in context: Three transport scenarios for the UK. *Transport Policy* 1994;1(3):195-207.
- Pearce, D, Markandya, A and Barbier, E R (1989)** *Blueprint for a Green Economy*. Earthscan, London.
- Petts, J (1999a)** Introduction to EIA in Practice. In: J Petts ed. *Handbook of environmental impact assessment. Vol. 2 – Environmental impact assessment in practice: impact and limitation*. London, Blackwell Science.
- Petts, J. (1999b)** Environmental impact assessment versus other environmental management decision tools. In: J Petts ed. *Handbook of environmental impact assessment. Vol. 1 – Environmental impact assessment: Process, methods and potential*. London, Blackwell Science.
- Petts, J ed. (1999)** *Handbook of environmental impact assessment volume 1–2*. Blackwell Science, London.
- Pressman, J L and Widavsky, A (1973)** *Implementation*. University of California Press, Berkeley.
- Putnam, R (1995)** Tuning In, Tuning Out: The Strange Disappearance of Social Capital in America. *Political Science and Politics* 2(4)664-683.

- von Reibnitz, U (1988)** *Scenario Techniques*. McGraw-Hill, Hamburg.
- Ritchey, T (1998)** *Fritz Zwicky, "Morphologie" and Policy Analysis*. Swedish Defence Research Establishment, Stockholm.
- Rolf, B (undated)** *Educating reason: from craft to technology*. Available on www.athenasoft.org
- Rolf, B and Magnusson, C (undated)** *Developing the art of argumentation: a software approach*. Available on www.athenasoft.org
- RTK (2000)** *Framtidens skärgård. Scener för utvecklingen i Stocholms skärgård*. Rapport 7:2000. Regionplane och trafikkontoret, Stockholm.
- Rudén, C, Hansson S O, Johannesson, M and Wiborg, M (1998)** *Att se till eller titta på – om tillsynen inom miljöområdet*. ESO rapport Ds 1998:50.
- Sadler, B (1996)** *Environmental Assessment in a changing world: evaluating practice to improve performance. International Study of the Effectiveness of Environmental Assessment: Final Report*. Canadian Environmental Assessment Agency, International Association for Impact Assessment.
- Sadler, B and Verheem, R (1996)** *Strategic environmental assessment- status, challenges, and future directions*. Amsterdam, the Netherlands, Ministry of Housing, Spatial Planning and the Environment:105-168.
- Sager, T (1990)** *Communicate or Calculate: Planning Theory and Social Science Concepts in a Contingency Perspective*. Stockholm: Nordplan Dissertation.
- Sager, T (1994)** *Communicative Planning Theory*. Avebury.
- Sager, T (1995)** From impact assessment to recommendation: how are the impact assessment results presented and used? *Environmental Impact Assessment Review* 15(4)377-397.
- Schmitt, H and Holmberg, S (1995)** Political Parties in Decline? *In: Klingemann H-D and Fuchs, D, eds. Citizens and the State*. Oxford University Press, Oxford.
- Schoemaker, P and van der Heiden, K (1992)** Integrating scenarios into strategic planning at Royal Dutch/Shell. *Planning Review* 1992;20(3).
- Schwartz, P (1992)** *The Art of the Long View*. Century Business, London.
- Snickars, F (1999)** The Sustainable Network Society - A Study of Transport and Communications. *In: J Brotchie, P Newton, P Hall and J Dickey, eds. East-West Perspectives on 21'st Century Urban Development*. Ashgate, London.
- SOU (1971:75)** *Hushållning med mark och vatten : inventeringar, planöverbäganden om vissa naturresurser, former för fortlöpande fysisk riksplanering*. Swedish Government Official Reports. Fritzes, Stockholm.
- SOU (2000:1)** *En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet*. Swedish Government Official Reports. Fritzes, Stockholm.
- SOU (2001:48)** *Att vara med på riktigt. Demokratiutveckling i kommuner och landsting*. Swedish Government Official Reports. Fritzes, Stockholm.
- Steelman, T A and Ascher, W (1997)** Public involvement methods in natural resource policy making: Advantages, disadvantages and trade-offs. *Policy Sciences* vol 30:71-90.
- Steen, P, Molin S, Stenström, M and Söderholm, A (1992)** *Energin åt kommunerna!* NUTEK, Stockholm.
- Steen, P, Dreborg, K-H, Henriksson, G, Hunhammar, S, Höjer, M, Rignér, J and Åkerman, J (1997)** *Färder i Framtiden - Transporter i ett bärkraftigt samhälle*. KFB-Rapport 1997:7, KFB, Stockholm.
- Steen, P, Åkerman, J, Dreborg, K-H, Henriksson, G, Höjer, M, Hunhammar, S and Rignér, J (1998)** A Sustainable Transport System for Sweden. *In: van der Voorde, E, Meersman, H and Winkelmanns, W, eds. WCTR*. Elsevier Science Ltd, Antwerp.

- Therivel, R (2002):** SEA effectiveness and what leads to it. *Impact Assessment and Project Appraisal* 20(3).
- Thérivel, R and Minas, P (2000)** Ensuring effective sustainability appraisal. *Impact Assessment and Project Appraisal* 20(2)81-91.
- Therivel, R, Wilson, E, Thompson, S, Heaney, D and Pritchard, D (1992)** *Strategic Environmental Assessment*. Earthscan, London.
- The Swedish Research Council (2002):** *Miljöns mänskliga dimension*. Rapport 2002.
- Tukker, A (2000) Life cycle assessment as a tool in environmental impact assessment. *Environmental Impact Assessment Review* 20(4)435-456.
- van der Voet E (2002)** Substance flow analysis methodology. In: Ayres, R U and Ayres, L, eds. *A Handbook of Industrial Ecology*.
- Wack, P (1985a)** Scenarios, Shooting the Rapids. *Harvard Business Review* 1985:131-142.
- Wack, P (1985b)** Scenarios, Uncharted Waters Ahead. *Harvard Business Review* 1985:79-90.
- Wathern, P (1988)** An introductory guide to EIA. In: P Wathern, ed. *Environmental impact assessment – theory and practice*. Unwin Hyman, London.
- Weidema, B (2001)** Avoiding Co-product Allocation in Life-Cycle Assessment. *Journal of Industrial ecology* 4(3)11-33.
- Wiklund, H (2002)** *Arenas for Democratic Deliberation: Decision-Making in an Infrastructure Project in Sweden*. Jönköping University Press, Jönköping.
- Wood, C and Djeddour, M (1992)** Strategic environmental assessment: EA of policies, plans and programmes. *Impact Assessment Bulletin* 10 (1)3-22.
- Wood, C (1995)** *Environmental Impact Assessment: A Comparative Review*. Longman.
- Wynne, B (1996)** May the Sheep Safely Graze ? A Reflexive View of the Expert-Lay Knowledge Divide. In: Lash, S, Szerszynski, B, and Wynne, B, eds. *Risk, Environment & Modernity. Theory, Culture & Society*. Sage Publications.
- Zey, M 1998.** *Rational Choice Theory and Organizational Theory: A Critique*. Sage, New York.
- Åkerman, J, Dreborg, K-H, Henriksson, G, Hunhammar, S, Höjer, M, Jonsson, D, Moberg, Å, and Steen P (2000).** Destination framtiden – Vägar mot ett bärkraftigt transportsystem. BFR-rapport 2000:66. Fritzes, Stockholm.
- Åström, K (1988)** Socialtjänstlagstiftningen i politik och förvaltning -En studie av parallella normbildningsprocesser. Doctoral dissertation. Lund University Press, Lund.

Yönetişim : Governance

- PSI: (1998)** Municipal Services (Belediye Hizmetleri)
- Ruble, Blair A., Stren, Richard E., (ed): (2000)** Urban Governance Around the World (Dünyada Kent Yönetişimi)
- Fürst, Dietrich: (2002)** Metropolitan Governance in Germany, (Almanya'da Büyükşehir Yönetişimi) University of Hannover
- Kamal, Lamia: (2003)** Metropolitan Governance in OECD Countries (OECD Ülkelerinde Büyükşehir Yönetişimi)
- New York University Jean Monnet Programme: (1999)** Reappraising Subsidiarity's Significance after Amsterdam (Amsterdam Sonrası Yerindenliğin Yeniden Değerlendirilmesi)
- Birleşmiş Milletler-HABITAT: Kentleşme Raporları (1999, 2001, 2004)**
- Taylor, Paul: (2002)** Montreal International Forum, Global Governance (Küresel Yönetişim Montreal Uluslar arası Forumu Açılış Konuşması)

Ratcliffe J. (2002a) *Imagineering Cities: creating future 'Prospectives' for present planning*, conference paper presented at Turkish Real Estate Seminar III, 2 – 4 May, Istanbul.

Turgut,H., (1991) Türkiye'de Gecekondu Sorununun Yapısal Analizi ve Bir Sağlıklaştırma Modeli Önerisi (Türkiye'nin sorunları konulu Milliyet Gazetesi Ödülleri için hazırlanmış makale), Nisan,İstanbul

Murat Erdal (2002) Elektronik Bilgi Çağında Kamu Yönetimi: E-Devlet, Yayınlanmamış Ders Notları, İstanbul., s.:14.

Barker, Robert L. (1991) The Social Work Dictionary, Silver Spring, Maryland NASW Press,

6. Sosyal Hizmetler

Social Services, Public Work, Community Survey

Önemli WEB sayfaları

- **Steven Timothy Newton, Helen Fast And Thomas Henley;** Sustainable Development for Canadas Arctic and Subarctic Communities: A Backcasting Approach to Churchill, Manitoba, VOL. 55, NO. 3 (SEPTEMBER 2002) P. 281–290
www.pubs.aina.ucalgary.ca/arctic/Arctic55-3-281
- **GBFP: Georgia Basin Futures Project**
<http://www.basinfutures.net>
- Dario Padovan, Tools and indicators to improve urban life and to promote ... (**scenarios backcasting** approach as described by Karl Dreborg (1996). ... problems oforganising both **Municipal** services (grass cutting, rubbish collection, ... www.sifo.no/files/Dario_Padovan.pdf -

Yayınlar

- **David Campbell. 1997.** Community Welfare Reform Planning: Early Indications From Six California Counties. CCP Working Paper #2. California Communities Program. October.
- **David Campbell. 1998.** Welfare Reform, Work Force Development, and the Challenge of Job Creation. CCP Topics No. 3. July. California Communities Program.
- **David Campbell. 1998.** Building the Plane While Flying It: Welfare Reform and Community Governance Strategies. CCP Topics No. 4. California Communities Program.
- **David Campbell. 2002.** Beyond Charitable Choice: The Diverse Service Delivery Approaches of Local Faith-related Organizations. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly. 31 (3). pp. 207-230. June.
- **Alvin D. Sokolow, Corinne Hartnett, and David Campbell.** 1999. How Cities Look to the Future: General Plans in the Sacramento Region. California Communities Program.
- **Susan Stall and Randy Stoecker,** Community organizing or organizing community? Gender and the crafts of empowerment, COMM-ORG Working Paper, revised November 1997

7. Halk Sağlığı, Sağlıklı Kent Planlanması

Environmental Health Care, Public Health & Social Policies ¹⁹⁹

Konu ile ilgili önemli bir dergiler:

International journal of **health care** quality assurance
international journal of logistics management ...
Journal of business **forecasting methods & systems** ...

Konu ile ilgili önemli bir WEB sayfaları:

- **WHO | Publications on water, sanitation and health** , Fact sheets on environmental sanitation Full text. Findings on an assessment of small-scale incinerators for health-care waste Full text ... www.who.int/entity/water_sanitation_health/publications
- **Services: Institute for Alternative Futures** , **Forecasting** takes the information learned in an **Environmental Scan** and ... A Futurist's View of **Health Care** 2015 and Implications for Horizon Blue Cross ...www.altfutures.com/services.asp - 25k –
- **Information, Data and Communication in Agenda 21 - preparing for ...** New approaches to planning and managing health care systems and facilities ... and build awareness on environmental methods for control of communicable
- **the Precautionary Principle in Action A Handbook** First Edition Written for the Science and Environmental Health Network, By Joel Tickner - Lowell Center for Sustainable Production, Carolyn Raffensperger - Science and Environmental Health Network and Nancy Myers

www.mindfully.org/Precaution/Precaution-In-Action-Handbook.htm –

Yayınlar

- **Evans, C. Rogers, S. McGraw, C. Battle, G. & Furniss, L.(2004)** Using Consensus Methods to Establish Multidisciplinary Perspectives on Research Priorities for Primary Care. Primary Health Care Research and Development. Vol 5, No 1, pp 52-59
- **Health and Health Care 2010.** Forecast.Ch01 2/7/03 9:10 AM Page 7 ... time, new health challenges emerged,. such as HIV/AIDS and environmental ... media.wiley.com/product_data/excerpt (**EK 14**)
- **Dunphy RT** (1998) The Cost of Being Close: Land Values and Housing Prices In Portland's High Tech Corridor. Working Paper Series Paper 660. Urban Land Institute, Washington, USA
- **Bartone, Bernstein, Leitmann, Eigen,** (1996), Toward Environmental Strategies for Cities: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries, Urban Management Programme Publication

¹⁹⁹ **Anahtar Kelimeler:** environmental health care ,public health &social policies , health and safety , Forecasting Methods in Health Administration and policy , forecasting methods in environmental health care

8. Çevre , Çevresel Sorunlar, Çevre yönetimi

Environmental Issues& environmental management ²⁰⁰

Çevresel yönetim

Önemli WEB Sayfaları

Konu ile ilgili önemli tanımlar

- Annual Enviromental Report 2005 : A **method** to check, **forecast** and evaluate the effects of development activities ... A company's **environmental management system** includes the organizational ... www.nec.co.jp/eco/en/annual2005/16/e.html (EK 11)
- **Walker, B., S. Carpenter, J. Anderies, N. Abel, G. S. Cumming, M. Janssen, L. Lebel, J. Norberg, G. D. Peterson, and R. Pritchard.** 2002. Resilience management in social-ecological systems: a working hypothesis for a participatory approach. *Conservation Ecology* <http://www.consecol.org/vol6/iss1/art14/>
- Environmental Management Systems, Banchmarking report, July 2001 (Municipal Entities Interviewed. Corporate-Centered. **Public Works** ... (d) conducting training in sustainability and the EMS **method.** ...) www.ci.seattle.wa.us/environment/Seattle
- **C.Warwick, K.Bakker, T.Downing, K.Lonsdale** "Scenarios as a Tool in Water Management: corporate and municipal users." There are ... developed and the method of development. www.geog.ubc.ca/~bakker/PDF/scenarios.pdf - (EK12)
- Modeling And Forecasting Methods .Web site references are provided where available. ... Sacramento Area Council of Governments.Draft Environmental ... www.epa.gov/otaq/transp/modlmeth.pdf

Yayınlar

- **van der Heijden, K.** 1996. *Scenarios: the art of strategic conversation*. John Wiley, New York, New York, USA.
- **Wack, P.** 1985a. Scenarios—shooting the rapids. *Harvard Business Review* **63**:139–150.
- **Wack, P.** 1985b. Scenarios—uncharted waters ahead. *Harvard Business Review* **63**:72–89.
- **Cocks, D.** 1999. *Future makers, future takers: life in Australia 2050*. University of New South Wales Press, Sydney, Australia.
- Activities: Urban - **Environmental Management Systems** for Cities www.unep.or.jp/ietc/Activities/Urban/EMS_city.asp - 23k (EK13)
- **William Ascher, 2005** ,Forecasting for Environmental Decision Making: Research Priorities İn Garry D. Brewer and Paul C. Stern, Editors Decision Making for the Environment: Social and Behavioral Science Research Priorities Panel on Social and Behavioral Science Research Priorities for Environmental Decision Making, Committee

²⁰⁰ **Anahtar kelimeler:** *environment , environmental management, forecasting method in Environmental Management Systems,*

on the Human Dimensions of Global Change, National Research Council, National Academic Pres.

- **J. Scott Armstrong, Roderick J. Brodie, Shelby H. McIntyre**, Forecasting Methods for Marketing: *Review of Empirical Research, Published in *International Journal of Forecasting*, 3 (1987), 335-376, North Holland.

Çevre/çevresel sorunlar

Önemli WEB Sayfaları

- Storumani, **Scenarios** future. images for **sustainable. development**
www.internat.naturvardsverket.se/documents/issues/planning/8008.pdf –

Önemli kaynaklar

- **Johansson, T.B.and and Steen, P1978**, Solar Sweden – an outline of a renewable energy system, Secretariat for Future Studies, Stockholm.
- **Lönroth et al. 1980**, Sweden Beyond Oil: Nuclear Commitments and Solar Options, Science, vol 208.
- **OECD, (1995)**. Urban energy handbook: good local practice. Paris: OECD Publication and Information Centre
- **Anderson KL (2001)** *Reconciling the electricity industry with sustainable development backcasting – a strategic alternative*, Futures 33, 607-623.
- **Robinson (1982)** *Energy backcasting: a proposed method of policy analysis*, Energy Policy 10, 337-344.
- **Mulder, H., And Biesiot, W. 1998**. Transition to a sustainable society: A backcasting approach to modelling energy and ecology. Lanham, Maryland: University Press of America
- **Robinson JB (1988)** *Unlearning and backcasting, rethinking some of the questions we ask about the fu-ture*, Technological Forecasting and Social Change 33(4), 325-338.
- **Robinson J (1990)** *Futures under glass: a recipe for people who hate to predict*, Futures 22 (9) 820-843.

9. Altyapı KAYNAK

Infrastructure²⁰¹

Adresler

- <http://www.solarcity.org> (EK 17)
- http://www.ccre.org/publications_en.htm Avrupa belediyeleri

Yayınlar

- **Peter Droege © 1999, 2000, 2001**, Proposal for a China Integrated Town Infrastructure and Environment Strategy(CITIES): *Integrated development for China's towns:the sustainability and energy imperative*

²⁰¹ anahtar kelimeler: , Infrastructure, water and waste water, waste and recycling ,

- U.S. Government Accountability Office Physical Infrastructure <http://www.gao.gov/jobs/pi.pdf> (EK 27)
- Strategic Plan, PHYSICAL INFRASTRUCTURE and Physical Infrastructure Strategy, http://www.maroochy.qld.gov.au/site/volume_2/14.html (EK 28)

Yayınlar

- Tolman, J., Pittman, K., Yohalem, N., Thomases, J., & Trammel, M. (2002). Moving an Out-of-School Agenda: Lessons and Challenges Across Cities. Takoma Park, MD: Forum for Youth Investment. (EK 26)
-

10. Ağlar: Ulaşım, İletişim

Network Organization:
Transportation/ Telecommunications and Enterprises

Önemli WEB sayfaları

- **Towards Sustainable Transport in the CEI Countries**
<http://esteeast.unep.ch/> (EK 16)
- **scenario describes a path towards sustainable transport**
www.ecomod.net/conferences/ecomod2004/ecomod2004_papers
- **Sustainable Urban Transport System in Kuala Lumpur: A Backcasting Scenario Approach**
www.bartlett.ucl.ac.uk/research/planning/themes
- **Scenarios of Sustainable Urban Transportation in Compact cities and sustainable development.**
www.ess.co.at/
- **Policy Scenarios for Sustainable Mobility in Europe** - The methodology developed is based on a backcasting approach. ... changes in transports in urban areas seem. to be crucial to achieve sustainable mobility. ...
www.tft.lth.se/kfbkonf/4Steen_Dreborg_Akerman
- **Economic aspects of sustainable mobility**
A “reference scenario” has been developed for the European transport ... use planning controls in moving towards a sustainable urban transport system. ...
europa.eu.int/.../20040809_153104_12283_economic_aspects.pdf&apptype=application/pdf
- **Evaluating Economic Feasibility of Environmentally Sustainable ...**
Dosya Biçimi: PDF/Adobe Acrobat
Sustainable Scenarios by a **Backcasting** Approach with ESCOT ... urban traffic. Non-urban traffic has higher dependencies with macroeconomic, cost, time

Yayınlar

- **Steen, P. et al. (1998)** A Sustainable Transport System for Sweden in 2040. Proceedings of the 8th World Conference on Transport Research, Antwerp, Belgium, 12-17 July, 1998
- **Britton, E., (1994)** Rethinking Work .Ecoplan International, Paris.
- **Newman P & Kenworthy J (1999)** Sustainability and Cities: Overcoming Automobile Dependence. Island Press, Washington D.C. USA.

- **Ciuffini, F.M. (1996)** Transportation and Public spaces: The Connective Tissue of the Sustainable city (Perugia, Italy), in *Our Cities, Our Future: Policies and Action Plans for Health and Sustainable Development, Special Edition for Habitat II, 2*, p.227-236, Eds.Price,C. and Tsouros,A,, WHO Healthy Cities Project Office, Copenhagen

Okuma listesi (bknz EK 15)

SUTRA – WP 11 Scenarios of Sustainable Urban Transportation araştırmasının kaynakları

C. Anastasi

“Lessons learned from two decades scenario development”

Open meeting of the Human Dimensions of Global Environmental Change Research Community
Laxenburg, Austria 1997.

N.P. Balepur, K.V. Varma, P. Mokhtarian

*The transportation impacts of centre based telecommuting:
Interim findings from the Neighbourhoods Telecentres Project*
1998.

P. Christensen, A. Vold, H. Minken

Report on the third phase of the OECD project – *Environmentally Sustainable Transport (EST) – Case study the Greater Oslo Area*
Institute of Transport Economic
Oslo, 2000.

E. Deakin

Land use for sustainable urban transport: an assessment of problems and options
ECMT/OECD Workshop on land-use planning for sustainable urban transport: implementing change
Linz, 1998.
<http://www.oecd.org/cem/UrbTrav/Workshops/LandUse/LinzDoc.htm>

Department of the Environment, Transport and the Regions - UK

Transport Statistics Bulletin - A Bulletin of Public Transport Statistics: Great Britain 2000 edition
London, 2000.
www.transtat.detr.gov.uk
www.statistics.gov.uk/nsbase/themes/transport/detr/index.htm

Department of the Environment, Transport and the Regions - UK

Transport Statistics Bulletin - National Travel Survey: 1996/98 update
London, 1999.

H.L. Diamond, P.F. Noonan

Land use in America
Lincoln Institute of Land Policy
Island Press
Washington D.C., 1996.

EcaTT Benchmarking Teleworking

Keeping a watch on the world of e-Work
http://www.flexibility.co.uk/flexwork/L_ecatt.htm

EMEP/CORINAIR

Atmospheric Emission Inventory Guidebook, Second Edition, Technical report N° 30,
European Environment Agency
Copenhagen, 1999.
<http://themes.eea.eu.int/showpage.php/state/air?pg=40530>

Environmental Protection Agency

Our built and natural environments
A technical review of the interactions between land use, transportation and environmental quality
<http://www.smartgrowth.org>

Expert Group on the Urban Environment

European Sustainable Cities Report
European Commission
Directorate General XI
Environment, Nuclear safety and Civil protection
Brussels, 1996.
<http://citiesnet.uwe.ac.uk/library/escrep.htm>

European Commission

A technical Study on Fuels Technologies related to the Auto-Oil II Programme – Conventional Fuels
DG for Energy – Consultant Bechtel Limited
2000.

European Commission

A technical Study on Fuels Technologies related to the Auto-Oil II Programme – Alternative Fuels
DG for Energy – Consultant Bechtel Limited
2000.

European Commission

*Meeting of Ministers Responsible for Spatial Planning of the Member States of the European Union:
European Spatial Development Perspective*
Office for Official Publication of the European Communities
Luxembourg, 1997.

European Commission

SCENARIOS Deliverable no. C2 *Descriptors and Determinants of Passenger and Freight Transport Demand*
Transport RTD Programme of the 4th framework programme
1999 Contract no. ST-96-AM.104

European Commission

SCENARIOS Deliverable no. C3 *Potentials of New Technologies in Transport Scenarios Alternative technologies*
Transport RTD Programme of the 4th framework programme
1999.

European Commission

SCENARIOS Deliverable no. C6 *European & National Transport Policy*
Transport RTD Programme of the 4th framework programme, 1999 Contract no. ST-96-AM.104

European Commission

The Auto-Oil II Programme – Working Group 5 – Non-technical measures - Final Report
DG Transport – Development of transport policy Research and development
1999.

European Commission

The Auto-Oil II Programme – Final Report
DG for Economic and Financial Affairs, Enterprise, Transport and Energy, Environment, Research
and Taxation and Customs Union
2000.

European Commission

*Towards sustainability: A European Community program of policy and action in relation to the
environment and sustainable development*
Brussels, 1992.

European Commission

White Paper on Growth, Competitiveness and Employment
Brussels, 1993.

European Commission DGXI

Vision 2020, Scenarios for a Sustainable Europe
Final draft
Brussels, 1996.

European Commission DGXIII

Status Report on European Telework
Telework 98
Brussels, 1998.

European Commission, Standard & Poor's DRI and KULeuven

The AOPII Cost-effectiveness Study Part III: The Transport Base Case
Annex B.1- Finland; B.2-France; B.3-Germany; B.4-Greece; B.5-Ireland; B.6-Italy; B.7-The
Netherlands; B.8-Spain; B.9-United Kingdom. – Final report 1999.

European Environment Agency

Environment in the European Union at the turn of the century
Environmental Assessment Report n.2
Copenhagen, 1999.

European Regional Development Fund

European Spatial Development Perspective
Meeting of Ministers Responsible for Spatial Planning of the Member States of the European Union
Postdam, 1999.
http://www.inforegio.org/wbdoc/docoffic/official/sdec/som_en.htm

European Telework Online

Status Report on European Telework, New Methods of Work 1999, <http://www.eto.org.uk>

R. Ewing

Is Los Angeles-style sprawl desirable?

Journal of the American Planning Association

Vol.63, n.1

American Planning Association

Chicago, 1997.

http://www.smartgrowth.org/library/apa_pointcounterpoint/apa_compact_ewing.html

S. Farthing, J. Winter, T. Coombes

Travel behaviour and local accessibility to services and facilities

In *The compact city: a sustainable urban form?*

E & FN Spon

London, 1996.

H. Frey

Designing the City

Towards a More Sustainable Urban Form

E & FN Spon

London, 1999.

A. Gillespie, S. Marvin, N. Green

Bricks versus clicks: planning for the digital economy

in: *Digital futures – living in a dot-com world*

edited by James Wilsdon

Earthscan Publications Ltd

London, 2001.

B. Gilson, Favrel

Overview and Analysis of the links between "Models of Mobility" and "Models of Pollutant Emissions from Transport" Final report

Centre for Economic and Social Studies on the Environment - Université Libre De Bruxelles under COST 319 Action

1997

E.L. Glaeser, J. Shapiro

Is there a new urbanism? The growth of U.S. cities in the 1990s

Working Paper 8357

National Bureau of Economic Research

Cambridge, US, 2001.

<http://www.nber.org/paper/w8357>

P. Gordon, H.W. Richardson

Are compact cities a desirable planning goal?

Journal of the American Planning Association

Vol.63, n.1

American Planning Association

Chicago, 1997.

http://www.smartgrowth.org/library/apa_pointcounterpoint/apa_sprawl.html

D. Hassel, F. J. Weber

Gradient Influence on Emission and Consumption Behaviour of Light and Heavy Duty Vehicles
Institut für Umweltschutz und Energietechnik – MEET Project
Berlin, 1997.

S. Heinonen, M. Weber

Recent experience with teleworking: effects on transport
<http://www.jrc.es/iptsreport/vol21/english/TRA1E216.htm>

J.V. Henderson

Urban development: theory, fact and illusion
Oxford University Press
New York, 1985.

J. Holtzclaw

Explaining urban density and transit impacts on auto use
Presented to State of California Energy Resources Conservation and Development Commission
January 1991.

P. Hopkinson, P. James, J. Selwyn

The environmental impact of teleworking
in: *Making telework work for all*
Proceedings of the sixth European assembly on telework and new ways of working – Telework'99
Aarhus, 22-24 September 1999.

G. Ingram

Patterns of metropolitan development: what have we learned?
Urban Studies
Vol.35 n.7
Glasgow, 1998.

Institute for Alternative Future (IAF)

How do scenarios help explore the future
Alexandria, VA, USA.
<http://www.altfutures.com/svcs/scenario.htm>

P. James, P. Hopkinson

Virtual traffic: e-commerce, transport and distribution
in: *Digital futures – living in a dot-com world*
edited by James Wilsdon
Earthscan Publications Ltd
London, 2001.

R. Joumard

Methods of estimation of atmospheric emissions from transport: European scientist network and scientific state-of-the art action COST 319 final report
INRETS-LTE
1999.

H. Jungermann

Psychological aspects of scenarios

NATO ASI Series, Vol G4, Environmental Risk Assessment, Technology Assessment and Risk Analysis Springer-Verlag
Berlin Heidelberg, 1985.

H. Kahn, A. Wiener

The year 2000
MacMillan,
New York, 1967.

R. Kitamura, P.L. Mokhtarian, L. Laidet

A micro-analysis of land use and travel in five neighbourhoods in the San Francisco Bay area
Transportation
Vol 24, 1997.

P. Krugman

Urban concentration: the role of increasing returns and transport costs

In: Proceedings of the 1994 World Bank Annual Conference on Development Economics
Washington D.C., 1995.

C. Maignan

Macroeconomic consequences of an ageing population

Thesis of the Ph.D. in Economics
University of Birmingham, 1998

J.R. Meyer, J.A. Gomez-Ibanez

Autos, Transit and Cities
Harvard University Press
Cambridge, 1981.

National Statistic - UK

Transport Statistics Bulletin - Transport Statistics for Metropolitan Areas
London, 2000.
www.statistics.gov.uk .

L. Ntziachristos, Z. Samaras

COPERT III Computer programme to calculate emissions from road transport Methodology and emission factors (Version 2.1) Technical report No 49
European Environment Agency, ETC/AEM
Copenhagen, 2000.

Oak Ridge National Laboratory and Berkley

Scenarios for a Clean Energy Future
Office of Energy Efficiency and Renewable Energy – U.S. Department of Energy
2000

OECD

*Environmentally Sustainable Transport
Report on Phase II of the OECD EST Project
Volume 1: synthesis report
ENV/EPOC/PPC/T(97)1/FINAL
Paris, 1999.*

OTA Office of Technology Assessment

Congress of US
*The Technological Reshaping of Metropolitan America
OTA-ETI-643
GPO stock#052-003-014488-3 1995.*

N. Paulley, A. Pedler

*Transland – Integration of Transport And Land Use Planning
Final Report for Publication
England, 2000.*

K.E. Perret, A. Stevens

*Review of the potential benefitts of road transport telematics.
Transport Research Laboratory TRL report 220
London, 1996.*

J.F. Pineda

*Residential location decisions of multiple worker households in Bogota, Colombia
Revista Camara de Comercio de Bogota 46
Bogota, 1982.*

B. Pushkarev, J. Zupan

Public transportation and land use policy
Indiana University Press
Bloomington, IN, USA, 1977.

J. Ravetz, Centre for Urban & Regional Ecology, Manchester University

C. Gough & S. Shackley, Manchester School of Management, UMIST
*Urban Development 2050
Draft Scenarios Report from the New Futures Workshop
Manchester, 2000.*
<http://www.google.com/search?hl=it&safe=off&q=urban+scenarios+development&lr=>

M. Ritter

CORINAIR 1994 INVENTORY
European Environmental Agency - European Topic Centre on Air Emissions
This report was prepared under the supervision of Andre Jol,
Copenhagen, 1998.

J. Rotmans, M. van Asselt, A. de Bruin, M. den Elzen, J. de Greef, H. Hilderink, A.Y. Hoekstra, M. Janssen, H. Köster, W. Martens, L. Niessen, H. de Vries, H.J.M.

Global change and sustainable development: a modelling perspective for the next decade
National Institute of Public Health and Environmental Protection (RIVM)

RIVM-report No 461502004, Globo Report Series , Bilthoven, The Netherlands, 1994.

J. Rotmans, M. Van Asselt

Integrated Assessment: Current practices and challenges for the future

Ecological economics and Integrated Assessment: A participatory process for including equity, efficiency and scale in decision-making for sustainability'

Constanza, R. and Tognetti, S. (ed.)

SCOPE, Paris, 1998.

Z. Samaras, R. Coffey, N. Kyriakis, G. Koufodimos, F.J. Weber, D. Hassel, R. Joumard

Methodologies for Estimating Air Pollutant Emissions from Transport - Emission Factors for Future Road Vehicles

MEET Project - European Commission / DG VII

ST-96-SC.204

Thessaloniki, 1998.

B. Sandelien

Car-pooling: possibilities and limitations

Institute of transport Economics

Oslo, 1991

S.E. Shladover

Potential contribution of Intelligent Vehicle/Highway Systems (IVHS) to reducing transportation greenhouse gas production

Transportation Research 27A (3), pp.207-211

1993

Surface Transportation Policy Project

EASING THE BURDEN - A Companion Analysis of the Texas Transportation Institute's Congestion Study

Washington, 2001

Urban land Institute

Smart Growth: Myth and Fact

Washington DC, 1998.

<http://www.uli.org/indexJS.htm>

M. van Asselt, C. Storms, N. Rijkens-Klomp and J.Rotmans

Towards Visions for Sustainable Europe

An overview and assessment of the last decade in European scenario studies

ICIS, University of Maastricht

Maastricht, 1998.

<http://www.icis.unimaas.nl/visions/>

A. van Diepen,

Trip making and urban density: comparing British and Dutch survey data

in Compact cities and sustainable development. A critical assessment of policies and plans from an international perspective

Ashgate Publishing

Hampshire, UK, 2000.

A. van Diepen, H. Voogd

Sustainability and planning: does urban form matter?

International Journal of Sustainable Development and World Ecology
Vol.4 n.1
Lancs, UK, 2001.

A. Vold, H. Minken, L. Fridstrom

Road pricing strategies for the greater Oslo area
Institute of transport Economics report 465/1999
Oslo, 1999.

A. Wahl

Transport Telematics Discussion document
[Http://www.itf.org.uk/sections/it/ttel.html](http://www.itf.org.uk/sections/it/ttel.html)
1998.

L. Wilkinson

How to Build Scenarios
<http://www.wired.com/wired/scenarios/build.htm>

World Health Organisation

Towards a new planning process
A guide to reorienting urban planning towards Local Agenda 21
European Sustainable Development and health Series: 3
1999.
<http://www.who.dk/healthy-cities/hcppub.htm>

11. Kültür ve Turizm

Culture & Tourism Management²⁰²

Önemli WEB Sayfaları

- **QECAugust,2004FinalVersion.p65**

Backcasting (Roorda 2001) states what the future will be as. if you have already arrived there and ... possible future tourism scenarios. They are named as: ...

www.scotexchange.net/2015_ambitions_scenarios.pdf

- **Tomorrow'sNewsheet**

www.scotexchange.net/txtonly/tomorrow_s_newssheet_ (EK 18)

- **Yeoman, I. What do you want Scottish Tourism to look like in 2015**

Quarterly economic commentary, economic perspective

www.scotexchange.net/2015 (EK19)

²⁰² **Anahtar Kelimeler:** Forecasting tourism and culture, culture & tourism & scenario & backcasting methodology & backcasting approach, & forecasting

Önemli kaynaklar

Yeoman, I & McMahon-Beattie (2005) Designing a Scenario Planning Process, Using a Blank Piece of Paper. *Hospitality & Tourism Research*. Vol 6, No 1, p 273-284

Blake, A. Sinclair, T, Hay, B & Yeoman, I. (2004) Tourism in Scotland: The Moffat Model for Tourism Forecasting and Policy in Complex Situations. Paper submitted to Tourism Management.

Hay, B. (2002) A Vision of Tourism in 2020. In (Eds) Hood, N. Peat, J. Peters, E. & Young, S. Scotland in a Global, Economy: The 2020 Vision. Ch 1 Palgrave, Basingstoke.

Heijden, K. Bradfield, R. Burt, G. Cairns, G. & Wright, G. (2002) The Sixth Sense: Accelerated Organizational Learning With Scenarios. Wiley: Chichester.

Roorda, N (2001) Backcasting the Future. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. Vol 2, No 1, pp63-69.

McLean, I (2004) The Future of the Barnett Formula and Fiscal Policy. Paper Presented at Demo's Scenario Planning Seminar on Scotland in 2020. 20th March, Edinburgh.

WTO (2004), World Overview and Tourism Market Trends, published by the World Tourism Organisation, Madrid.

Eden, C. & Ackermann, F., (1998) Making Strategy: The Journey of Strategic Management. Sage, London.

Future Foundations (2005). Consumer Trends. Accessed at www.nvisiononline.co.uk.

Denzil, G (2002) The Future of the Consumer. Tomorrow Project Presentation. Dunfermline Building Society HQ., 24th February

Munro C & Yeoman I (2005), A Macro-Environmental Analysis of UK Regional Markets 2005-2008, paper submitted to *The Journal of Vacation Marketing*.

Maslow, A & Lowry, R (1998) *Toward a Psychology of Being*. John Wiley & Sons, Chichester

NVision (2002) The Future of the UK Holiday and Tourism Industry. Future Foundation, London.

Page, S. (2003) Tourism in New Zealand. VisitScotland Futures Lecture. May, Edinburgh

Partidaro, P.J & Vergragt, P (2002) Planning of Strategic Innovation Aimed at Environmental Sustainability, Actor Networks, Scenario Acceptance and Backcasting Analysis with a Polymeric Coating. *Futures*. Vol 34, No 9, pp841-861

Robinson, J (2003) Future Subjunctive. Backcasting as Social Learning. *Futures*. Vol 35, No 8, pp 839-856.

Scottish Executive (2001) A New Strategy for Scottish Tourism.

<http://www.scotland.gov.uk/library2/doc11/sfst-04.asp>

VisitScotland (2002) Tourism in Scotland. Downloadable from www.scotexchange.net

VisitScotland (2003) Trends Affecting Tourism – The Changing Consumer. Accessed at <http://www.scotexchange.net/KnowYourMarket/tourismtrends-consumerhealth.asp>

Vizyon 2023; Ulaştırma ve Turizm İçin Gelecek Öngörüsü, <http://www.tubitak.gov.tr>,

ÇAKILCIOĞLU Mehmet; "Sürdürülebilir Turizm" 10. Ulusal Bölge Planlama Bilimi Kongresi-2002, http://www.kentli.org/makale/meh_sur.htm, (Erişim: 10.02.2003.)

SEZGİN, Orhan Mesut; Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2001

ASLANTAŞ, Hülya; Türkiye'nin Turizm stratejileri ve tanıtım politikaları, II. Turizm Şurası Bildirileri, Cilt 2, 2002:7,10

BİRKAN, İbrahim, Türkiye'nin Turizm Kalkınmasının Turizm İlkelerine uygunluğu; 2002:11

BATMAN Orhan, CÖMERT Tamer, Makro Düzeyde Turizm Planlaması ve Sürdürülebilir Turizm, Başkent Ün. I. Turizm İşletmeciliği Kongresi, 2001:1,6

RENDON, Ali; Turizm Sektörünün Yasal ve Yönetimsel Sorunları, Çözüm Önerileri, II. Turizm Şurası Bildirileri; 2002:23,24

AKAT, Ömer; Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği, Motif Matbaası. 1997, İST

AYDIN,Seçim;Genel Eğilimler Işığında Türkiye Turizmi Üzerine Bir Değerlendirme,II.Turizm Şurası Bildirileri,I.Cilt,2002:63

Inskeep, E.,(1991), tourism Planning-An integrated and Sustainable Development Approach, VNR Tourism and commercial Recreation series, New York.

Var,T., (1991), Sustainable tourism Development, ANNALS OF Tourism Research, Vol.18.

Gezici, F., (1998), SÜRDÜRÜLEBİLİR Bölgesel kalkınma Amacında turizm eylemlerini Etkisi: Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı bir Araştırma , Doktora Tez, İTÜ.

Cater, e., Goodall, B.,(1992), Must Tourism Destroy its Resoce Base?.,Mannion, A. M & Bowlby,S.R.(eds), Environmental Issues in 1990s, John Wiley&Sons, pp:309-323.

Hancock,T.,(1996) , Planning and Creating healthy and Sustainable cities: The challenge for the 21st. century, Our Cities, Our Future, OECD, WHO, Madrid, pp.65-88.

Ashworth,G., (1994), Tourism Policy and Planning for Urban Quality, 30th RSA European Congress, Istanbul.

Çakılcıoğlu, M. (2002) "Sürdürülebilir Turizm" 10. Ulusal Bölge Planlama Bilimi Kongresi, http://www.kentli.org/makale/meh_sur.htm

Aytuğ,A., (1990) .Makro ve Mikro Ölçekte Turizm Planlaması,Yıldız Üniversitesi Yayını, No:90.022, İstanbul

Yeoman, I, What do you want Scottish Tourism to look like in 2015, Quarterly economic commentary, economic perspective, www.scotexchange.net/2015

12. Afet Ve Risk Yönetimi

Disaster & Risk Management, Emergency Management²⁰³

En temel kaynaklar

Betley, T, Berke, P., Brower, D, Kaiser, J.E., Bohl, C.C., Goebel, R.M., Godschalk, D.R.1999, *Natural Hazard Mitigation: Recasting Disaster Policy and Planning*

Sullivan, W. *Forecasting Disasters*

Makridakis S., S. Wheelwright, & R. Hyndman (1997), **Forecasting: Methods and Applications** , J. Wiley & Sons.

***Makridakis, S., Wheelwright, S. C., Hyndman, R. J.,** Forecasting: Methods and Applications, 1998.

Campbell, K.W., Thenhaus, P.C., Barnhard, T.P. and Hampson, D.B., 2002. Seismic hazard model for loss estimation and risk management in Taiwan, *Soil Dynamics and Earthquake Engineering*, **22**, 743–754.

Cruz, A.M, Steinberg, L.J., Vetere Arellano, A.L., Nordvik, J.P. and Pisano, F., 2004. State of the Art in Natech Risk Management, European Comission Directorate General, Joint Research Centre.

Etkin, D, 1999. Risk transference and related trends: driving forces towards more mega-disasters, *Environmental Hazards*, **1**, 69-75.

²⁰³ **Anahtar kelimeler:** Disaster & risk management & scenario &,backcasting methodology & backcasting approach,& forecasting

- Fischhoff, B.**, 1994. What forecasts (seem to) mean, *International Journal of Forecasting*, **10**, 387-403.
- Gupta, A.**, 1997. Performance Based Strategy Evaluation Methodology for Earthquake Risk Management, *Doktora Tezi*, The John A. Blume Earthquake Engineering Center, Department of Civil Engineering, Stanford University.
- Kunreuther, H.** 2002. Risk Analysis and Risk Management in an Uncertain World, *Risk Analysis*, **22**, 4, 655-664.
- Tucker, B.E, Trumbull, J.G. and Wynss, S.J.** 1994. Some Remarks Concerning Worldwide Urban Earthquake Hazard and Earthquake Hazard Mitigation in *Issues in Urban Earthquake*
- Sylves, Richard T. and Thomas J. Pavlak.** "Managing Major Emergencies in 'Gotham City'." In Disaster Management in the US and Canada: The Politics, Policymaking, Administration and Analysis of Emergency Management, Second Edition. Richard T. Sylves and William L. Waugh, Jr., eds. Springfield, IL: Charles C. Thomas, 1996. (General overview, with risk assessment of range of disasters which threaten New York City, including blizzards, hurricanes & floods, water shortages, earthquakes, and tornadoes.)
- Sylves, Richard T. and Thomas J. Pavlak.** "The Big Apple and Disaster Planning: How New York City Manages Major Emergencies." In *Cities and Disaster: North American Studies in Emergency Management*. Richard T. Sylves and William L. Waugh, Jr., eds. Springfield, IL: Charles C. Thomas, 1990.
- Dvorak, V.F., 1972,** *A Technique for the Analysis and Forecasting of Tropical Cyclone Intensities from Satellite Pictures*. Technical Memorandum NES 36. Washington, D.C.: National Oceanic and Atmospheric Administration.
- Holt, C. C.,** Forecasting Seasonals and Trends by Exponentially Weighted Moving Averages. Office of Naval Research, Research Memorandum: 52, 1957.
- Beyhan, G., (2004).** Kültürel Süreklilik ve Çağdaş gereksinmeler bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Kavramsal Modeli, *Doktora Tezi*, İTÜ.
- Balamir, M.(2002)** Kentsel Risk Yönetimi: Depremlere Karşı Güvenli Kent Tasarımı için Yöntem ve Araçlar, Doğal Afetler: Güvenlik için Tasarım, der: Emine Komut, Mimarlar Odası, Ankara.
- Şengezer, B., (2002)** Japonya ve ABD 'de Afet Yönetimi, kentlerin Depreme Karşı Hazırlanması ,Kentlerin Depreme Hazırlanması ve İstanbul Gerçeği,Mimarlar Odası Yayını, İstanbul
- Toshio,Y. (1997)** " Earthquake Preparatiıns in Japan" .,http://lib1.nippon-foundation.or.jp
Japan National Land Agency; "Disaster Countermeasures basic Act",http://www.adrc.or.jp/nations.

Önemli Genel Kaynakçalar

Kaynakça1. EK 20

Natural Disasters in the New York City Area: Economic Effects ,Annotated Bibliography by Christopher Hollister, Graduate Assistant, *MCEER Information Service*,
<http://nycem.org/techdocs/bibliography/nycecon.asp>

Kaynakça.2. EK 21

Books for General Readers

www.msu.edu/~fujita/glg401/book.html

Kaynakça3. EK 22

Disasters by Design: A Reassessment of Natural Hazards in the *the United States* - A Bibliography
www.colorado.edu/hazards/assessbib.html - 291k -

Kaynakça4. EK 23

Makridakis, S., Wheelwright, S., and Hyndman, R., Forecasting: Methods and Applications (Third Edition) Wiley, 1998, 642 pages: Teacher's Manual (First ...

<http://hcr3.isiknowledge.com/formViewCharacteristic.cgi?table=Publication&link1=Browse&link2=Results&link3=Biography&id=1657>

Kaynakça5. EK 24

Forecasting: Abstract of Handbook Article

Available on amazon.com,

[www-marketing.wharton.upenn.edu/ forecast/abstracts/books-educators.html](http://www-marketing.wharton.upenn.edu/forecast/abstracts/books-educators.html) – 14

EKLER

EK 1 :Genel Konu Kaynakçası

General list by subject, University of Technology, Sydney
www.uts.edu.au

EK 2 :Önemli tanımlar/konu ve kaynakça

Institute for Sustainable Futures,
<http://www.isf.uts.edu.au/publications/pubsubsubj.html>

EK 3 Jerome Gleenn, Introduction to the Futures Research Methodology Series B,
[www.futurovenezuela.org/ curso/1-](http://www.futurovenezuela.org/curso/1-)

EK 4: Project report No. 7 – 2003, Possibilities for long-term changes of city-life: Experiences of back-casting, NATIONAL INSTITUTE FOR CONSUMER RESEARCH Norwegian National Report by Harald Throne-Holst, Gunnar Vittersø, Eivind Stø, Annika Carlsson-Kanyama and Rebecka Engström 2003 NATIONAL INSTITUTE FOR CONSUMER RESEARCH, P.O. Box 4682 Nydalen, N-0405 Oslo, www.wd.gc.ca/ced/wuf/livable

EK 5: cities PLUS Planning for Long-Term Urban Sustainability: Vancouver Working Group Discussion Paper: *Creating the 100-year Plan*

http://www.wd.gc.ca/ced/wuf/livable/4a_e.asp

A Sustainable Urban System: The Long-term Plan for Greater Vancouver and supporting documents are available online at www.citiesplus.ca

EK 6 : Visions and Scenarios for a Sustainable Urban Design in the Göteborg Region, Urban Design Göteborg 2050 , Urban Struktur Göteborg 2050

- <http://www.goteborg2050.nu/pdf/Urbanstrukturfoldereng.pdf>
- <http://www.goteborg2050.nu/pdf/Urbanstrukturfoldereng.pdf>
- www.goteborg2050.se
- northsea.org/nsc/documents/general_assembly/ga2004_sweden/study_tours/goteborg2050infoa4eng.pdf

For further reading see “**Urban struktur Göteborg 2050**” (Swedish only), available at www.goteborg2050.

EK 7: Professor John Ratcliffe, Elzbieta Krawczyk, Imagineering cities – creating liveable urban futures in the 21st century.

www.dit.ie/DIT/built/futuresacademy/publications/docs/Imagineering-Cities

EK 8: theme: environmental objectives Planning for sustainable development (use in environmental work, not least on the basis of. the municipal comprehensive plan. ... more in working with scenarios is 'backcasting'.)

www.internat.naturvardsverket.se/documents/issues/planning/8008.pdf

EK 9: "Mid- term evaluation of MiSt-programme" Background MiSt is a long ...

(... and **public** participation are applied, evaluated and developed in **municipal** ... Monitoring and evaluation of **backcasting scenario** approach to planning in ...)

www.sea-mist.se/.../CDF42DEA2D562177C1257022003134D3

EK 10: Sustainability(all areas of **public** finance. The GFOA recommends that **municipal** governments ...**Backcasting** is a **methodology** for planning that involves starting from a ...) www.amans.ca/home/pdf/sustainability.pdf

EK 11: Annual Enviromental Report 2005 : A **method** to check, **forecast** and evaluate the effects of development activities ... A company's **environmental management system** includes the organizational ... www.nec.co.jp/eco/en/annual2005/16/e.html

EK12: C.Warwick, K.Bakker, T.Downing, K.Lonsdale
"Scenarios as a Tool in Water Management: corporate and municipal users."There are ... developed and the method of development.
www.geog.ubc.ca/~bakker/PDF/scenarios.pdf -

EK 13: Activities: Urban - Environmental Management Systems for Cities

www.unep.or.jp/ietc/Activities/Urban/EMS_city.asp - 23k

EK 14: Health and Health Care 2010. Forecast.Ch01 2/7/03 9:10 AM Page 7 ... time, new health challenges emerged,. such as HIV/AIDS and environmental ... media.wiley.com/product_data/excerpt

EK 15: SUTRA – WP 11 Scenarios of Sustainable Urban Transportation araştırmasının kaynakları

Pietro Caratti, Dino Pinelli, Valentina Tarzia, Fondazione Eni Enrico Mattei

European Commission DGXI Vision 2020, Scenarios for a Sustainable Europe Final draft Brussels, 1996

EK 16: Towards Sustainable Transport in the CEI Countries

<http://esteast.unep.ch/>

EK 17: <http://www.solarcity.org>

EK18: Tomorrow's Newsheet

www.scotexchange.net/txtonly/tomorrow_s_newssheet_

EK 19: Yeoman, I, What do you want Scottish Tourism to look like in 2015 Quarterly economic commentary, economic perspective

www.scotexchange.net/2015

EK 20: Natural Disasters in the New York City Area: Economic Effects ,Annotated Bibliography by Christopher Hollister, Graduate Assistant, *MCEER Information Service*, <http://nycem.org/techdocs/bibliography/nycecon.asp>

EK 21: Books for General Readers

www.msu.edu/~fujita/glg401/book.html

EK 22: Disasters by Design: A Reassessment of Natural Hazards in the *the United States* - A Bibliography

www.colorado.edu/hazards/assessbib.html - 291k -

EK 23: Makridakis, S., Wheelwright, S., and Hyndman, R., Forecasting: Methods and Applications (Third Edition) Wiley, 1998, 642 pages: Teacher's Manual (First ...

<http://hcr3.isiknowledge.com/formViewCharacteristic.cgi?table=Publication&link1=Browse&link2=Results&link3=Biography&id=1657>

EK 24: Forecasting: Abstract of Handbook Article

Available on amazon.com, www-marketing.wharton.upenn.edu/forecast/abstracts/books-educators.html – 14

EK 25: Land use and land-use scenarios (..retained in state and municipal ownership, return and compensation for ... Implementing this scenario will give a lot of work for foresters and for people ...)
www.mantraeast.org/pdf/MANTRA-East_D2a.pdf

EK 26: Tolman, J., Pittman, K., Yohalem, N., Thomases, J., & Trammel, M. (2002). Moving an Out-of-School Agenda: Lessons and Challenges Across Cities. Takoma Park, MD: Forum for Youth Investment.

EK 27: U.S. Government Accountability Office Physical Infrastructure <http://www.gao.gov/jobs/pi.pdf>

EK 28: Strategic Plan, PHYSICAL INFRASTRUCTURE and Physical Infrastructure Strategy,
http://ww.maroochy.qld.gov.au/site/volume_2/14.html

Özgeçmiş

Hülya Turgut Yıldız

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden 1982 yılında mezun olan Hülya Turgut Yıldız halen aynı fakültede *Mimari Tasarım* Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Doktora çalışması için İngiltere/Oxford Brookes Üniversitesinde bulunmuş ve Amerika/Kaliforniya Üniversitesinde misafir öğretim üyeliği yapmıştır.Hülya Turgut'un *akademik uzmanlık* alanı olan; *Mimari Tasarım Eğitimi, Kültür-Mekan İlişkileri, Konut Tasarımı ve araştırmaları (Geleneksel ,Yöresel ve Çağdaş Konut; Dar Gelirliler için Konut/ Gecekondu Yerleşimleri)* , konularında çok sayıda ulusal ve uluslararası yayınlanmış *bildiri, makale, kitap ve tamamlanmış araştırmaları* bulunmaktadır. Çeşitli Uluslararası Bilimsel Kuruluşlara üye olan Turgut Yıldız , IAPS-CSBE(International Association for People-Environment Studies-Culture and Space in Built Environment) Çalışma ağının koordinatörüdür. . *Mesleki etkinlikleri olarak;* Konut ağırlıklı olarak tamamladığı birçok *mimari proje tasarım ve uygulamalarının yanı sıra mimari proje ödülleri (Gelenekten Geleceğe Evimiz-1990, Geleceğimizin Kentleri, UIA-2005; Pendik Belediyesi Hizmet Binası,2005 gibi...)* vardır ve çeşitli Mimari Proje Yarışmalarında Jüri Üyeliği Yapmıştır

Adres:

İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Taskışla, Taksim 80191, İstanbul,

Tel: + 90 212 244 70 80

Fax: + 90 212 244 92 43

E-mail: turguth1@itu.edu.tr

Erdal Yıldız

Erdal Yıldız, 1973 yılında KTÜ İnşaat ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Mezuniyet sonrası üç yıl kamuda, bir yıl yurtdışında çalıştı. Dört yıl süre ile Ankara ve İstanbul'da kendi adına açtığı Serbest Mimarlık Hizmetleri Bürosunda mesleki çalışmalar yaptı. 1990 yılında İTÜ'nden Doktor ünvanı aldı. 1993-2006 yılları arasında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. Akademik uzmanlık ve çalışma alanı , fiziksel çevre kontrolü-dogal iklimlendirme, yapısal tasarım, ve yapma iklimlendirme olan Yıldız, Halen İstanbul Kültür Üniversitesi, Mimarlık ve İç Mimarlık Bölümünde görev yapmakta ve Mimarlık alanında mesleki tasarım ve uygulama çalışmalarını sürdürmektedir.

Gökçe Ketizmen Önal

2000 yılında Anadolu Üniversitesi Müh. Mim. Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden mezun olmuştur. Daha sonra aynı bölümde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başlamış, 2002 yılında Mimari Tasarım ve Mimari Tasarım Stüdyosu konusunda yüksek lisansını tamamlamıştır. Aynı konularda 2 ayrı uluslararası sempozyumda bildiri sunmuştur. 2003 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimari Tasarım Bölümünde doktora programına başlamış , Araştırma Görevliliğine bu bölümde devam etmiştir. 2005-2007 yılları arasında Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde Araştırma Görevlisi olarak çalışmıştır. Çeşitli ulusal mimari proje yarışmalarına ekip üyesi ve yardımcı olmak üzere katılmış, 1 yarışmada satın alma ödülü kazanmıştır. Özel bir mimarlık firmasında yönetici mimar olarak görev yapmakta ve Prof. Dr. Hülya Turgut Yıldız yürütücülüğünde Mimarlık Eğitimi ve Kültür konulu doktora çalışmalarına devam etmektedir.